

342.0318

๖๖๐๘ ๗

๖.๖

การศึกษาความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา
เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครู
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา
กรุงเทพมหานคร

โดย

วรางคณา ทุรินไชสง

25 เม.ย. 2546

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ปถ. 692 ภาคนิพนธ์ระดับสูง และวิชา ปถ. 693 การวิจัย
ทางการประถมศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตุลาคม 2545 ม.

๓ ๑๕๗๐๑๘

การศึกษาความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา
เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครู
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา
กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
โดย
วรางคณา ทุรินไธสง

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ปถ. 692 ภาคนิพนธ์ระดับสูง และวิชา ปถ. 693 การวิจัย
ทางการประถมศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตุลาคม 2545

วรางคณา ทูรินโธสง. (2545). การศึกษาความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับ ความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 11 โรงเรียน ประกอบด้วยครูผู้สอน จำนวนทั้งหมด 210 คน ปีการศึกษา 2545 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 60 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมุติฐานใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Oneway ANOVA)

ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า

1.ครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก อยู่ในระดับมาก

2.การปฏิบัติงานของครูในเรื่องมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก อยู่ในระดับมาก

3.ครู โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน คือโรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง เล็ก มีความรู้ความเข้าใจ และการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

THE STUDY OF KNOWLEDGES, UNDERSTANDING AND
PERFORMANCES OF THE PRIMARY SCHOOL TEACHERS
ACCORDING TO THE STANDARD EDUCATION FOR EXTERNAL
QUALITY ASSESSMENT CHOMTONG DISTRICT, BANGKOK
METROPOLITAN EDUCATION DEPARTMENT

AN ABSTRACT

BY

WARANGKANA THURUNTHAISONG

THIS RESEARCH IS A PART OF EDUCATION IN EL.692 AND
EL.693 FOR THE MASTER DEGREE PROGRAMME
AT SRINAKARINWIROT UNIVERSITY
OCTOBER 2002

The purpose of this research was studying the study of Knowledges and practicing about qualitative assessment in basic of education the primary school in Chomthong district Department Bangkok Metropolitan and comparing the standard of education for external qualitative assessment during the different school

The Sampling groups in this research were two hundreds teachers from eleven primary schools in 2002 academic year in chomthong district Education Department Bangkok Metropolitan. The accessories was used to gather data. The knowledge and practicing about the standard of education for external qualitative assessment test

The results of this research

1.The teachers in the primary schools in Chomtrong district have. The knowledge of the standard of education for external qualitative assessment in whole.

2. The teachers performing in the standard of education for external qualitative assessment whole and is weir a hies level .

3. The teachers performing and knowledge in the small schools, the moderate schools, the Large schools were different Than that of male teachers with statistical significance at The level .05 .

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษาได้พิจารณางานวิจัยฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษา วิชา ปถ. 692 และ งาน ปถ. 693 ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการประถมศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

ประธานที่ปรึกษางานวิจัย

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ)

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ได้ด้วยความเมตตากรุณาเอาใจใส่ดูแลให้คำปรึกษาแก้ไขข้อบกพร่องและให้คำแนะนำช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจากท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ ประธานกรรมการ ที่ได้ช่วยให้งานวิจัยเล่มนี้ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความกรุณาของท่านขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสีสุก อาจารย์วิรัตน์ คุ่มคำ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้ข้อเสนอแนะต่างๆในการวิจัยและให้ความกรุณาคำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่อง

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียนของเขตจอมทองทั้ง 11 โรงเรียนที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

การทำงานวิจัยครั้งนี้ได้รับกำลังใจจากพี่ๆเพื่อนๆที่สนับสนุนการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจ

คุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยเล่มนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ที่ได้เมตตาอบรมสั่งสอนให้ผู้วิจัยมีความมานะพากเพียรรวมทั้งญาติพี่น้องที่ให้กำลังใจและกำลังใจสัพยสนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยมาโดยตลอดอันพระคุณนี้หาที่เปรียบมิได้ทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษาด้วยดี

วรารคณา ทูรันโฆสง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
	ความสำคัญของการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย.....	4
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	4
	ตัวแปรที่ศึกษา	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	สมมุติฐานในการวิจัย	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
	ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา.....	9
	การประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.....	42
	พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.....	55
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจ.....	70
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน	75
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้.....	79
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ.....	83
	งานวิจัยในประเทศ	129
	งานวิจัยต่างประเทศ	132
3	วิธีดำเนินการทดลอง.....	141
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	141
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	142
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	144
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	144
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	146

สารบัญ

บทที่

หน้า

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	147
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	148
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	178
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	178
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	178
ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	179
การอภิปรายผล.....	188
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	188
ข้อเสนอแนะทั่วไป	192
 ภาคผนวก.....	 193
 ภาคผนวก.....	 199
 ประวัติย่อผู้วิจัย	 226

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ขั้นตอนการดำเนินงานการประสานงานของหน่วยงานระดับต่าง ๆ ในการประกันคุณภาพ.....	15
2	แสดงจุดเด่นหรือคุณค่าของเทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้การเรียนของผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด.....	117
3	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียน.....	142
4	จำนวนและร้อยละของสถานภาพส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน.....	148
5	แสดงผล ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร มาตรฐานที่ 18 โดยรวมและรายด้าน.....	149
6	แสดงผล ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร มาตรฐานที่ 22 โดยรวมและรายด้าน	152
7	เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ด้านมาตรฐานที่ 18 โดยรวมและรายด้าน.....	153
8	เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ด้านมาตรฐานที่ 22 โดยรวมและรายด้าน.....	155
9	เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษา	

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ด้านมาตรฐานที่ 18 โดยรวมและรายข้อ.....	156
10 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมิน คุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ด้านมาตรฐานที่ 22 โดยรวมและรายด้าน.....	158
11 แสดงผล ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพ ภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครจำแนกตามขนาด ของโรงเรียน มาตรฐานที่ 18 โดยรวมและรายด้าน.....	159
12 แสดงผล ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครจำแนกตามขนาดของโรงเรียน มาตรฐานที่ 22 โดยรวมและรายด้าน.....	162
13 แสดงผล ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล การปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทองสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน มาตรฐานที่ 18 โดยรวมและรายด้าน.....	164
14 แสดงผล ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล การปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทองสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน มาตรฐานที่ 22 โดยรวมและรายด้าน.....	167

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทองสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันด้านมาตรฐานที่ 18 โดยรวมและรายด้าน.....	169
16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทองสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันด้านมาตรฐานที่ 22 โดยรวมและรายด้าน.....	171
17 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทองสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันด้านมาตรฐานที่ 18 โดยรวมและรายด้าน.....	172
18 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทองสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันด้านมาตรฐานที่ 22 โดยรวมและรายด้าน.....	174
19 ตารางเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน ด้านมาตรฐานที่ 18.....	175
20 ตารางเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน ด้านมาตรฐานที่ 22.....	176

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภูมิองค์กรเครือข่ายคณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา.....	13
2 แผนภูมิกระบวนการจัดการของโรงเรียนในระดับที่ 1 (Accountability).....	30
3 แผนภูมิกระบวนการจัดการของโรงเรียนระดับที่ 2 (Accreditation).....	31
4 แผนภูมิองค์ประกอบของคุณภาพมาตรฐานการศึกษา.....	38
5 แผนภูมิผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน.....	97

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ในการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลกดังกล่าว โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว ได้แก่ คุณภาพของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคน ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ให้เป็นคนที่รู้จัก คิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักฟังตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : 2543) การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นพลังการพัฒนาประเทศในอนาคตโดยเป็นเครื่องมือหรือกระบวนการสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ รวมทั้งพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคลตั้งแต่ก้าวแรกของชีวิตไปทุกช่วงอายุต่อเนื่องตลอดชีวิต คุณสมบัติของบุคคลที่ถูกหล่อหลอมโดยกระบวนการ ดังกล่าวจะเป็นปัจจัยและพลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน และประสิทธิภาพดีพอที่จะพัฒนาพลเมืองซึ่งเป็นเยาวชนในประเทศให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตามกระแสโลกาภิวัตน์ด้วย เหตุดังกล่าวการปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นความจำเป็นของประเทศไทยในภาวะที่ต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์หลาย ๆ ด้าน เพื่อให้ประเทศและสังคมไทยได้เจริญก้าวหน้า การศึกษาของไทยจำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นทั้งทางด้าน สติปัญญา ความรู้ความสามารถ หรือจริยธรรม คุณธรรม ซึ่งจะต้องเริ่มพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของไทย โดยเริ่มต้นจากสถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการพัฒนาคุณภาพของตนเองโดยในการพัฒนาคุณภาพของ

สถานศึกษานั้น จะต้องมีการประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาอันเป็นการสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานสร้างคุณภาพของคนในชาติให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทำให้เด็กไทยเป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข สามารถสร้างสรรค์สังคมให้มีความสันติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : 2543)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้หลายประการโดยเฉพาะการออกกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาและขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้น ผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับมีคุณภาพมาตรฐานสูง ทัดเทียมกับนานาชาติประเทศจำเป็นต้องปฏิรูปการบริหารจัดการในโรงเรียนซึ่งปฏิรูปการศึกษาจะสำเร็จได้ก็ขึ้นอยู่กับผู้บริหารและครูของโรงเรียนเป็นสำคัญทั้งนี้ในการปฏิรูปการศึกษาได้กำหนดเป็นกฎหมายในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะในหมวด 6 มาตรฐาน 47 มาตรฐาน 48 มาตรฐาน 49 ให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาว่าด้วยเรื่องมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา กล่าวคือ

“มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ”

ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

นอกจากนี้ยังมีสาระที่ชี้ชัดถึงความรับผิดชอบของหน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาดังนี้

มาตรา 48 ระบุว่า “ให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา และมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ”

มาตรา 49 ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกและทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้ายและเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ , 2542)

ครูผู้ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการประกันคุณภาพการศึกษาจำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรฐานที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในด้านการเรียนการสอน บทบาทหน้าที่ของตนเองในการปฏิบัติต่อผู้เรียนเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งซึ่งได้แก่ มาตรฐานที่ 18 มาตรฐานที่ 22 โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย

การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา ศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบด้วยตนเอง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน การฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม การสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพด้าน ดนตรี ศิลปะ กีฬา และส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

ครูจึงจำเป็นจะต้องพัฒนาปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเอง ให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาโดยปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาครูจึงควรมุ่งเน้นให้มีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการศึกษา ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงเน้นให้ผู้เรียนเก่ง ดี มีสุข (พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) ตามเกณฑ์การประกันคุณภาพของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกันคุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญที่สุดในการปฏิรูปการศึกษา ระบบการจัดการศึกษาของชาติจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องมีความรู้และความสามารถสอดคล้อง และบรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาของชาติตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าภายหลังจากการปฏิรูปการศึกษามีความรู้ความเข้าใจและมีการปฏิบัติงาน มาตรฐานการประกันคุณภาพของครูที่กำหนดไว้ในมาตรฐานที่ 18 และมาตรฐานที่ 22 โดยมุ่งศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความรู้ความเข้าใจ และการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลในการเสนอแนะการพัฒนาและอบรมให้ครูผู้สอนเกิดความเข้าใจ และปฏิบัติได้อย่าง ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานของครูผู้สอนเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ทราบ ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดกรุงเทพมหานคร และเพื่อเป็นข้อเสนอแนะต่อครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาให้มีการปฏิบัติให้ดีขึ้นเกิดความเข้าใจเป็นอันดีในการปฏิบัติงาน

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวัดจากแบบสอบถามตามความคิดเห็นของครู มิได้วัดจากสภาพจริง จึงอาจทำให้ผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในการแปลความหมาย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยมุ่งศึกษาความรู้ความเข้าใจการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับครูด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2 มาตรฐาน ดังกล่าวคือ มาตรฐานที่ 18 มี 9 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 22 มี 3 ตัวบ่งชี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 11 โรงเรียน ประกอบด้วยครูผู้สอน จำนวน 443 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 11 โรงเรียน ประกอบด้วยครูผู้สอน จำนวนทั้งหมด 210 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่คุณลักษณะส่วนตัวของครูในโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย
  - 1.1 เพศ
  - 1.2 อายุ
  - 1.3 วุฒิการศึกษา
  - 1.4 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

1. การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก

หมายถึง การปฏิบัติงานและดำเนินการตามหน้าที่ของครูที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานที่ 18 และมาตรฐานที่ 22 ดังนี้

1.1 มาตรฐานที่ 18 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา ศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบด้วยตนเอง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน การฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม การสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพด้านดนตรี ศิลปะ กีฬา ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง รวมทั้งให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน

ตัวบ่งชี้

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ
3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน
6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา
7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยการทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน
8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
9. มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน

1.2 มาตรฐานที่ 22 เป็นการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง กำหนด เป้าหมายการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ

ตัวบ่งชี้

- 1.ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา
- 2.ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 3.ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ

2.ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 18 และมาตรฐานที่ 22

3.โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาในสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 11 โรงเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความคิดเห็นการดำเนินงานด้านมาตรฐานการเรียนการสอน ตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

1.1 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

1.2 การประกันคุณภาพศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1.3 หลักการแนวคิด ทฤษฎีการประกันคุณภาพการศึกษา

1.4 การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

2. การประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2.1 หลักการ แนวคิด ประโยชน์ การดำเนินการ กระบวนการ บทบาท

หลักการของการประกันคุณภาพ

2.2 การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

3. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3.1 ความหมายของการศึกษา

3.2 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542

3.3 มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษา

3.4 มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจ

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้

7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความเป็นมาของการประกันคุณภาพ

ยุคปัจจุบันได้ตื่นตัวการปฏิรูปการศึกษาถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าการศึกษามีบทบาทที่จะช่วยให้เป้าหมายการพัฒนาประเทศบรรลุได้จะต้องกระจายการบริหารจัดการการศึกษาออกไปให้ทั่วถึง ขณะเดียวกันต้องมีคุณภาพที่สามารถพัฒนาคนให้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยมที่เป็นเหตุเป็นผล (Rational) อันจะทำให้สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2539)

การศึกษาเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองของคนเราคนที่ได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสมก็คือ คนที่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างถูกต้องตามครรลองคลองธรรมและได้รับสิ่งดี ๆ การศึกษามีใช่เป็นเพียงการใช้ชีวิตระยะหนึ่งในโรงเรียนเท่านั้น แต่เป็นเหมือนปัจจัยในการดำรงชีวิตที่ทุกคนต้องแสวงหาและเพิ่มพูนอยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว หน้าทีการทำงาน ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงของประเทศยิ่งในยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์ที่นำเทคโนโลยีใหม่ๆ และวัฒนธรรมใหม่ๆ มาสู่สังคมไทย การศึกษายังเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้คนมีหลักคิด รู้จักใคร่ครวญเลือกสรรปรับตัวกับเหตุการณ์และสิ่งใหม่ๆ ที่เข้ามาสู่ชีวิตตลอดเวลา ระบบการศึกษาจะต้องตอบสนองการทำงานในยุคของข้อมูลข่าวสาร การสอนต้องให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการมากกว่าที่เป็นมาในอดีตบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนจะต้องเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญ (สมศักดิ์ สิ้นธุระเวช, 2542)

เพื่อให้การศึกษาของไทยบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้ออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวดที่ 6 มาตรา 48 ที่ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องส่วนระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาดังกล่าว ซึ่งในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาได้เกิดกฎหมายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ให้มีการประเมินคุณภาพการศึกษาจึงทำให้มีเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาขึ้น ในส่วนของกรุงเทพมหานครนั้นก็มีการประกันคุณภาพการศึกษาเกิดขึ้นเหมือนกับสถานศึกษาอื่น

1. ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) กับการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) สองคำนี้มักใช้แทนกันอยู่เสมอความแตกต่างในสองคำนี้อยู่ที่ การสื่อความหมายถึงวิธีการในเรื่องคุณภาพ การควบคุมคุณภาพมีแนวความคิดอยู่บนพื้นฐานของ “การแก้ไข” ขณะที่การประกันคุณภาพมีแนวความคิดอยู่บนพื้นฐานของ “การป้องกัน” ในด้านการให้ คำนิยามของคำ “คุณภาพ” การควบคุมคุณภาพให้ความหมายว่าเป็นเรื่องของความดี ความงาม แต่การประกันคุณภาพให้ความหมายในแง่มุมมอง การบรรลุความต้องการที่แท้จริงของลูกค้า (นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม) และสอดคล้องกับวิถีชีวิต การประกันคุณภาพจึงเป็นวัฒนธรรม ใหม่ที่เปลี่ยนมิติจากการเป็นผู้มีอำนาจกำหนดคุณภาพ และผู้ควบคุมคุณภาพมาเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกัน และกัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 2)

ได้ มีผู้ให้นิยาม คุณภาพ คุณภาพการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้ โรเบิร์ต เอ บรอธ (Robert A. Broth อ้างถึงใน สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ , 2541)กล่าวว่า คุณภาพ คือ ระดับ บ่งบอกความเป็นเลิศในราคาที่ยอมรับได้

โรเบิร์ต แคสเทลโล (Robert Castello อ้างถึงใน สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ , 2541) กล่าวว่า คุณภาพ คือ ความคาดหวังของลูกค้า

บริษัท เวสติ้ง เฮาส์ (Westing House อ้างถึงใน สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, 2541) กล่าวว่า คุณภาพ (quality) คือ สมรรถนะในการสนองความต้องการให้ถูกต้องเสียแต่ครั้งแรก

สำนักประสานงานการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2539) คุณภาพในทางการศึกษา หมายถึง การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่างๆ คาบถ้วนตาม ความคาดหวังของหลักสูตร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543ก: 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน อย่างต่อเนื่องซึ่งจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้ผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครองและผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชนและสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของ สถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐาน การศึกษาที่กำหนด

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540ก : 2) การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) หมายถึง การดำเนินกิจกรรมใดๆเพื่อสร้างความมั่นใจต่อ ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาตามพันธกิจที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้นั้น

จะให้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) การประกันคุณภาพ การศึกษา (Quality Assurance) เป็นมาตรฐานหนึ่งที่จะทำให้เชื่อมั่นได้ว่าสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

อุทุมพร จามรมาน (2541) ให้ความเห็นว่าการประกันคุณภาพ หมายถึง การระบุความชัดเจนในวัตถุประสงค์ และเป้าหมายตลอดจนวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

เศวานิต เศษานนท์ (2539 : 43) ได้ให้ความหมายของ การประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ว่า คือ การปฏิบัติการทั้งหลายของสถาบันที่มีแผนและเป็นระบบอันจะก่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าการจัดการศึกษาจะได้คุณภาพตามจุดประสงค์ของปรัชญาการศึกษาของแต่ละระดับ

เกษมา วรวรรณ ณ อยู่ธยา (2541 : 16) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง ระบบประกันคุณภาพที่เกิดขึ้นในงานประถมศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดการศึกษาจะบรรลุจุดหมายสำคัญ คือ เด็กได้รับการพัฒนาที่สมดุลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญาอย่างน้อยในระดับพื้นฐานที่เด็กไทยทุกคนพึงได้รับและมีโอกาสพัฒนาไปจนเต็มตามศักยภาพของแต่ละคน

อารีรัตน์ วัฒนสิน (2540) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานทั้งหมดตามระบบและแผนที่วางไว้อย่างเคร่งครัดเพื่อให้ทุกคนเชื่อมั่นผลิตภัณฑ์หรือบริการมีคุณภาพตามที่ต้องการ

กล่าวโดยสรุปการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานที่มีแผนและระบบของสถานศึกษาที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

การประกันคุณภาพเป็นกระบวนการที่จะยกมาตรฐานโรงเรียนต่างๆ ที่ยังไม่เข้ามาตรฐาน ผลักดันให้ได้มาตรฐาน โดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานโรงเรียนป้อนกลับมาเพื่อรายงานหน่วยที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ร่วมกันสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ทั้งนี้โดยมีความเชื่อว่าถ้ากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา มีการวางแผนระบบอย่างถูกต้องแล้วคุณภาพที่ดีจะตามมา

1.1 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาไทยให้มีมาตรฐานเลิศ หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้เป็น 3 ข้อ คือ

1) รัฐบาลกระจายอำนาจในการกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและทรัพยากรให้จังหวัด และสถานศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท

2) สนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา

3) โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อ

- นักเรียนและผู้ปกครอง
- มาตรฐานที่กำหนด
- ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

กระบวนการดำเนินงานที่เป็นกลไกสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ประการ คือ

- 1) การควบคุมคุณภาพการศึกษา
- 2) การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา
- 3) การประเมินคุณภาพการศึกษา

การดำเนินการงานดังกล่าวนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้กระจายอำนาจไปยังกรมต่างๆ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้ดำเนินการในเรื่องของการประกันคุณภาพศึกษา โดยกำหนดเป็นนโยบายหนึ่งในแผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 8 พุทธศักราช 2540-2544 (สพช. 2541)

1.2 การประกันคุณภาพศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1.2.1 หลักการ นโยบาย มาตรการ และเป้าหมายหลักการ

หลักการ

การดำเนินการงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ

1) กระจายอำนาจในการบริหารงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และโรงเรียน

2) ให้คณะกรรมการตามกฎหมาย (กปช. กปจ. กปอ.) ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการประกันคุณภาพศึกษานโยบายสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ดังนี้

1. จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ทุกโรงเรียนมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่เท่าเทียมกัน

2.ส่งเสริมให้มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่างๆในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา

3.สร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างเสรีภาพในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของส่วนภูมิภาคกับกรอบการดำเนินงานที่ส่วนกลางกำหนด

4.พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

มาตรการ

เพื่อให้นโยบายบรรลุความสำเร็จเป็นรูปธรรม สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงกำหนดมาตรการไว้ดังนี้

1)พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งประกอบด้วยกลไกของระบบการควบคุมคุณภาพ ระบบการตรวจสอบและพัฒนา และระบบการประเมินคุณภาพ

2)ในปีการศึกษา 2542 ให้ทุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

3)จัดตั้งองค์กรรับผิดชอบดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในระบบเครือข่ายจากกรม จังหวัด อำเภอ และโรงเรียน โดยโครงสร้างขององค์กรประกอบด้วยข้าราชการในสังกัด ข้าราชการนอกสังกัดผู้ปกครองและประชาชนในชุมชน

4)พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งคู่มือและเครื่องมือที่จะนำไปใช้ในระบบประกันคุณภาพการศึกษาการศึกษา โดยให้ส่วนภูมิภาคปรับขยายกรอบของส่วนกลางได้

5)พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมดำเนินงาน

6)จัดให้มีการประเมินคุณภาพทั้งระบบ เพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน 2 ครั้ง / ปี และมีการปรับปรุงพัฒนามาตรฐานในทุก 5 ปีหรือ1ครั้ง ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา 5 ปี

เป้าหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดเป้าหมายด้านบุคลากรและโรงเรียนที่ได้คุณภาพตามมาตรฐานไว้ดังนี้

1)ในปี พ.ศ.2541 บุคลากรทุกระดับมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา และสามารถดำเนินการตามนโยบายได้

2)ในปีการศึกษา 2542 ทุกโรงเรียนมีกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

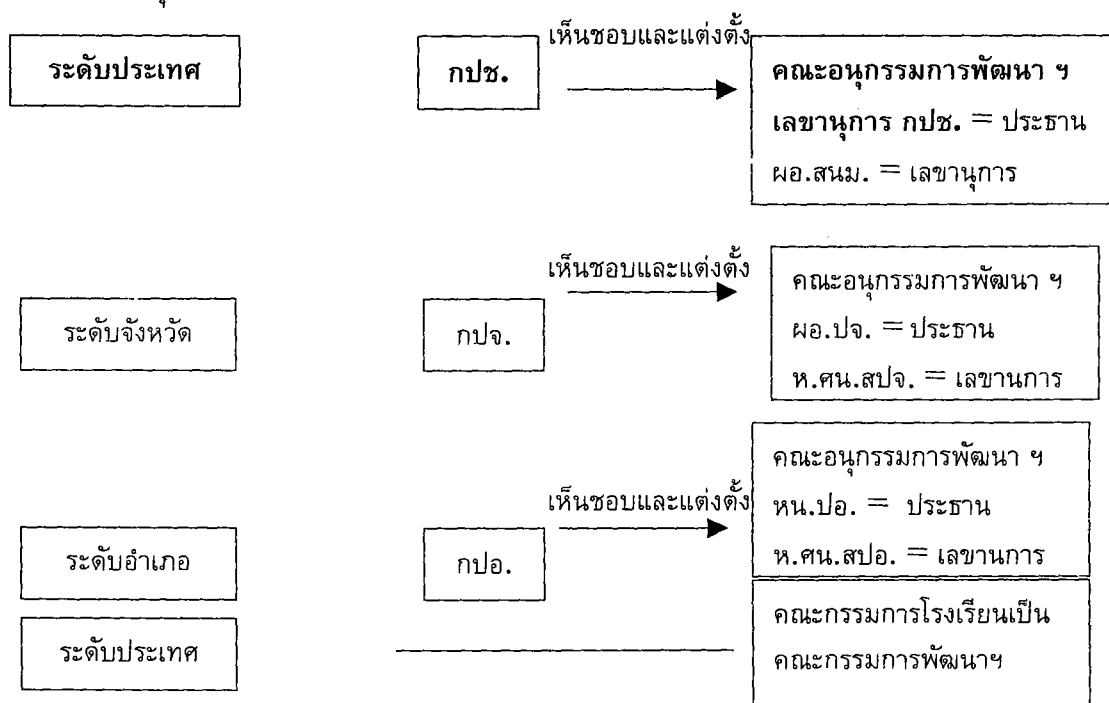
3) โรงเรียนที่ได้คุณภาพตามมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานสากลในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 8 (2540-2544) ดังนี้

ปีการศึกษา มาตรฐาน	ร้อยละของโรงเรียนที่ได้มาตรฐาน		
	2542	2543	2544
ระดับกรม	15% (4670)	30% (9340)	50% (15,570)
ระดับสากล	2% (620)	5% (1,560)	10% (3,110)

หมายเหตุ จำนวนโรงเรียนทั้งหมด 31,134 โรง (ปีการศึกษา 2541)

1.2.2 องค์การเครือข่ายคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

เพื่อให้การดำเนินการในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้มีคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับหน่วยงาน โดยการแต่งตั้งของคณะกรรมการตามกฎหมาย เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาคุณภาพมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการบริหารมากยิ่งขึ้นดังนี้

แผนภูมิที่ 1 องค์การเครือข่ายคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับมีโครงสร้างดังนี้

1)ระดับประเทศคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเห็นชอบและแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาฯ จำนวน 23 คน โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นประธานและผู้อำนวยการสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษาเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

2)ระดับจังหวัด คณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด เห็นชอบและแต่งตั้งคณะกรรมการจำนวน 16 คน โดยมีผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด เป็นประธาน และมีหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

3)ระดับอำเภอ คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ เห็นชอบและแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา จำนวน 13 คน โดยมีหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเป็นประธาน และมีหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

1.2.3 กระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ใช้กรอบความคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพของกระทรวงศึกษาธิการแต่ได้ปรับรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนขึ้นกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอนแต่ละขั้นตอนมีกิจกรรม ที่สำคัญดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การควบคุมคุณภาพ มีกิจกรรมสำคัญคือ

1)กำหนดมาตรฐานโรงเรียน โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติพัฒนามาตรฐานโรงเรียนที่เป็นแกนกลางสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ปรับขยายเกณฑ์มาตรฐานเพื่อลงสู่การปฏิบัติและให้สอดคล้องกับท้องถิ่น

2)พัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานโดยจัดทำแผนการดำเนินงานเตรียมความพร้อมทางด้านปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งบุคลากร

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน มีกิจกรรมสำคัญคือ

1)ตรวจสอบภายใน โดยให้โรงเรียนทำการประเมินตนเองในระหว่างการทำงานตามแผน และเมื่อสิ้นสุดแผน

2)ตรวจสอบภายนอก โดยสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ใช้กระบวนการนิเทศ 100%

3)ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนโรงเรียน โดยระดมสรรพกำลังจากทุกระดับ หน่วยงานกลุ่มเป้าหมายคือ โรงเรียนที่มีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

4)โรงเรียนใช้ผลการตรวจสอบทั้งภายในและภายนอกทำการปรับปรุงโรงเรียนและถึงเป้าหมายการพัฒนาที่สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินคุณภาพ มีกิจกรรมสำคัญคือ

1)สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติร่วมกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ประเมินคุณภาพมาตรฐานโรงเรียนทุกโรงเรียนและทุก 2 ปี เพื่อจัดระดับคุณภาพมาตรฐานโรงเรียนในภาพรวมของระดับประเทศ

2)สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประเมินโรงเรียนในส่วนที่เพิ่มเติมเฉพาะจังหวัดและใช้ผลการประเมินร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและส่วนที่ประเมินเพิ่มเติมเฉพาะของจังหวัด เพื่อจัดระดับคุณภาพโรงเรียนตามเกณฑ์ของระดับจังหวัด

3)ปรับปรุงพัฒนามาตรฐานโรงเรียนทุก 5 ปี (แผนพัฒนา ฯ ละ 1 ครั้ง) เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนขึ้นผู้วิจัยใคร่นำเสนอแผนภูมิกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ตาราง 1 ขั้นตอนการดำเนินงานการประสานงานของหน่วยงานระดับต่างๆในการประกันคุณภาพ

สปช.	สปจ.	สปอ.	สถานศึกษา
1. กำหนดนโยบายและ มาตรการ 2. จัดองค์กรเครือข่าย 3. ตั้งคณะกรรมการ (ระดับ สปช.) 4. กำหนดเกณฑ์มาตรฐาน 5. จัดทำคู่มือ / แนวทาง ดำเนินการ / เอกสารเสริม ประสิทธิภาพ 6. จัดทำข้อมูลพื้นฐาน 7. กำหนดเป้าหมาย (กรม) 8. เตรียมบุคลากร (แกนนำ จังหวัดและอำเภอ) 9. จัดทำแผนดำเนินงานของ กรมและประสานแผน จังหวัด	1. ตั้งคณะกรรมการ (ระดับสปจ.) 2. ปรับขยายมาตรฐานระดับ จังหวัด 3. จัดทำคู่มือ / แนวทาง ดำเนินการ 4. จัดทำข้อมูลพื้นฐาน 5. กำหนดเป้าหมาย(จังหวัด) 6. จัดทำแผนดำเนินการของ จังหวัดและประสานแผน อำเภอ	1. ตั้งคณะกรรมการ (ระดับ สปอ.) 2. ปรับขยายมาตรฐานระดับ อำเภอ 3. จัดทำคู่มือ / แนวทาง ดำเนินการ 4. จัดทำข้อมูลพื้นฐาน 5. กำหนดเป้าหมาย (อำเภอ) 6. เตรียมบุคลากร (โรงเรียน, ครู) 7. จัดทำแผนดำเนินงานของ อำเภอและประสานแผน	1. ตั้งคณะกรรมการ (ระดับโรงเรียน) 2. ปรับขยายมาตรฐานระดับ โรงเรียน 3. จัดทำข้อมูลพื้นฐาน 4. กำหนดเป้าหมาย(โรงเรียน) 5. จัดทำธรรมนูญโรงเรียน 6. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียน
10. นิเทศกำกับติดตาม 11. รายงานผลภาพรวม ระดับกรม 12. กำหนดมาตรฐานระดับ ความช่วยเหลือ แก่กลุ่ม เป้าหมายจังหวัด	7. นิเทศกำกับติดตาม 8. รายงานผลภาพรวมระดับ จังหวัด 9. ระดับความช่วยเหลือแก่ กลุ่มเป้าหมายอำเภอ	8. นิเทศกำกับติดตาม 9. ประเมินผลโรงเรียน (ตรวจสอบภายนอก) 10. รายงานผลภาพรวม ระดับอำเภอ 11. ระดับความช่วยเหลือแก่ กลุ่มเป้าหมายโรงเรียน	7. ดำเนินงานตามแผน และประเมิน ตนเอง 8. ร่วมวางแผนการตรวจสอบจากภาย นอกและให้ ความร่วมมือ 9. สรุปและรายงานผลการดำเนินงาน ตามแผน (ความก้าวหน้าต่อชุมชน และต่อ สปอ.) 10. นำผลไปใช้ปรับปรุง/ พัฒนาคุณ ภาพโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง
13. ประเมินคุณภาพโรง เรียนที่ สปจ. เสนอ 14. รับรองโรงเรียนที่ได้ มาตรฐานระดับกรม	10. ประเมินคุณภาพโรง เรียนที่ สปอ. เสนอ 11. รับรองโรงเรียนที่ได้ มาตรฐานระดับจังหวัด	12. ประเมินคุณภาพโรง เรียนในอำเภอ 13. รับรองโรงเรียนที่ได้ มาตรฐานระดับอำเภอ	

สาระสำคัญของงานในแต่ละกิจกรรมหลักของกระบวนการประกันคุณภาพ

การดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการประกันคุณภาพของแต่ละระดับหน่วยงาน จะเห็นได้ว่า มีความประสานสอดคล้องต่อเนื่องตลอดกระบวนการ โดยในระยะแรกของการเริ่ม พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีการกำหนดนโยบาย/มาตรการ การจัดองค์กรเครือข่าย คณะอนุกรรมการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจนถึงโรงเรียนทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย

สำหรับการประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

1.การควบคุมคุณภาพการศึกษา

การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน งานที่จะต้องทำในกิจกรรมนี้ คือ

1.1.1 จัดทำแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอกระบวนการการประกันคุณภาพการศึกษาในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติต่อคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยอาศัย กรอบความคิดในกระบวนการการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อได้รับ ความเห็นชอบแล้วจึงจัดทำเอกสารฉบับนี้ขึ้นเพื่อให้ผู้ปฏิบัติใน ทุกระดับองค์กรมีความรู้ความ เข้าใจในแนวปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ตรงกันในระดับ ภูมิภาค สามารถนำไปปรับหรือขยายความเพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.1.2 จัดทำมาตรฐานโรงเรียนและคู่มือการใช้ สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดกรอบความคิดในการจัดทำมาตรฐานโรงเรียนคือ ยึดองค์ประกอบ ของระบบการจัดการศึกษาด้านกระบวนการและผลผลิตโดยเลือกสรรตัวแปรด้านกระบวนการที่ สามารถนำไปสู่คุณภาพนักเรียนได้รวมทั้งวิเคราะห์ภารกิจและขอบข่ายงานการ จัดการศึกษา ของโรงเรียน ดังนั้นโครงสร้าง มาตรฐานจึงประกอบด้วยมาตรฐาน 3 กลุ่ม คือ มาตรฐานคุณภาพ นักเรียน มาตรฐานการเรียนการสอน และมาตรฐานการบริหาร แต่ละมาตรฐานประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ตัวแปรที่บอกสภาพหรือคุณสมบัติแต่ละมาตรฐานแต่ละตัวบ่งชี้ได้กำหนดระดับคุณภาพที่แสดง พัฒนาการหรือความน่าพึงพอใจ 3 ระดับ โดย

ระดับ 1 คือ คุณภาพที่มีผลน่าพอใจขั้นต่ำ

ระดับ 2 คือ คุณภาพที่มีผลน่าพอใจค่อนข้างสูง

ระดับ 3 คือ คุณภาพที่มีผลน่าพอใจสูง

1.1.3 จัดทำมาตรฐานท้องถิ่น การจัดทำมาตรฐานท้องถิ่นตามหลักการกระจาย อำนาจในกระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษา

แห่งชาติได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นคือ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและโรงเรียน ปรับขยายมาตรฐานโรงเรียนได้ตามเหมาะสมแต่ก็ไม่ควรลดรายการจากที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน งานที่จะต้องทำในขั้นตอนนี้ คือ

1.2.1 จัดทำข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลพื้นฐานเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพในการวิเคราะห์สภาพปัญหาหรือหาจุดพัฒนาการจัดตั้งมาตรฐานโรงเรียนการจัดทำแผนงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการกำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์การดำเนินงานการดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงโรงเรียนการกำหนดเกณฑ์ประเมินคุณภาพเพื่อจำแนกระดับคุณภาพของโรงเรียนการประเมินความก้าวหน้าทางการศึกษา ฯลฯ เหล่านี้ล้วนต้องอาศัยข้อมูล / สารสนเทศ ดังกล่าวข้างต้นทุกหน่วยงานจำเป็นต้องมีระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในหน่วยงานของตนข้อมูลระดับโรงเรียนถือเป็นข้อมูลที่สำคัญที่สุดและจัดเป็นข้อมูลปฐมภูมิ ส่วนข้อมูลระดับหน่วยงานเหนือโรงเรียนถือเป็นข้อมูลทุติภูมิ ข้อมูลที่แต่ละระดับหน่วยงานควรมีและทำการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำมาใช้ได้ทันทีในการบริหารงานทุกระดับ

1.2.2 กำหนดเป้าหมาย จากมาตรฐานโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นควรกำหนดเป้าหมายชัดเจนเป้าหมายที่สำคัญคือเป้าหมายด้านคุณภาพนักเรียนสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดควรกำหนดเป้าหมายไว้โดยอาศัยข้อมูลการประเมินที่หน่วยงานต่างๆ จัดทำไว้ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กรมวิชาการ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการประเมินคุณภาพ ประสิทธิภาพทางการศึกษาและข้อมูลสารสนเทศอื่นๆ ที่ได้จากการนิเทศงาน/โครงการต่างๆ ก็เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถนำมาใช้กำหนดเป้าหมายได้ดีเพื่อสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบที่จะร่วมกันผลักดันคุณภาพการศึกษาให้ถึงจุดหมาย

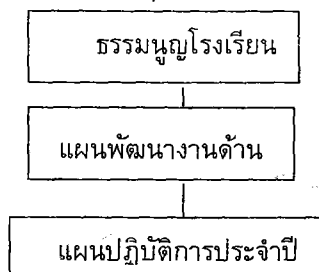
1.2.3 เตรียมบุคลากร ในด้านการเตรียมบุคลากร ประเด็นที่ควรคำนึงถึง คือ การสร้างความตระหนักในปัญหาความจำเป็นของการประกันคุณภาพ การมีความรู้ความเข้าใจในนโยบายและมาตรการของหน่วยงานกระบวนการดำเนินงานทั้งระบบ การกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนแต่ละฝ่าย การระดมความคิด เพื่อกำหนดแนวทางดำเนินงานของ แต่ละส่วน การจัดทำสื่อเสริมประสบการณ์หรือทักษะปฏิบัติที่จำเป็น เป็นต้น เหล่านี้เพื่อเตรียมไปสู่การจัดทำแผนดำเนินงานอย่างไรก็ดีหน่วยงานควรพัฒนารูปแบบการอบรมที่มีประสิทธิภาพ และเป็นไปโดยประหยัด

หน่วยงานที่พบบทบาทหลักในการจัดเตรียมบุคลากร ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ กล่าวคือ สำนักงานคณะกรรมการ

การประถมศึกษาแห่งชาติ ในฐานะต้นสังกัดจัดเตรียมบุคลากรระดับจังหวัดและระดับอำเภอ โดยจัดประชุมชี้แจง/อบรมผู้บริหารระดับสูง คือ ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดและหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เป็นต้น ส่วนสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเตรียมบุคลากรระดับอำเภอ โดยมีสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดให้การสนับสนุนและช่วยเหลือเข้าร่วมดำเนินการ

1.2.4 จัดทำแผนดำเนินงานการจัดทำแผนของหน่วยงานแต่ละระดับ

ควรให้มีความสมดุลระหว่างกรอบงานที่หน่วยเหนือกำหนดกับกรอบงานที่หน่วยงานล่างริเริ่มสร้างสรรค์ขึ้น ดังนั้นการดำเนินงานจึงควรเป็นแบบสองทิศทาง (Top Down Bottom Up) แผนที่มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษามากที่สุดคือแผนระดับโรงเรียนดังนั้นในเอกสารนี้จะกล่าวถึงเฉพาะแผนในระดับโรงเรียนเท่านั้นการจัดทำแผนระดับโรงเรียนมีหลายระดับ คือ แผนพัฒนาแม่บทเรียกว่า ธรรมนูญโรงเรียน แผนยุทธศาสตร์ หรือแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนด้านต่างๆ ตามจุดเน้นที่กำหนดในช่วงเวลาหนึ่งและแผนปฏิบัติการซึ่งเป็นแผนงานประจำปีดังภาพประกอบ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ : 35)

ภาพประกอบ 1 แผนระดับโรงเรียน

ธรรมนูญโรงเรียน เป็นแผนพัฒนาแม่บทของโรงเรียน ซึ่งเป็นการสร้างข้อตกลงร่วมกันหรือสร้างความรู้สึกร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนผู้ปกครองชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทุกฝ่ายรู้ทิศทางและเป็นหลักประกันในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพโดยทั่วไปมีสาระสำคัญเกี่ยวกับประเด็นต่อไปนี้

1.ภาพลักษณ์ของโรงเรียน(ความเป็นมาในอดีตจนถึงสภาพปัจจุบันที่ปรากฏวิสัยทัศน์หรือทิศทางในอนาคตของโรงเรียน)

2.เป้าหมายของโรงเรียน (เป้าหมายงานด้านต่างๆในโรงเรียน เช่น การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน การจัดสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรต่างๆ ฯลฯ ที่โรงเรียนคาดหวังและต้องการดำเนินการให้บรรลุผล)

3.จุดเน้นของโรงเรียน (ลำดับความสำคัญของงานต่างๆ)

4.บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้อง (บทบาทผู้บริหาร โรงเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียนที่ไม่ใช่สายผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการโรงเรียนโดยเน้นบทบาทในฐานะผู้นำ ผู้ปฏิบัติ ผู้สนับสนุน หรือผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน

5.หลักปฏิบัติสำหรับนักเรียน (บทบาทหน้าที่ของนักเรียนและการมีส่วนร่วมตามที่โรงเรียนมอบหมาย)

6.การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและรายงานผล (เพื่อแสดง ความรับผิดชอบของโรงเรียนที่มีต่อผู้ปกครอง นักเรียน และสังคมโดยรวม)

7..แผนการจัดหาและใช้จ่ายงบประมาณ

แผนยุทธศาสตร์ หรือ **แผนพัฒนา**ด้านต่างๆ เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ขยายจากแผนแม่บทเพื่อทำให้เป็นรูปธรรมและเพื่อพัฒนาคุณภาพตามจุดเน้นที่กำหนดในช่วงเวลาหนึ่ง สาระสำคัญในแผนประกอบด้วย

- 1.คณะกรรมการที่รับผิดชอบงานพัฒนาด้านนั้นๆ
- 2.บทบาทหน้าที่คณะกรรมการ
- 3.รายงานสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของแผนด้านนั้นๆ
- 4.แผนยุทธศาสตร์
- 5.แผนพัฒนางานเป็นรายปี (ในช่วงเวลาที่กำหนดตามธรรมนูญโรงเรียน)
- 6.ปฏิทินดำเนินงานของโครงการ / กิจกรรมต่างๆ

แผนปฏิบัติงาน เป็นแผนปฏิบัติงานประจำปี จำแนกตามกลุ่ม / หมวดงาน สาระสำคัญในแผนปฏิบัติการอาจมี ดังนี้

- 1.โครงสร้างสายงานการบริหารงานของหมวดนั้น
- 2.บทบาทหน้าที่ของแต่ละตำแหน่ง
- 3.แนวทางขั้นตอนการดำเนินงาน
  - 3.1การเตรียมการ
  - 3.2การดำเนินการ
- 4.แนวปฏิบัติ (เงื่อนไข / ข้อตกลงต่างๆ)
- 5.แผนพัฒนาของกลุ่ม / หมวด และแนวทางการกำกับติดตามประเมินผล

2.การตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงโรงเรียน

2.1การตรวจสอบภายใน :การประเมินตนเอง เป็นกระบวนการที่โรงเรียน ทำการตรวจสอบหรือประเมินการทำงานของโรงเรียนเองในทุกขั้นตอน การดำเนินงานโดยครอบคลุม

เป้าหมาย จุดเน้นและงานทั้งหมด แผนทีวางไว้แผนยุทธศาสตร์ที่นิยมใช้ในการตรวจสอบภายใน คือ การประเมินตนเองโดยมีจุดประสงค์ เพื่อปรับปรุงงานในระหว่างดำเนินงานตามแผนเป็นสำคัญ

ขั้นตอนการประเมินตนเอง กระบวนการในการดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินตนเองของโรงเรียนอาจสรุปได้ 11 ขั้นตอน ดังนี้

1.สร้างบรรยากาศประชาสัมพันธ์และสร้างความตระหนักโดยชี้แจงให้ เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับในเชิงพัฒนาจากการประเมินตนเอง

2.กำหนดจุดประสงค์ชัดเจนกำหนดองค์ประกอบของการประเมินตามจุดเน้นของงานและให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาโรงเรียนและกำหนดตัวบ่งชี้แสดงสภาพความสำเร็จที่ชัดเจน

3.ให้ทุกคนทำด้วยความสบายใจ แสดงความจริงใจ มีความมั่นใจ สนุกกับงานที่ทำ

4.เริ่มจากจุดเล็กๆ เริ่มจากเรื่องง่ายๆ เรื่องเล็กๆ ที่ไม่สำคัญมากนักแล้วค่อย ขยายวงกว้าง

5.กำหนดโครงสร้าง ตั้งคณะกรรมการประเมิน เพื่อกำหนดแบบแผนและรูปแบบ การประเมิน

6.ใช้กระบวนการง่ายๆ ใช้เครื่องมือง่ายๆ เป็นเครื่องมือที่สร้างเอง ไม่ทำให้ผู้ ประเมินและผู้ถูกประเมินมีภาระเพิ่มขึ้น

7.ให้ความสำคัญกับทุกคน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดจุด ประสงค์จนจบกระบวนการสรุปผลประเมินผล

8.ให้ข้อมูลย้อนกลับ ให้ข้อมูลที่เที่ยงตรงแก่ผู้ถูกประเมินทั้งจุดดีจุดเด่นของตนเอง และข้อควรปรับปรุง

9.ค้นหาสาเหตุข้อบกพร่อง ค้นหาเหตุของการดำเนินการที่ไม่เป็นไปตามคาด หวัง ผู้ประเมินและผู้ถูกประเมินร่วมวิพากษ์วิจารณ์และให้ข้อเสนอแนะ

10.ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล สร้างความเชื่อว่า ความแตกต่างทำให้เกิดการพัฒนา

11.ประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง ทุกคนได้ฝึกทักษะการประเมินตนเองและกระทำ อย่างต่อเนื่องสรุปรายงาน ผลควรนำเสนอเป็นภาคกลุ่มหรือรวมระดับชั้นใช้ผลการตรวจสอบภายใน นอก / การประเมินภายนอกพร้อมกับผลการประเมินตนเอง เพื่อให้ได้ภาพที่แท้จริงของโรงเรียน

2.2 การตรวจสอบภายนอก เป็นการตรวจสอบการทำงานของโรงเรียนเพื่อประเมิน ว่าโรงเรียนได้ดำเนินการจัดการศึกษาได้มาตรฐาน ตามมาตรฐานโรงเรียนที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อ

เป็นข้อเสนอที่จะให้โรงเรียนนำผลการตรวจสอบดังกล่าวไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพในลำดับต่อไปขอขอบเขตเนื้อเรื่องของการตรวจสอบ มี 4 ขั้นตอน คือ

1. การตรวจสอบสภาพโรงเรียนเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานเป็นปัจจุบันหรือไม่
2. การจัดทำแผนมีข้อมูลพื้นฐานแค่ไหนความเหมาะสมของแผนเป็นอย่างไร
3. การนำแผนสู่การปฏิบัติสมเหตุสมผลของงบประมาณที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ
4. การประเมินผลโรงเรียนมีกรรมการตรวจสอบทำการประเมินผลโรงเรียนเองหรือไม่

หรือไม่

การนิเทศ 100% กับการตรวจสอบภายนอก เป็นกระบวนการที่รวมเอา ยุทธศาสตร์การนิเทศกับการบริหารเข้าด้วยกัน เพราะรูปแบบการดำเนินงานของการนิเทศ 100% มีลักษณะที่เอื้อต่อการตรวจสอบภายนอกในกระบวนการประกันคุณภาพ สำนักงานการประกันศึกษาจังหวัดและสำนักงานการประมศึกษาอำเภอจึงควรใช้กระบวนการนิเทศ 100% เป็นแกนของกิจกรรมการตรวจสอบภายนอก

2.3 การระดมความช่วยเหลือแก่โรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย นอกเหนือจากการระดมกำลังและมาตรการที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเองสำนักงานการประมศึกษาอำเภอควรกำหนดมาตรการความช่วยเหลือโดยเน้นที่โรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงานอาจมีดังนี้

- 2.3.1 การระดมทรัพยากรจากทางราชการและจากชุมชนในเรื่องงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องฯ เป็นต้น
- 2.3.2 การสนับสนุนด้านเทคนิควิธีการนวัตกรรมต่าง ๆ ให้แก่โรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

หมาย

2.3.3 การเข้าไปร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการและร่วมพัฒนา รวมทั้งการร่วมติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนและประชาสัมพันธ์ผลงาน

- 2.3.4 การกำหนดให้โรงเรียนรายงานความก้าวหน้าเป็นระยะๆ

3.การประเมินคุณภาพโรงเรียนเพื่อการรับรองคุณภาพมาตรฐาน

การประเมินคุณภาพโรงเรียนเพื่อการรับรองคุณภาพมาตรฐานมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 คณะอนุกรรมการระดับสำนักงานการประมศึกษาอำเภอ ทำการประเมินโรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียน

3.2 คณะกรรมการประมศึกษาอำเภอให้การรับรองโรงเรียนที่ได้มาตรฐานระดับอำเภอและคัดเลือกโรงเรียนที่คาดว่าจะได้มาตรฐานระดับที่สูงกว่าส่งให้จังหวัดพิจารณา

3.3 คณะอนุกรรมการระดับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทำการประเมินโรงเรียนที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเสนอมา

3.4 คณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดให้การรับรองโรงเรียนที่ได้มาตรฐานระดับจังหวัดและคัดเลือกโรงเรียนที่คาดว่าจะได้มาตรฐานระดับที่สูงกว่า ส่งให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติพิจารณา

3.5 คณะอนุกรรมการระดับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทำการประเมินโรงเรียนที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเสนอมา

3.6 คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติให้การรับรองโรงเรียนที่ได้มาตรฐานระดับประเทศ

3.7 กำหนดระยะเวลาของการรับรองเป็น 2 ปี

3.8 ให้มีการประเมินตามระบบดังกล่าวนี้ทุก 2 ปี

3.9 โรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองในระดับที่สูงกว่าที่เป็นอยู่ 1 ระดับในปีต่อมาหากโรงเรียนมีความพร้อมให้สิทธิร้องขอต่อคณะอนุกรรมการฯ ที่สูงกว่า 1 ระดับ นั้นให้มาประเมินใหม่เพื่อพิจารณาให้การรับรอง

พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาดังนี้

มาตรา 47 ให้มีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรับรองการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 49 ให้มีสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษามีฐานะเป็นองค์กรมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายหลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ

ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

มาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาตลอดจนให้บุคลากรและคณะกรรมการของสถานศึกษารวมทั้งผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการกิจของสถานศึกษาตามคำร้องของสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักดังกล่าวรับรองที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น

มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดให้สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดให้สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาจัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าวให้สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือคณะกรรมการ 4 คน ศึกษาเพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงเพื่อแก้ไข (พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ, 2542)

1.3 หลักการแนวคิด ทฤษฎีการประกันคุณภาพการศึกษา

การจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ที่สังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมากสังคมเกิดการแข่งขันมีความเสี่ยงสูงมีเสรีภาพในการเลือกตั้งสินใจระบบเศรษฐกิจจึงต้องการแรงงานที่มีคุณภาพมากขึ้น การศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดให้แก่เยาวชนทุกคนได้รับการพัฒนาในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี (อารีรัตน์ วัฒนสิน, 2540) การจัดการศึกษาจึงต้องการความพร้อมแทบทุกด้าน ไม่เพียงปัจจัยนำเข้า(Input) หรือกระบวนการ (Process) เท่านั้น จุดหมายที่สำคัญของการศึกษา คือ ผลสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน หรือคุณภาพของผลผลิต คุณภาพของผลผลิตนั้น หมายถึง นักเรียน นักศึกษาที่มีคุณภาพ การได้มาซึ่งคุณภาพของผลผลิตมีอะไรบางอย่างที่จะเป็นหลักคำประกันว่า สถาบันหรือหน่วยงานเป็นสถาบันที่มีคุณภาพมีมาตรฐาน จำเป็นต้องมีปัจจัยหรือองค์ประกอบอะไรบ้าง ที่ให้ความมั่นใจแก่สังคมรอบข้าง นั่นก็คือ “การประกันคุณภาพ”

ปัญหาความจำเป็นที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา

ในเรื่องผลการเรียนของเด็กไทยในวิชาพื้นฐานสำคัญ คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ มีแนวโน้มต่ำลงความสามารถของเด็กไทยในวิชาดังกล่าวยังไม่อาจเทียบกับมาตรฐานการเรียนรู้ของเด็กชาติอื่นๆ ได้ หรือ ส่วนที่เทียบได้นั้นมีจำนวนน้อยมาก ทั้งนี้ส่วนมาจากการทวดวิชาเข้มเป็นพิเศษเท่านั้น (อารีรัตน์ วัฒนสิน, 2540)

นอกจากปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนแล้ว ยังมีปัญหาในเรื่องอื่นอีก (สงบ ลักษณะ, 2539) ดังนี้

1) ผู้จบการศึกษาในแต่ละระดับของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังไม่มีคุณภาพที่สังคมพอใจจนแสดงถึงการไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม (Accountability)

2) ยังไม่มีมาตรฐานกลางที่โรงเรียนต่างๆ พึ่งมีพึงประสงค์ และพึงผลิตให้ได้ผลเท่าเทียมกันเป็นอย่างน้อยในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3) มีความสับสนและขาดสภาพสมดุลของแนวคิดต่างๆ เช่น นโยบาย เช่น การรวมอำนาจ การกระจายอำนาจ การควบคุมจากส่วนกลาง การให้โรงเรียนเป็นอิสระและอยู่ในความดูแลของท้องถิ่น สัดส่วนของการบังคับวิชาเรียน การปล่อยให้เลือกเรียนเสรี ความเข้มงวดในมาตรฐานความรู้ความสามารถและคุณภาพ จริยธรรม กับการยินยอมให้ความยืดหยุ่นหลากหลาย

4) ขาดมาตรฐานที่จะกำกับ กำชับให้โรงเรียนดำเนินงานจริงจังในการพัฒนาคุณภาพของการจัดการสอนและปฏิบัติต่างๆ ตามแนวทางการใช้หลักสูตรให้ได้ผลสำเร็จจริงจัง

5) ขาดแรงจูงใจหรือการเสริมแรงเพื่อการยกย่องให้เกียรติให้รางวัลในความก้าวหน้าตามระบบตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูนักเรียนที่มีผลการปฏิบัติงานสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐาน

ปัจจัยที่จะส่งผลให้การศึกษาามีคุณภาพ ได้แก่

1. **หลักสูตร** จะต้องประกอบด้วยหลักสูตรระดับชาติ และระดับท้องถิ่น โดยเน้นการให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรับความเป็นสังคมนานาชาติ และความเป็นสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร นั่นคือรัฐจะต้องพัฒนาปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาความเป็นสากล ในส่วนของหลักสูตรระดับชาติจะต้องปลูกฝังเรื่องทักษะในการดำรงชีวิตและทักษะพื้นฐานอย่างเพียงพอในการที่จะไปศึกษาต่อหรือออกไปประกอบอาชีพวิชาแกนในช่วงปีที่ 10-12 จะต้องมีส่วนวิชาเลือกจะต้องให้มีหลากหลายพร้อมตอบสนองความถนัดความสนใจของนักเรียนและความต้องการของท้องถิ่น

2. **การจัดการเรียนการสอน** จะต้องเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นผู้เรียนให้ความสามารถสร้างความรู้เน้นผู้เรียนให้นำความรู้ในวิชาต่างๆ ไปบูรณาการใช้ในการดำรงชีวิตได้ เน้นผู้เรียนให้สามารถ คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างวิจารณ์ญาณ การนำความรู้คิดสร้างสรรค์ไปปรับเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหา ความสามารถในการจัดการ การเป็นผู้นำ การยอมรับตนเอง การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ทำประโยชน์ให้แก่สังคม ฯลฯ

3.ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาต้องมีภาวะผู้นำ มีความรู้ความสามารถในการบริหารการจัดระบบคุณภาพ การควบคุมคุณภาพ มีการทำงานที่เป็นมาตรฐาน มีการทำงานเป็นทีม ให้ทุกคนมีส่วนร่วมสามารถพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ระบบการสร้างขวัญกำลังใจมีธรรมเนียมโรงเรียนระบบสารสนเทศการทบทวนคุณภาพของโรงเรียนและคุณภาพการสอนเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีระบบการรายงานต่อผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานระดับสูงขึ้นไป ฯลฯ

4.ผู้สอนต้องจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข มีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและชุมชนจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศมีปลูกเร้า จูงใจ เสริมแรงให้นักเรียนรักการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดเวลา มีส่วนร่วม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่นได้ ให้นักเรียนสร้างสรรค์และสะสมองค์ความรู้ด้วยตนเอง ให้พัฒนากระบวนการการคิดระดับสูงให้ฝึกปฏิบัติจริง ฯลฯ

5.กระบวนการบริหารจัดการ การบริหารจัดการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพต้องมุ่งให้เกิดความสมานฉันท์ ระหว่างบุคลากรและหน่วยงานมีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษาตลอดจนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการจัดการศึกษาการบริหารในระดับจังหวัดจะต้องมีการพัฒนาให้มีการทำงานที่มีเอกภาพและประสิทธิภาพ มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัด มีระบบกำกับ ตรวจสอบ และประเมินความก้าวหน้า ระบบการรายงานที่เป็นมาตรฐาน เครือข่ายการศึกษาภายในจังหวัดต้องจัดทำทั้งเครือข่ายการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนเครือข่ายการบริหารและเครือข่ายชุมชนต้องนำองค์การบริหารส่วนตำบลและองค์กรบริหารส่วนจังหวัดเชื่อมต่อกับกลไกการบริหารทางการศึกษา รวมทั้งระดมทรัพยากรต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัด

ในส่วนของสถานศึกษาต้องให้บริการโดยอิสระตามนโยบายกระจายอำนาจ โดยความเห็นชอบภายใต้การบริหารงานของคณะกรรมการโรงเรียนที่มาจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและประชาชนให้มีการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด เช่น สามารถตัดสินใจได้ทุกระดับ สามารถจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ในส่วนที่เป็นวิชาเลือกได้สามารถจัดวิชาเลือกให้นักเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถอนุมัติหลักสูตรท้องถิ่นได้บนพื้นฐานที่ว่าถ้าสถานศึกษาได้ตัดสินใจเองแล้วจะเป็นการตัดสินใจที่ดีที่สุด

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะผลักดันให้ปัจจัยต่างๆ มีคุณภาพและนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง

หลักการและวัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพการศึกษา

ในการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่สังคมต้องการมีหลักการและวัตถุประสงค์ในการประกันคุณภาพการศึกษา (อารีรัตน์ วัฒนสิน, 2540) ดังนี้

- 1.ระบบบริหารคุณภาพการศึกษาต้องพัฒนา โดยความร่วมมือของผู้ใช้ผลผลิตและผู้จัดการศึกษา
- 2.ระบบเอกสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพ และควบคุมภาพทั้งที่เป็นภาพรวมของงาน และขั้นตอนวิธีทำงานอย่างชัดเจน ไม่ยุ่งยากซับซ้อน
- 3.บุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ความเข้าใจ และมีจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของบริหารคุณภาพการศึกษา ทราบแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน
- 4.เอกสารมาตรฐานการศึกษา และแผนผังการควบคุมการทำงานต้องประกาศเปิดเผยเพื่อการประเมินตนเองและชุมชนร่วมประเมิน
- 5.ระบบการประเมินทั้งภายในและจากภายนอก
- 6.ระบบรายงานมีความสำคัญต่อระบบประกันคุณภาพ

กรอบการประกันคุณภาพการศึกษา

กรอบการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ประการ

1.การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต บัณฑิตและกระบวนการ

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน หมายถึง การพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอนผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารทางการศึกษาและการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา (Quality Audit and Intervention) คือกระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

2.1การประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียน และการจัดทำรายงานของโรงเรียนต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบของโรงเรียน (Internal Audit)

2.2 การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (External Audit)

2.3 มาตรการปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Quality Intervention)

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา (Quality Assessment) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

การดำเนินการทั้ง 3 ประการ เป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์และส่งผลซึ่งกันและกัน กระบวนการแทรกแซงคุณภาพการศึกษาสามารถดำเนินการทั้งในระหว่างกิจกรรมการควบคุมคุณภาพการศึกษาและในกิจกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

ปัจจุบันมีกระแสเรียกร้องที่รุนแรงด้านความต้องการการศึกษาที่มีคุณภาพสูง โดยต้องการให้มีการตรวจสอบมากขึ้น ผู้ปกครองต้องการรู้ว่าบุตรหลานของตนเมื่ออยู่ในโรงเรียนทำอะไรได้ดีเพียงใด และชุมชนต้องการที่จะมุ่งมั่นว่าโรงเรียนปฏิบัติหน้าที่ได้ตามมาตรฐานหรือไม่ อย่างไร

โรงเรียนที่มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษานั้นจะต้องเป็นโรงเรียนที่มุ่งมั่นจะสร้างระบบคุณภาพให้นักเรียน (ผลผลิต) สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน (ลูกค้า)

โรงเรียนที่ไม่มีเด็กเรียน โรงเรียนที่มีเสียงกล่าวขานว่าผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับผู้บริหารเผด็จการ ทุจริต ปล่อยปละละเลย ขาดภาวะผู้นำ ผู้สอนทิ้งห้องเรียน ไม่เอาใจใส่นักเรียน ชอบใช้อารมณ์ชอบใช้คำพูดทำลายนักเรียน ฯลฯ คำกล่าวขานเหล่านี้ล้วนแต่ทำให้ลูกค้าขาดความมั่นใจในโรงเรียน

โรงเรียนที่มีระบบการประกันคุณภาพเป็นการรับประกันระบบการบริหารคุณภาพขององค์กร เป็นการสร้างความมั่นใจว่าผลผลิตเมื่อออกมาจากกระบวนการแล้วจะมีคุณภาพที่ดีตรงตามความต้องการของลูกค้า (สปช., 2541)

1. หลักการ / แนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

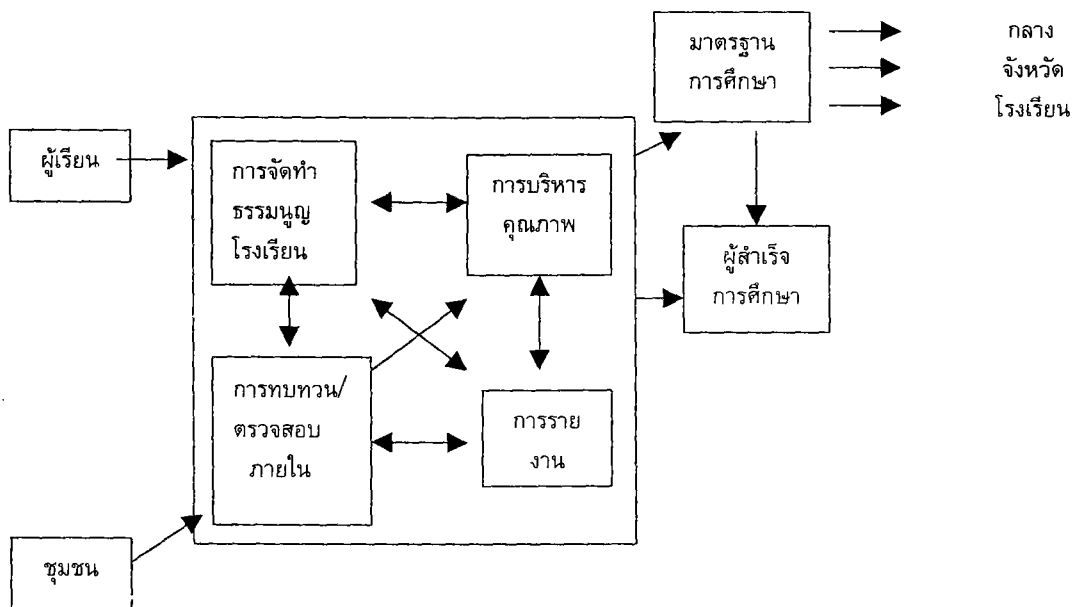
ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพของการจัดการศึกษาโรงเรียนจะต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน นั่นคือ ผลผลิตต้องตอบสนองลูกค้าและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดในด้านการบริหารต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองชุมชนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบร่วมตัดสินใจในรูปของคณะกรรมการโรงเรียน โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต่อมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งรวมทั้งมาตรฐานด้านผลผลิต ด้านปัจจัยและด้านกระบวนการในด้านผลผลิตโรงเรียนจะต้องกำหนดมาตรฐานโดยคณะกรรมการโรงเรียน เมื่อได้มีการจัดการศึกษาจนนักเรียนมีคุณภาพตาม

มาตรฐานที่ตั้งไว้ก็จะมีการกำหนดมาตรฐานให้สูงขึ้นและดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษา ของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานด้านผลผลิตจะถูกยกระดับให้สูงขึ้นเรื่อยๆจนถึงมาตรฐานระดับจังหวัด และมาตรฐานระดับชาติ นอกจากนี้โรงเรียนจะต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา (Authorities) กล่าวคือ มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายและนำไปปฏิบัติจนเกิดเป็นรูปธรรม

คุณภาพที่โรงเรียนต้องให้ความสำคัญ คือ คุณภาพของผลผลิตแต่การที่จะได้มาซึ่งคุณภาพของผลผลิตที่ลูกค้าพอใจนั้นจะต้องมาจากคุณภาพของกระบวนการ (Process Quality) และคุณภาพของบุคลากร (Human Quality) กระบวนการที่มีคุณภาพและคนที่มีคุณภาพเท่านั้นจึงจะสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพได้ และกระบวนการที่มีคุณภาพจะต้องเป็นกระบวนการที่ครบวงจรคุณภาพของคนต้องได้รับการฝึกอบรม เพื่อให้ทำงานอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพรู้ถึงวิธีทำงานที่ถูกต้อง และจะต้องพัฒนาคุณภาพของคน ในลักษณะที่สร้างบรรยากาศของการรักการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในองค์กร ซึ่งจะทำให้การปรับปรุงและพัฒนาเทคโนโลยีได้ด้วยตนเองมีมูลค่าเพิ่มอยู่ในตัว

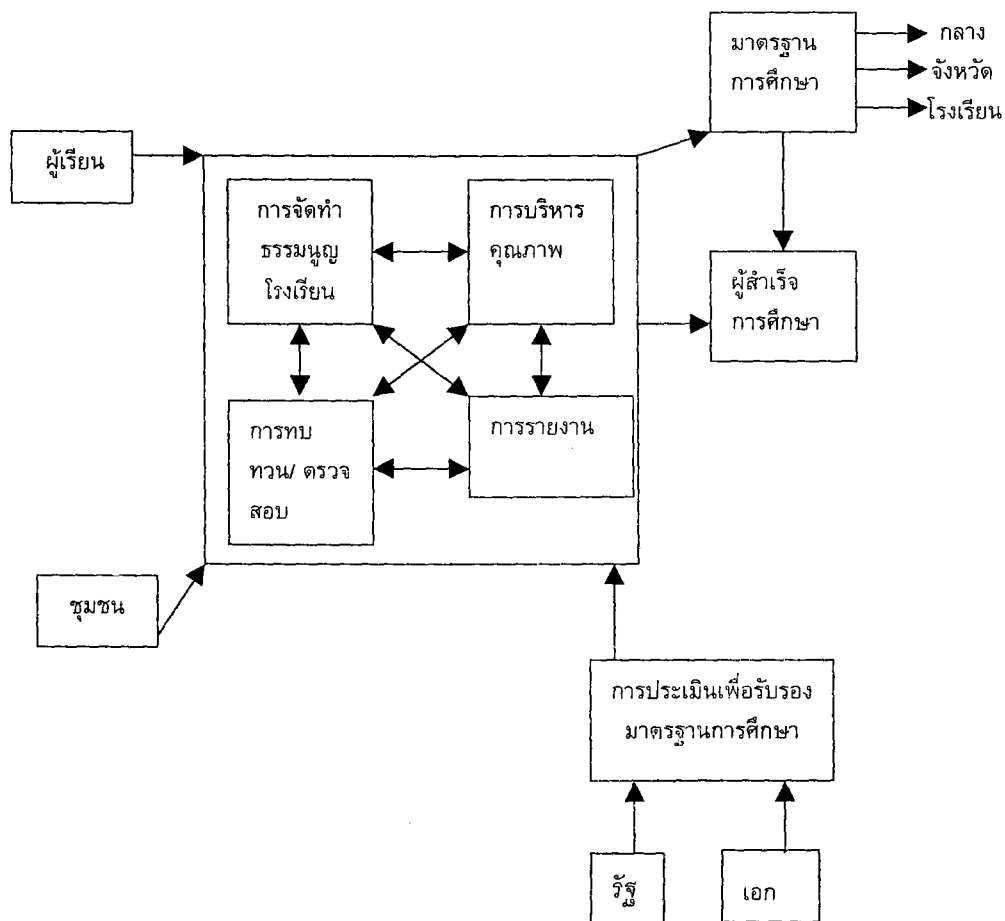
2.แนวทางในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน จำแนกได้ 2 ระดับ

2.1ระดับ **Accountability** นั้น หมายถึง โรงเรียนมีระบบการบริหารคุณภาพ (Quality Management) ที่สร้างความมั่นใจ ฟังพอใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน ซึ่งเป็นลูกค้าว่าผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ในระดับนี้ผู้ปกครองและชุมชนจะเป็นผู้ยอมรับในคุณภาพของผู้จบการศึกษา โดยผู้ปกครองและชุมชน เข้ามาเกี่ยวข้องในรูปคณะกรรมการโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนจะต้องเปิดโอกาสให้คณะกรรมการโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (ธรรมนูญโรงเรียน) ร่วมรับผิดชอบและร่วมตัดสินใจตั้งแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 2 กระบวนการจัดการของโรงเรียนในระดับที่ 1 (Accountability)

2.2ระดับ **Accreditation** นั้นหมายถึง โรงเรียนมีระบบการบริหารคุณภาพ (Quality Management) ที่สร้างความมั่นใจ ฟังพอใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ว่าผู้จบการศึกษา มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยมีองค์กรภายนอกเป็นผู้รับรองมาตรฐานการศึกษา ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 3 กระบวนการจัดการของโรงเรียนระดับที่ 2 (Accreditation)

2.3 บทบาทการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนจะเป็นผู้ดำเนินการโดยประชาชนมีส่วนในการพัฒนาและโรงเรียนจะต้องดำเนินการตามภาระงานต่อไปนี้

ก. การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control)

1 การกำหนดมาตรฐาน

1.1 จัดทำมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น จากมาตรฐานกลางโดยคณะกรรมการโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครองและประชาชน

1.2 ข้อมูลพื้นฐานด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิตของโรงเรียน

2. การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา

2.1 พัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และพัฒนากระตุ้นใจให้ผู้ร่วมงานรู้จักและรักการเรียนรู้อยู่เสมอ เน้นให้บุคลากรในองค์กรมีความคิดริเริ่มเพื่อการสร้างสรรค์ปรับปรุงสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้น

2.2 มีการสร้างจิตสำนึกของผู้ร่วมงานให้เห็นว่าการปรับปรุงคุณภาพจะต้องปรับปรุงอยู่ตลอดเวลาและเป็นหน้าที่ของทุกคน

2.3 เป็นสมาชิกชมรม ทางวิชาการของจังหวัดและเป็นเครือข่ายศูนย์วิทยบริการ

2.4 จัดทำธรรมนูญโรงเรียน

2.5 พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และสื่อการเรียนการสอน

2.6 บริหารให้มีคุณภาพ (Quality Management) มุ่งเน้นผลผลิต (นักเรียน) ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า ดังนี้

2.6.1 ควบคุมคุณภาพและประเมินตนเองในทุกๆ กิจกรรมของกระบวนการบริหาร และกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้วงจรควบคุมคุณภาพ (Quality Control Circle) PDCA ของเดมมิง

2.6.2 มีการทำงานเป็นมาตรฐาน โดยควบคุมกระบวนการเอกสารคู่มือ 3 ระดับที่จัดทำขึ้นดังนี้

1. คู่มือนโยบาย

2. คู่มือขั้นตอนการทำงาน / แนวปฏิบัติ / วิธีการ

3. คู่มือการทำงาน / แผนการสอน

2.6.3 ต้องให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วม (Total Participation) เพื่อให้พลังที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดของทุกคนในองค์กรร่วมกันพัฒนาให้ตรงตามความต้องการของลูกค้าและความต้องการที่เปลี่ยน

2.6.4 มีการทำงานเป็นคณะในทุกๆระดับ เน้นให้ทุกคนมีอำนาจตัดสินใจซึ่งจะส่งผลให้ปรับปรุงและสร้างขวัญกำลังใจและเจตคติที่ดี

2.7 พัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน

2.8 ระดมความร่วมมือจากชุมชนและเอกชน

ข. การตรวจสอบคุณภาพ หรือการทบทวนคุณภาพภายใน (Internal Audit or Interanl School Review)

1.โรงเรียนทบทวนคุณภาพภายในด้านคุณภาพโรงเรียนและคุณภาพการสอน
ทุกปี

2.นำผลการทบทวนมาดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงให้ได้คุณภาพการสอน
ทุกปี

ค. การประเมินคุณภาพการศึกษา

โรงเรียนควรกำหนดให้มีการประเมินความก้าวหน้าและประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ
ของโรงเรียนในทุกๆ แผนงาน แล้วนำผลมาพัฒนาปรับปรุง

TQM และ ISO 9000 มาใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

TQM และ ISO 9000 มีหลายสิ่งหลายอย่างที่น่าสนใจ สามารถที่จะเลือกมาใช้ใน
ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้

1. มาตรฐานการศึกษา

มาตรฐานการศึกษามีหลายระดับได้แก่ มาตรฐานการศึกษาระดับชาติ ระดับจังหวัด
และระดับโรงเรียน มาตรฐานการศึกษาระดับโรงเรียนนั้นเกิดขึ้นจากคณะกรรมการโรงเรียนเป็น
ผู้กำหนดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน (ลูกค้ำ) เมื่อโรงเรียนได้มี
การพัฒนาเข้ามาตรฐานของโรงเรียนแล้ว ก็สามารถที่จะกำหนดมาตรฐานขึ้นใหม่ โดย
การกำหนดให้สูงขึ้นไปเรื่อย ๆ จนสามารถที่จะพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานระดับชาติได้ สำหรับโรงเรียนที่
คณะกรรมการโรงเรียนเห็นว่าโรงเรียนมีปัจจัยที่ดี มีกระบวนการจัดการที่มีคุณภาพก็อาจจะ
ตั้งมาตรฐานของโรงเรียนเท่ากับมาตรฐานระดับชาติ และพัฒนาต่อไปถึงมาตรฐานสากล

2. การบริหารคุณภาพ

ดร. อิโตชิ คูเม ได้แยกแยะแนวทางการบริหารคุณภาพสมัยใหม่ (Modern Quality
Management) ที่ใช้อยู่ออกเป็น 2 แนวทาง

2.1 แนวทางการบริหารคุณภาพ โดยใช้มาตรฐาน (Standard Based Quality
Management) แนวทางนี้มีกิจกรรมหลัก 2 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 การสร้างระบบคุณภาพตามเอกสารมาตรฐานก็คือ การเรียง
ลำดับขั้นตอนการไหลของการทำงาน (Work Flow) ให้เป็นเอกสารแจกจ่ายและฝึกสอนให้ผู้ปฏิบัติ
งานปฏิบัติตาม

การทำเช่นนี้จะทำให้เกิดความชัดเจนต่อวัตถุประสงค์ของกระบวนการทำงาน ซึ่งเป็น
ภาพรวมของการทำงานย่อยๆ ของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนว่าจะผลิตอะไร อย่างไร ส่วนไหนใน
กระบวนการนั้น

ประการที่ 2 การควบคุม คือ การตรวจสอบว่าได้ทำตามข้อกำหนดในเอกสารมาตรฐานหรือไม่ และได้ผลการทำงานอย่างไร หากไม่เป็นไปตามข้อกำหนดในเอกสารมาตรฐานก็จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงจนกว่ากระบวนการทำงาน และผลลัพธ์เป็นไปตามข้อกำหนดในเอกสารมาตรฐาน

2.การบริหารคุณภาพแบบให้คนเป็นศูนย์กลาง (People - Centered Quality Management) แนวทางนี้เน้นการสร้างจิตสำนึกให้แก่ทั้งผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานทุกระดับชั้นทั่วทั้งองค์กรว่าคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญต่อลูกค้ามากพอๆ กับที่มันเป็นค่าของคน ในตัวของพวกเขาเอง ระบบบริหารนี้มีได้ละเอียดลออการทำให้เป็นมาตรฐาน เน้นความสำคัญของการสร้างคนให้รู้จักคิดค้นสร้างสรรค์ตลอดเวลา ที่จะหาทางปรับปรุงผลิตภัณฑ์และการบริการของตนเองให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น มากกว่าให้ความสำคัญต่อเอกสารมาตรฐาน

ระบบคุณภาพ ISO 9000 เป็นแนวทางการบริหารคุณภาพแบบที่ 1 ส่วนการบริหารคุณภาพ TQM จะยึดถือตามแนวทางที่ 2

ศ.ดร.ฮิโตชิ คูเม กล่าวว่า การบริหารจะไม่สามารถบรรลุผลอย่างแท้จริงได้ด้วยเพียงแต่นำระบบ ISO 9000 เข้ามาใช้ เพราะว่ามันยังขาดเจตคติของผู้ปฏิบัติที่มีความกระหายทุกขณะจิตต่อการปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นอยู่เสมอ อันเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในระบบบริหารคุณภาพ

แม้ว่าระบบการบริหารคุณภาพตามแบบ ISO 9000 (ปี 1944) จะได้พยายามเพิ่มกลไกในการปรับปรุงคุณภาพเข้ามาบ้างก็ตาม แต่ก็ยังมีข้อจำกัด (เรื่องจิตใจคน)

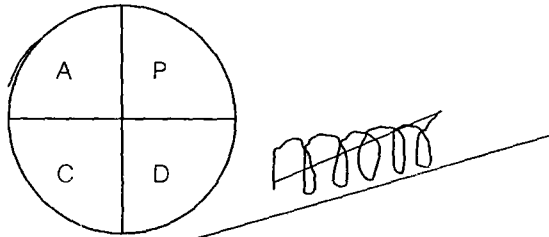
แนวทางการบริหารคุณภาพที่ดีต้องรู้จักผสมผสานทั้งสองแนวทางเข้าด้วยกัน การบริหารคุณภาพของโรงเรียนก็ควรจะใช้ทั้งสองแนวทางเช่นเดียวกัน และการนำ TQM เข้ามาใช้นอกจากจะให้ผลในการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องมันคงในระยะยาวแล้ว ยังให้ผลในการปรับปรุงอย่างก้าวกระโดด เป็นบางช่วงได้ด้วย

3.การนำวิธีการบริหารแบบ PDCA มาใช้ในโรงเรียน

วัฏจักรของเดมมิง (Deming Cycle) หรือวงจรควบคุมคุณภาพ PDCA ย่อมาจาก Plan-Do-Check-Act แปลว่า วางแผน – ปฏิบัติ – ตรวจสอบ – ปรับปรุง ซึ่งต้องดำเนินการอย่างมีวินัยให้ครบวงจร หมุนเวียนไปไม่มีหยุด

ศ.ดร.ฮิโตชิ คูเม กล่าวว่า จุดมุ่งหมายที่แท้จริงของ PDCA ซึ่งเป็นกิจกรรมพื้นฐานในการบริหารคุณภาพนั้น มิใช่เพียงแต่การปรับแก้ผลลัพธ์ที่เบี่ยงเบนออกจากเกณฑ์ที่ต้องการเท่านั้น แต่เพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงด้วย การป้องกันมิให้เกิดของเสียซ้ำซ้อนเรื้อรัง พร้อมกับการยกระดับ

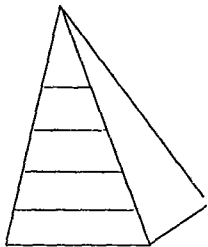
มาตรฐานให้สูงขึ้น ในแต่ละรอบของ PDCA อย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบและอย่างมีการวางแผน PDCA มิใช่เป็นแค่วงแหวนที่แบนราบ หากแต่เป็นขดลวดสปริงที่ม้วนได้สูงขึ้นเรื่อยๆ

การบริหารจัดการคุณภาพในโรงเรียนนั้นควรจะใช้วงจร PDCA ในทุกๆ กิจกรรมและทุกๆ ระดับไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมในฝ่ายปกครอง ฝ่ายบริหารและฝ่ายบริการ เช่นเดียวกับในองค์กร TQM ที่จะนำ PDCA เข้ามาใช้

การทำงานให้เป็นมาตรฐาน

ระบบคุณภาพ ISO 9000 นั้น จะมีการจัดทำระบบเอกสารและการควบคุมเอกสาร 5 ระดับ การปฏิบัติให้เป็นไปตามเอกสาร คือ การทำงานให้เป็นมาตรฐานนั่นเอง

- 1) คู่มือคุณภาพ (Quality Manual)
- 2) คู่มือขั้นตอนการดำเนินงาน (Procedure Manual)
- 3) คู่มือการปฏิบัติงาน (Work Instructions)
- 4) แบบบันทึก (Forms)
- 5) เอกสารสนับสนุน (Supporting Document)

สำหรับในสถานศึกษาจะได้มีการพัฒนาระบบการทำงานให้เป็นมาตรฐานเช่นเดียวกับระบบคุณภาพ ISO 9000 กล่าวคือผู้บริหารสถานศึกษาควรจะได้กำหนดนโยบายในกิจกรรมทุกๆ เรื่อง เช่น นโยบายการสอน นโยบายอาหารกลางวัน นโยบายห้องสมุด นโยบายด้านกีฬา นโยบายด้านการแนะแนว แล้วจัดทำเป็นคู่มือคุณภาพ หรือคู่มือนโยบาย

หัวหน้าหมวดหรือหัวหน้าฝ่ายหรือหัวหน้ากลุ่มควรจะได้นโยบายในส่วนที่รับผิดชอบ ไปจัดทำคู่มือขั้นตอนการดำเนินงานเช่นคู่มือขั้นตอนการดำเนินงานของหมวดสังคมฝ่ายปกครอง

ฝ่ายบริการ ในส่วนของบุคลากรต่างๆในองค์กรควรจะจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับคู่มือขั้นตอนการดำเนินงาน เช่น ผู้สอนควรจะจัดทำแผนการสอน เจ้าหน้าที่วัดผลจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในเรื่องการวัดผล เจ้าหน้าที่ธุรการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านธุรการโรงเรียนใดที่ได้มีการจัดทำเอกสารทั้ง 3 ระบบนี้ แสดงว่าได้นโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง และถ้าเอกสารทั้ง 3 ระดับถูกต้องตามหลักวิชาการ สอดรับในทุกระดับและมีการปฏิบัติตามเอกสารทุกประการถือว่าสถานศึกษานั้นมีการทำงานที่เป็นมาตรฐาน

การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐาน

สถานศึกษาต่างๆ ที่มีการกำหนดมาตรฐานและพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานมีการยกระดับมาตรฐานขึ้นเรื่อยๆ ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในบริหารตามธรรมนูญโรงเรียน (School Charter) โดยใช้การบริหารคุณภาพแบบ TQM นำวิธีการบริหารแบบ PDCA มาใช้ในกิจกรรมต่างๆ มีระบบการประเมินตนเองขณะทำงาน มีการทำงานเป็นมาตรฐานโดยใช้ระบบคุณภาพ ISO 9000 มีการทบทวนคุณภาพ (Internal School Review หรือ Internal Auditing) มีการทบทวนคุณภาพ (External School Review หรือ External Auditing) โดยกระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา และจังหวัด พร้อมทั้งได้รับการช่วยเหลือจากมาตรการต่างๆ จังหวัด และในขณะเดียวกันสถานศึกษามีการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เมื่อโรงเรียนมีความพร้อมทั้งกระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการบริหารจัดการคุณภาพ ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมมีความมั่นใจ ฟังพอใจในคุณภาพของผู้จบหลักสูตรก็สามารถที่จะร้องขอให้จังหวัดประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานจากองค์กรอิสระระดับจังหวัดเช่นเดียวกับ ISO 9000 ได้ หรืออาจจะเชิญองค์กรเอกชนหรือองค์กรอิสระมาประเมินเพื่อรับรองมาตรฐาน

ข้อพึงสังวรก็คือ ต้องเข้าใจว่าการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานผลผลิตนั้นมีความแตกต่างจากโรงงานโดยสิ้นเชิง ประการแรกเราไม่สามารถควบคุมปัจจัย (นักเรียน) ให้มีคุณภาพตามคุณลักษณะที่กำหนดได้ เหมือนโรงงานที่สามารถจะเลือกวัสดุหรือควบคุมวัสดุก่อนที่จะนำเข้าสู่กระบวนการผลิต สาเหตุ เพราะนักเรียนมีความแตกต่างกันและมาจากสภาพแวดล้อมและมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ประการที่สองเมื่อเข้าสู่กระบวนการจัดการของโรงเรียน ซึ่งมีทั้งกระบวนการบริหารและกระบวนการเรียนการสอน นักเรียนต้องพบกับผู้สอนที่มีความหลากหลาย ทั้งความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และอารมณ์ความรู้สึกตัวของนักเรียนเองขณะที่เรียน นอกจากจะมีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน แล้วทุกคนยังมีอารมณ์ความรู้สึกในขณะที่เรียนแตกต่างกันด้วย ดังนั้นกระบวนการจัดการของโรงเรียน จึงไม่สามารถควบคุมได้เหมือนกระบวนการผลิตของโรงงานซึ่งสามารถควบคุมได้ทุกขั้นตอน ประการที่สามนักเรียนเป็นผลผลิตที่มีศักยภาพแตกต่างกันขณะที่จบหลักสูตรจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันตามศักยภาพของ

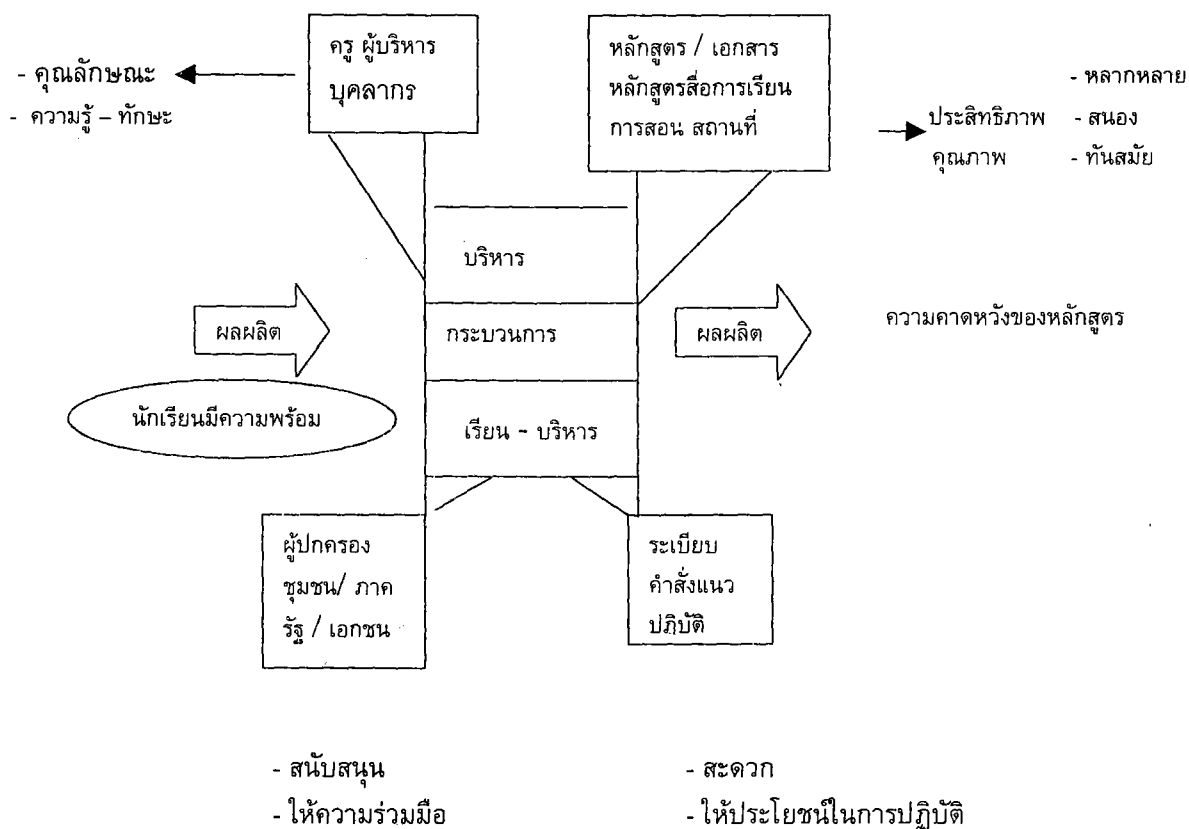
แต่ละคน โรงเรียนนั้นมีหน้าที่มุ่งมั่นพัฒนาให้นักเรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด ดังนั้น มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานโรงเรียน มาตรฐานจังหวัด หรือมาตรฐานชาติ จึงเป็นเพียงมาตรฐานขั้นต่ำ เมื่อจบหลักสูตรแล้วนักเรียนจะต้องผ่าน แตกต่างจากโรงงานซึ่งควบคุมได้ทั้งปัจจัยและกระบวนการ ผลผลิตจึงเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ISO 9000 ไม่ใช่การพัฒนาคุณภาพโดยรวม ISO 9000 เชื่อว่า ถ้าควบคุมให้ Input และ Process มีความแปรปรวน น้อยลงแล้ว Output ที่ออกมาน่าจะแปรปรวนไปจากที่ลูกค้าต้องการน้อยลงด้วย ISO 9000 มีเอกสารจำนวนมากถ้าได้ผู้ประเมินที่สนใจแต่เอกสาร ก็จะต้องจัดเอกสารอย่างมากมาย และ ISO 9000 ไม่มีการทำ BENCHMARK ไม่เน้นเรื่องของผลและอื่นๆ แบบ TQM ดังนั้น ทางเลือกที่ดีที่สุดในการนำ TQM และ ISO 9000 มาใช้ในโรงเรียน จึงควรเป็นวิธีการผสมผสานเลือกสิ่งที่เหมาะสมมาใช้ มิใช่มุ่งไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งเหมือนโรงงาน อย่าลืมว่าการสร้างคนนั้นเป็นสิ่งที่ยากเย็น

มาตรฐานการจัดการศึกษา

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้านต่างๆ ตลอดช่วงชีวิตตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิต ตั้งแต่แรกเกิดการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่างๆ ที่จะดำรงและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้

การพัฒนาการศึกษาในระยะเวลาที่ผ่านมาประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านปริมาณภายใต้บริบทหรือสภาวะแวดล้อมในขณะนั้นซึ่งขณะเดียวกันก็มีปัญหาที่สังคมอยู่ บทบาทการศึกษาสำหรับปัจจุบันและอนาคต ซึ่งเป็นช่วงของแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 8 นั้นจะทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นเพราะมีปัจจัยและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ท้าทายสังคมไทย การศึกษาจะต้องเป็นกระบวนการที่เตรียมและนำคนไทยและสังคมไทยให้ก้าวสู่ยุคใหม่อย่างมั่นคงและรู้ทันโลกความพึงพอใจแค่ความสำเร็จในผลการจัดการศึกษาที่ผ่านมาหรือการแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ไม่เป็นการเพียงพออย่างแน่นอนด้วยเหตุนี้การพัฒนาการศึกษาสำหรับอนาคตจะต้องอาศัยการมองวิสัยทัศน์ของคนไทยและสังคมไทยวิเคราะห์กระแสโลกาภิวัตน์และสิ่งแวดล้อมต่างๆ กำหนดเป็น มาตรฐานการจัดการศึกษาทั้งในส่วนที่เป็นผลผลิตปัจจุบันและด้านกระบวนการสถานศึกษาที่จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพจะต้องมีมาตรฐานการจัดการศึกษาอย่างไรบ้าง

1. องค์ประกอบของคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษา

แผนภูมิที่ 4 องค์ประกอบของคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษา

2. ประโยชน์ของการกำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษา

การกำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษานับว่ามีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้สถานศึกษา มีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนว่าในการที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดกระบวนการบริหารกระบวนการเรียนการสอนจะต้องจัดการอย่างไร โรงเรียนจะต้องมีการควบคุมคุณภาพอย่างไร การทำงานให้เป็นมาตรฐานจะต้องดำเนินการอย่างไร

2. ทำให้กรมเจ้าสังกัดมีแนวทางในการจัดปัจจัยความพร้อมต่างๆให้สถานศึกษาพึงมีพึงได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

- 3.เป็นการกำหนดความสำเร็จขั้นต่ำที่ควรทำได้
- 4.เป็นการป้องกันการเลื่อนไหลกลับไปยังมาตรฐานเก่าที่ต่ำกว่า
- 5.ทำให้สะดวกในการที่จะกำกับตรวจสอบและประเมิน

3. มาตรฐานการศึกษา

มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดทางการศึกษาที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสิ่งนั้นแบ่งเป็น 3 ด้าน

1.มาตรฐานการศึกษาด้านผลผลิต หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนตามจุดหมายของหลักสูตร

2.มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย หมายถึง คน อุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่ เทคโนโลยีที่จำเป็นต้องมีต้องใช้ เพื่อนำไปสู่ผลผลิตที่มีคุณภาพ

3.มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ หมายถึง ระบบ วิธีการ เทคโนโลยีเชิงระบบที่มีประสิทธิภาพ

1. มาตรฐานด้านผลผลิต (Output) มี 9 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตรมัธยมศึกษา สามารถคิดอย่างเป็นระบบ มีวิจารณญาณ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเอง และมีบุคลิกภาพที่ดี

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีสุขภาพนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการทำงาน และการจัดการ รักษาการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและสังคม สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และปฏิบัติตามวิถีประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนเห็นคุณค่า และภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ตลอดจนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม พัฒนาและอนุรักษ์ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

2. มาตรฐานด้านปัจจัยมี 9 มาตรฐานที่ 3 ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 ครูมีความรู้ ความสามารถและเชี่ยวชาญ ในการจัดการเรียนการสอน และสามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 2 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 3 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารจัดการที่มีภาวะผู้นำมนุษย์สัมพันธ์และวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 4 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 5 มีหลักสูตรที่ยืดหยุ่น เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 6 มีเอกสาร สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 7 มีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ

มาตรฐานที่ 8 มีสถานที่และสภาพแวดล้อมที่ดีเอื้อประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 9 ผู้ปกครอง ชุมชน สนับสนุนและมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

3. มาตรฐานที่ 2 ด้านกระบวนการมี 7 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 มีการบริหารและจัดการอย่างมีระบบ

มาตรฐานที่ 2 มีการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 3 มีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 4 มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 5 มีการจัดบริการต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน

มาตรฐานที่ 6 การพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นครูให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้เต็มศักยภาพ

มาตรฐานที่ 7 ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วม และสนับสนุนการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษา (สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, สปช., 2542)

1.4 การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

โรงเรียนที่มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษานั้นจะต้องเป็นโรงเรียนที่มุ่งมั่นจะสร้างระบบคุณภาพให้ผลผลิต(นักเรียน) สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าโรงเรียนที่มีระบบการประกันคุณภาพเป็นการรับประกันระบบการบริหารคุณภาพขององค์กรเป็นการสร้างความมั่นใจว่าผลผลิต(นักเรียน) เมื่อออกจากกระบวนการแล้วจะมีคุณภาพที่ดีตรงตามความต้องการของลูกค้า

หลักการ และแนวคิด

ในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน เพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพของการศึกษา โรงเรียนจะต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อนักเรียนและผู้ปกครองนั่นคือผลผลิต ต้องตอบสนองต่อลูกค้าและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดในด้านการบริหารต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองชุมชนได้มีส่วนรับผิดชอบร่วมตัดสินใจในรูปคณะกรรมการโรงเรียนโรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต่อมาตรฐานที่กำหนดซึ่งรวมทั้งมาตรฐานด้านผลผลิตด้านปัจจัยและด้านกระบวนการในด้านผลผลิตโรงเรียนจะต้องกำหนดมาตรฐานด้านปัจจัยและด้านกระบวนการในด้านผลผลิตโรงเรียนจะต้องกำหนดมาตรฐานโดยคณะกรรมการโรงเรียนเมื่อได้มีการจัดการศึกษาจนนักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ก็จะมีกำหนดมาตรฐานให้สูงขึ้นและดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องมาตรฐานด้านผลผลิตยกระดับให้สูงขึ้นเรื่อยๆจนมีมาตรฐานระดับจังหวัดมาตรฐานระดับชาตินอกจากนั้นโรงเรียนจะต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา(Authorities)กล่าวคือมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายและนำไปปฏิบัติจนเกิดเป็นรูปธรรม

คุณภาพที่โรงเรียนต้องให้ความสำคัญคือคุณภาพของผลผลิตแต่การที่จะได้มาซึ่งคุณภาพของผลผลิตที่ลูกค้าพอใจนั้นจะต้องมาจากคุณภาพของกระบวนการ(Process Quality)และคุณภาพของบุคลากร (Human Quality)กระบวนการที่มีคุณภาพและคนที่มีคุณภาพเท่านั้นจึงสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพได้ และกระบวนการที่คุณภาพจะต้องเป็นกระบวนการที่ครบวงจรคุณภาพของคนต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้ทำงานอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพรู้ถึงวิธีทำงานที่ถูกต้องและจะต้องพัฒนาคุณภาพของคนในลักษณะที่สร้างบรรยากาศของการรักการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในองค์กรซึ่งจะทำให้มีการปรับปรุงงานและพัฒนาเทคโนโลยีได้ด้วยตนเองมีมูลค่าเพิ่มอยู่ในตัว

1.4.1 บทบาทของโรงเรียนในการประกันคุณภาพการศึกษา

โรงเรียนมีบทบาทที่สำคัญสูงสุดที่จะทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาตามนโยบายของการศึกษาประสบความสำเร็จโรงเรียนจึงควรปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานบางประการดังต่อไปนี้

- 1.สร้างวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วมรู้สึกเป็นเจ้าของมีข้อผูกมัดและคำมั่นสัญญาในการ ทำให้วิสัยทัศน์เป็นความจริงขึ้นมาและลดกระแสต่อต้าน
- 2.การสร้างความตระหนักในเรื่องคุณภาพ โดยสร้างวัฒนธรรมคุณธรรมให้เกิดขึ้นในจิตสำนึกของทุกคนในโรงเรียน
- 3.จัดธรรมเนียมโรงเรียน โดยกำหนดเป้าหมายและสร้างพันธกิจร่วมกันภายในกำหนดเวลาที่แน่นอน
- 4.จัดทำแผนยุทธศาสตร์
- 5.กำหนดดัชนีความสำเร็จของบุคลากรทุกระดับและทุกคน
- 6.ทำแผนให้เกิดผลทางปฏิบัติ อย่างมีประสิทธิภาพโดยจัดทำคู่มือการดำเนินงานสำหรับทุกคน
- 7.ติดตามกำกับการทำงานโดยให้มีการประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอต่อเนืองรูปแบบการประเมินตนเอง ที่นำมาใช้ควรเป็นวิธีการที่ง่ายและชัดเจน
- 8.เปลี่ยนพฤติกรรมการสอน โดยเน้นให้นักเรียนเรียนรู้วิธีเรียน และสร้าง ความรู้ด้วยตนเองหรือทำโรงเรียนให้เป็น โรงเรียนที่แท้จริง มิใช่โรงเรียน
- 9.มีระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียน ครู เป็นรายคนทั้งในเชิงกายภาพ และเชิงคุณภาพที่เป็นปัจจุบัน และสะดวกแก่การนำไปใช้
- 10.ร่วมมือกับคณะตรวจสอบภายนอก (นิเทศ 100 %) และใช้กระบวนการตรวจสอบภายนอกให้เกิดประโยชน์กับโรงเรียนสูงสุดในทุกด้านด้วย
- 11.ให้กระบวนการประเมินตนเองและการตรวจสอบภายนอก เพื่อทบทวนคุณภาพประสิทธิภาพของการดำเนินงานที่ผ่านมาทุกปี หรือทุก 3 - 5 ปี ส่งเสริมจุดเด่นของโรงเรียนและพัฒนาปรับปรุงจุดด้อยข้อบกพร่องที่ยังคงอยู่โดยขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
- 12.รายงานต่อสาธารณชนและต้นสังกัด เพื่อประกาศความสำเร็จของโรงเรียน และเพื่อการสนับสนุนร่วมมือในปีต่อไป
- 13.บริหารโดยใช้วงจรพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องโดยคำนึงถึงการกำหนดเป้าหมายใหม่ให้สูงขึ้น เมื่อวงจรเดิมของการปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายแล้ว

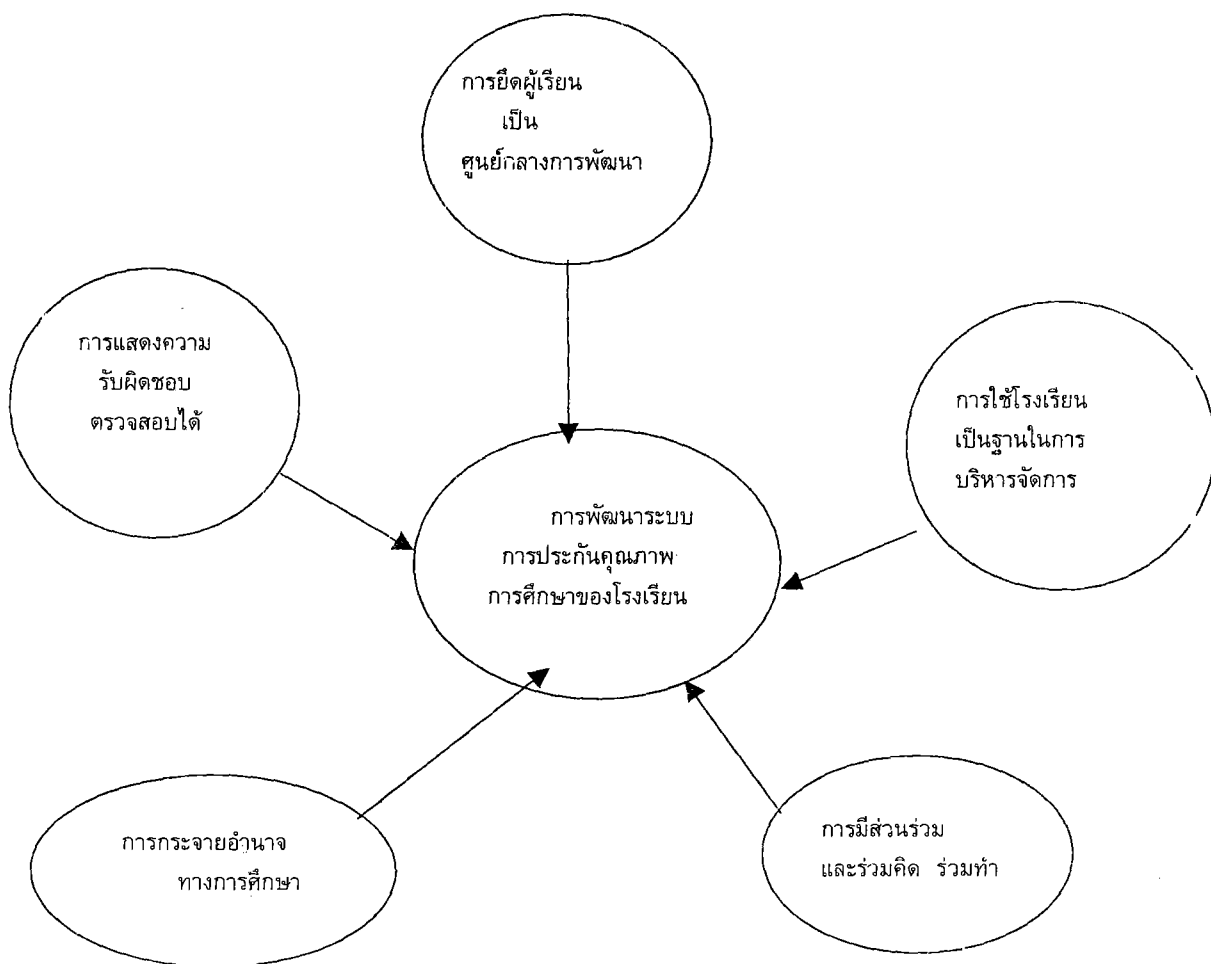
2.การประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2.1 1.หลักการ แนวคิด ประโยชน์ การดำเนิน การกระบวนการ บทบาท

หลักการของการประกันคุณภาพ

- 1.การสร้าง ความมั่นใจ ความพึงพอใจ ในคุณภาพการศึกษาที่ได้มาตรฐานให้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม
- 2.การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการศึกษาระหว่างผู้ให้และผู้บริการ คือ ระหว่าง โรงเรียนกับผู้ปกครอง ชุมชน บุคลากรในพื้นที่ และองค์กรต่าง ๆ
- 3.การดำเนินงานในโรงเรียน เน้นคุณภาพในการปฏิบัติงานทุกระดับทุกขั้นตอน ที่เป็นระบบ มีมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพ นำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดชัดเจน
- 4.การดำเนินงานสามารถติดตาม ตรวจสอบ ปรับปรุง แะประเมินผลเป็นระบบ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
- 5.การจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณะชน

แนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

ประโยชน์ของการประกันคุณภาพการศึกษา

1. **นักเรียน** มีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะต่างๆ ตามที่หลักสูตร และสังคมต้องการ
2. **โรงเรียน** มีทิศทางการจัดการศึกษาที่ชัดเจน ตามมาตรฐานกลางกำหนด โดยมีระบบบริหารคุณภาพ มีการทำงานที่เป็นมาตรฐานที่เกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายมีการแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ที่สามารถตรวจสอบได้อย่างสม่ำเสมอ
3. **ประชาชน** เกิดความมั่นใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนแต่ละแห่ง มีคุณภาพการศึกษาอยู่ในมาตรฐานกลางเดียวกัน
4. **หน่วยงาน** มีความมั่นใจ และพึงพอใจในการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อหรือทำงาน
5. **สังคม** มั่นใจในการจัดการศึกษา และมีหลักประกันคุณภาพของการจัดการศึกษาจากการแสดงรายงานผลกับสาธารณชน

2.1 การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานคร จะพิจารณาความสัมพันธ์ 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

2.2.1 หน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา

1. **สำนักการศึกษา** ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ติดตาม ตรวจสอบ การจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. **สำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขต** ทำหน้าที่ส่งเสริม กำกับ ดูแล การจัดการศึกษาในโรงเรียน
3. **โรงเรียน** ทำหน้าที่ปฏิบัติการจัดการศึกษาให้แก่นักเรียนโดยตรง

2.2.2 กระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษาดำเนิน 3 ขั้นตอน คือ

1. **การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control)**
2. **การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา (Internal Quality Audit and Intervention)**
3. **การประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษา (Quality Accreditation)**

2.2.3 องค์ประกอบมาตรฐานคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย

1. **ด้านสภาพแวดล้อม (Context Control)** ได้แก่ มาตรฐานวิชาชีพ ความเชื่อ ค่านิยมของผู้ปกครอง และชุมชน

2.ด้านปัจจัย (InPut) ได้แก่ สภาพความพร้อมของผู้เรียน ครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์หลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน อาคารสถานที่ ผู้ปกครอง ชุมชน และกฎ ระเบียบคำสั่ง แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

3.ด้านกระบวนการ (Process) ได้แก่ การบริหารการจัดการทางวิชาการ การบริหารงานการเงิน วัสดุครุภัณฑ์ องค์กร บุคลากร อาคารสถานที่ กิจกรรมนักเรียน ความสัมพันธ์กับชุมชน การจัดการเรียนการสอน การนิเทศ การติดตาม กำกับดูแล และประเมินผล

4.ด้านผลผลิต (Product) ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตามที่หลักสูตรและสังคมคาดหวังในด้านองค์ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม สุขภาพอนามัย เทคโนโลยี รักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ราบรื่น เป็นประชาธิปไตยในระบบพระมหากษัตริย์ มีความเป็นไทยและดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข

กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนา จัดเป็นระบบที่สำคัญ 3 ส่วน ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษาซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1.การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Output) หมายถึง กระบวนการ พัฒนา หรือ แนวดำเนินการเพื่อเข้าสู่คุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย

1.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษา (Educational Standards) ดำเนินการกำหนด มาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษากลาง เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ทั้งด้านผลผลิต (Output) กระบวนการ (Proces) และปัจจัย (Input) โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศของ โรงเรียนซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา รวมทั้งแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้ใน ธรรมนูญโรงเรียน

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาเป็นการพัฒนาการศึกษาในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยผู้เกี่ยวข้องทุกระดับมุ่งเน้นระบบและกลไกการปฏิบัติงานตามแผน ติดตาม กำกับ การดำเนินงานอย่างจริงจังต่อเนื่องและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นโดยพัฒนาส่งเสริมและ สนับสนุนทุกองค์ประกอบทางการศึกษาที่มีผลต่อคุณภาพ ดังนี้

1.2.1 การพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพ ได้แก่ ครู ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้บริหารการศึกษา ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ

1.2.2 การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ

1.2.3 การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน

1.2.4 การสนับสนุนปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน เช่น ระบบข้อมูลสารสนเทศ งบประมาณ อาคารสถานที่ นวัตกรรม เทคโนโลยี เป็นต้น

2. การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา (Internal Quality Audit and Intervention)

เป็นกลไกของกระบวนการพัฒนาหรือแนวดำเนินการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงช่วยเหลือสนับสนุน เฝ้าระวัง และพัฒนาการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดมุ่งสู่มาตรฐานโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การศึกษาภายในของโรงเรียนเป็นการดำเนินงานเพื่อประเมินความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาโดยให้ทุกโรงเรียนทำการประเมินตนเองทั้งระบบ (School Self Assessment) เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุง พัฒนาการ จัดการอย่างสม่ำเสมอ และเนื่องจัดทำรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครองชุมชน และสังคม

2.2 การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยสำนักงานเขต / กลุ่มสำนักงานเขต เป็นการดำเนินงานในการส่งเสริม กำกับ ดูแล สนับสนุน ตลอดจนการใช้มาตรการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขต เพื่อตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ในพื้นที่ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครและมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานเขต / กลุ่มสำนักงานเขต รวมทั้งจัดทำรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของโรงเรียนในสังกัดเสนอต่อสำนักงานการศึกษาและสาธารณสุข

2.3 การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยสำนักการศึกษาซึ่งได้รับมอบหมายจากกรุงเทพมหานคร เป็นการดำเนินงานเพื่อใช้มาตรการต่างๆในการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยสำนักการศึกษาซึ่งได้รับมอบหมายจาก กรุงเทพมหานครเป็นการดำเนินงาน เพื่อใช้มาตรการต่างๆ ในการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของกรุงเทพมหานคร

3. การประเมิน และรับรองคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

(Quality Accreditation) เป็นกระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อประเมินว่า โรงเรียนได้จัดการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้โดยทุกโรงเรียนจะต้องเฝ้าระวังรักษาคุณภาพการศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินจากภายนอกอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้ายตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

บทบาทของหน่วยงานที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

1. สำนักงานการศึกษา ในนามของกรุงเทพมหานครมีบทบาทและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
- 1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนโรงเรียนให้เกิดการพัฒนาการจัดการศึกษาสู่มาตรฐาน
  - 1.2.1 จัดทำและเผยแพร่นโยบายรูปแบบแนวทางการประกันคุณภาพการ

ศึกษา

1.2.2 เผยแพร่แนวคิด วิธีการ แนวทางการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนและแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี

1.2.3 จัดทำแนวทางการตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

1.2.4 สนับสนุน ตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

1.2.5 สร้างและพัฒนาเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนให้เป็นมาตรฐาน

1.3 จัดทำใบรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมกรุงเทพมหานคร

1.4 ติดตาม เผยแพร่ กรอบแนวดำเนินการประเมินจากภายนอก

2. สำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขต มีบทบาทและหน้าที่ดังต่อไปนี้

2.1 จัดทำมาตรฐานโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในระดับสำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขต

2.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขตสู่มาตรฐาน โดย

2.2.1 จัดทำเผยแพร่ นโยบายและแผนงานการประกันคุณภาพการศึกษา

2.2.2 ส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนและแผนพัฒนาการศึกษาประจำปีของโรงเรียน

2.2.3 สร้างความมั่นใจในเรื่องการตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

2.2.4 ตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด ประสานงาน และให้การสนับสนุนในด้านการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียน

2.3 จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของสำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขต เสนอต่อสำนักการศึกษา และสาธารณชน

2.4 กำหนดมาตรการสนับสนุนให้โรงเรียนพัฒนาการศึกษาและดำรงความมีคุณภาพไว้อย่างต่อเนื่อง

2.5 ประสานงานและเผยแพร่แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาจากภายนอก

3. โรงเรียน มีบทบาทและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1.จัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

2.จัดทำธรรมนูญโรงเรียน

3.จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาประจำปีของโรงเรียน

4.ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสู่มาตรฐาน

5.ตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาด้วยการประเมินตนเอง

6.ประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านผู้เรียน ด้วยเครื่องมือมาตรฐาน

7.รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประจำปีเสนอต่อสำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขต และสาธารณชน

8.รับการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา จากสำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขต

9.รับการประเมินคุณภาพการศึกษาจากกรุงเทพมหานคร โดยสำนักการศึกษา

10.รักษาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน เพื่อรองรับการประกันคุณภาพการศึกษา

2.2 การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานคร มีหน่วยงาน 3 หน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการดำเนินงาน 3 กระบวนการ ได้แก่ การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุงคุณภาพการศึกษา การประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษา ดังตารางและรายละเอียดการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาดังต่อไปนี้

กระบวน การ หน่วยงาน	1.การควบคุมคุณภาพ การศึกษา	2.การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา				3.การประเมินและรับรอง
		2.1	2.2	2.3	รายงาน	
สำนักงาน การศึกษา	- กำหนดมาตรฐานการศึกษาของกรุงเทพมหานคร - จัดทำและเผยแพร่นโยบายรูปแบบแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา	- จัดทำแนวทางการตรวจสอบและทบทวน	- สนับสนุนการตรวจสอบทบทวนและปรับปรุง	- สร้างเครื่องมือประเมินมาตรฐานด้านผู้เรียน	- รายงานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัด กทม. ประจำปี	- ติดตาม เผยแพร่แนวทางการประเมินผลจากภายนอก
สำนักงาน เขต/กลุ่ม สำนักงาน เขต	- กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสำนักงาน/เขตกลุ่มสำนักงานเขต - จัดทำและเผยแพร่แผนงานการประกันคุณภาพการศึกษาในสำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขต	- เผยแพร่ประสานสร้างความเข้าใจการตรวจสอบและทบทวน	- ตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด	- ประสานสนับสนุนประเมินผลผู้เรียน	- รายงานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขต ประจำปี	- ประสานงานเผยแพร่แนวทางการประเมินผลจากภายนอก
โรงเรียน	- กำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน - จัดทำธรรมนูญโรงเรียนและกำหนดแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี - ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน	- ตรวจสอบทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน	- รับการตรวจสอบ/ทบทวนจากสำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขตและสำนักงานเขต	- ประเมินผลผู้เรียนเครื่องมือมาตรฐานระดับ กทม./ชาติ	- รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประจำปี	- เตรียมการรองรับการประเมินผลจากภายนอก

การดำเนินงานระดับสำนักงานการศึกษาในฐานะได้รับมอบหมายจากกรุงเทพมหานคร
ดำเนินการดังต่อไปนี้

2.2.1 การควบคุมคุณภาพการศึกษา

1.มาตรการ

- 1.กำหนดมาตรฐานการศึกษาของกรุงเทพมหานคร
- 2.ส่งเสริมสนับสนุนให้สำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขตสามารถดำเนินการสนับสนุนให้โรงเรียนจัดทำธรรมนูญโรงเรียนและแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี

2.แนวดำเนินการ

- 1.จัดทำมาตรฐานการศึกษาโรงเรียนกรุงเทพมหานคร
- 2.จัดทำคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
- 3.เผยแพร่แนวคิด วิธีการ แนวทางการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนและแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี

2.2.2 การควบคุมคุณภาพการศึกษา

1.มาตรการ

- 1.ส่งเสริมสนับสนุนให้สำนักเขต/กลุ่มสำนักงานเขตสามารถดำเนินการสนับสนุนให้โรงเรียนตรวจสอบทบทวนปรับปรุงคุณภาพการศึกษาด้วยตนเองและรายงานผลได้
- 2.ส่งเสริมสนับสนุนให้สำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขตสามารถดำเนินการตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดและรายงานผลได้
- 3.ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน

- 4.ดำเนินการตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

2.แนวดำเนินการ

- 1.จัดทำและเผยแพร่แนวทางการตรวจสอบทบทวนปรับปรุงคุณภาพการศึกษา
2. จัดทำและเผยแพร่คู่มือตัวอย่างเครื่องมือการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
3. จัดทำแบบประเมินมาตรฐานด้านผู้เรียน
4. จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาในภาพรวมกรุงเทพมหานคร

2.2.3 การประเมิน และการรับรองคุณภาพการศึกษา

1.มาตรการ

- ติดตาม ประสานงาน และเผยแพร่

2.แนวดำเนินการ

- ติดตาม ประสานงาน และเผยแพร่แนวทางการประเมินผลจากภายนอกกับหน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานระดับสำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขต ดำเนินการดังต่อไปนี้

1.การควบคุมคุณภาพการศึกษา

1.1 มาตรการ

1.1.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต / กลุ่มสำนักงานเขต

1.1.2 ส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนจัดทำธรรมนูญโรงเรียน เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี

1.2 แนวดำเนินการ

1.2.1 จัดทำมาตรฐานการศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต / กลุ่มสำนักงานเขตให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา โรงเรียนกรุงเทพมหานครภายใต้บริบทของโรงเรียนในสังกัด

1.2.2 ประสานเผยแพร่แนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษาและการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี

1.2.3 ดำเนินการพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในสังกัด

2.การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

2.1 มาตรการ

2.1.1 ส่งเสริม สนับสนุน การตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาด้วยการใช้การประเมินตนเอง และรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

2.1.2 ตรวจสอบ ทบทวน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในสังกัด พร้อมรายงานผลการรวมของโรงเรียนในสังกัด

2.2 แนวดำเนินการ

2.2.1 ตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนในสังกัด

2.2.2 ประสานงานตรวจสอบคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนโดยใช้เครื่องมือมาตรฐาน

2.2.3 กำหนดมาตรการ กำกับ ติดตาม สนับสนุน ช่วยเหลือในการพัฒนา และรักษาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน

2.2.4 จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมของสำนักงานเขต/กลุ่ม สำนักงานเขต

3.การประเมิน และรับรองคุณภาพการศึกษา

3.1 มาตรการ

- ติดตาม ประสานงาน เผยแพร่แนวการประเมินผลภายนอก

3.2 แนวดำเนินการ

- ติดตาม ประสานงาน และเผยแพร่ แนวทางการประเมินผลจากภายนอก กับสำนักการศึกษาและหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานระดับโรงเรียน ดำเนินการดังต่อไปนี้

1.การควบคุมคุณภาพการศึกษา

1.1 มาตรการ

1.1.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

1.1.2 จัดทำธรรมนูญโรงเรียน

1.1.3 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี

1.2 แนวดำเนินการ

1.2.1 สร้างความตระหนัก และให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยยึดแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 5 ประการ คือ

1.การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา

2.การใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ

3.การมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ

4.การกระจายอำนาจทางการศึกษา

5.การแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

1.2.2 จัดทำข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนให้เป็นระบบ สามารถนำมาใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.3 จัดทำมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน การศึกษาของกรุงเทพมหานคร และมาตรฐานการศึกษากลางรวมทั้งสภาพความต้องการของ

โรงเรียนและชุมชนโดยใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนทุกด้านซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพหรือความสามารถของโรงเรียนในปัจจุบัน

1.2.4 จัดทำธรรมนูญโรงเรียน เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สู่มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน โดยดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการโรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

1.2.5 จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาประจำปีหรือแผนปฏิบัติการประจำปี โดยการวิเคราะห์สาระสำคัญของธรรมนูญโรงเรียนและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนนำมากำหนดเป็นเป้าหมายในการปฏิบัติงานในแต่ละปีให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น

1.2.6 จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน

1.2.7 ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ตามแผนพัฒนาการศึกษาประจำปีหรือแผนปฏิบัติการประจำปีและปฏิทินปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียน

2. การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน

2.1 มาตรการ

2.1.1 ตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

2.1.2 รับการตรวจสอบ ทบทวน จากสำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขตและสำนักงานการศึกษา

2.1.3 ประเมินผลผู้เรียนด้วยเครื่องมือมาตรฐาน

2.1.4 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประจำปีต่อสำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขต

2.2 แนวดำเนินการ

ในระบบการตรวจสอบทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนจะดำเนินการโดยการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยตนเองตามแผนและปฏิทินปฏิบัติงานของโรงเรียนเพื่อนำผลการประเมินมาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดโดยมีวิธีการดำเนินงานดังนี้

2.2.1 การเตรียมการ

1. กำหนดรูปแบบของการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง

2. สร้างเครื่องมือประเมิน

2.2.2 ดำเนินงาน

ดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยบุคคลหรือคณะกรรมการที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานนั้น ๆ

2.2.3 สรุปและรายงาน

ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานและหรือคณะกรรมการ ปฏิบัติงานแต่ละคณะจัดทำ รายงานสรุปผลการปฏิบัติงานเพื่อเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียน

2.2.4 วิเคราะห์ผลสรุป

คณะกรรมการติดตามผลการดำเนินงาน โดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นประธาน ร่วมกันวิเคราะห์รายงานสรุปเพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

2.2.5 ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนา

1.ในกรณีประสบผลสำเร็จตามมาตรฐานที่กำหนดไว้โรงเรียนจะต้องเฝ้าระวังรักษาคุณภาพการศึกษา และพัฒนาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

2.โรงเรียนสนับสนุนทรัพยากรที่เอื้ออำนวยในการปรับปรุง/พัฒนาคุณภาพ การศึกษา

3.มีการติดตามและประเมินผล การปรับปรุง/พัฒนาคุณภาพและนิเทศ ภายใต้อย่างต่อเนื่อง

2.2.6 การรับการตรวจสอบ ทบทวน จากสำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขต และกรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานการศึกษาเมื่อโรงเรียนได้ตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงตนเองแล้วในระดับสำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขตสำนักการศึกษาจะทำการตรวจสอบ ทบทวนตาม ระยะเวลาอันสมควร ทางโรงเรียนควรจะต้องเตรียมการรับการตรวจสอบ ทบทวน ดังนี้

1.เตรียมข้อมูลสารสนเทศ และผลสรุปของการตรวจสอบ ทบทวนปรับปรุง ของโรงเรียน

2.นำเสนอข้อมูลสารสนเทศ และผลสรุป ต่อผู้ตรวจสอบ ทบทวน

3.เตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ข้อมูลสารสนเทศเพิ่มเติมในกรณีที่ผู้ตรวจสอบ ทบทวน ต้องการ

รับผลจากการตรวจสอบ ทบทวน ในระดับสำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขต และสำนักการศึกษา มาประมวลผลรวมกับการตรวจสอบ ทบทวนของโรงเรียน เพื่อดำเนินการ ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนรวมทั้งดำเนินการจัดทำรายงานผลการพัฒนา คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องทุกปี

3.การประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษา

3.1 มาตรการ

- เตรียมการรองรับการประเมินผลจากภายนอก

3.2 แนวดำเนินการ

3.2.1 เฝ้าระวังรักษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ได้มาตรฐานอยู่ตลอดเวลา

3.2.2 ติดตามความเคลื่อนไหว การประเมินจากภายนอกกับสำนักงานเขต/กลุ่มสำนักงานเขต สำนักงานการศึกษา และหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

3.พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 43 ระบุว่า “รัฐจะต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปีอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่ายและมาตรา 81 ระบุให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรมปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม....” (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2542ก : 2)

จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 และมาตรา 81 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายทางการศึกษาระดับแรกของประเทศไทย จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของชาติให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

3.1 ความหมายของการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้นิยามคำศัพท์ของคำว่า “การศึกษา” ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, พ.ศ. 2542ก: 5)

การศึกษาหมายความว่ากระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุน ให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต .....

การกำหนดนิยามคำศัพท์คำว่า “การศึกษา” ไว้ดังกล่าวข้างต้นเพื่อให้ทราบถึงความหมายของปรัชญาทางการศึกษาว่า มีความหมายเป็น 2 นัย คือ

- 1.เป็นกระบวนการเรียนรู้ และการสร้างความรู้
- 2.เป็นกระบวนการถ่ายทอด และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม

ส่วนการสร้างองค์ความรู้ของบุคคลนั้น สามารถเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นจากสภาพแวดล้อมหรือสังคม

“การศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2542: 2) สำคัญและเหตุผลเพื่อให้ทราบถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาที่จัดให้อยู่ในระดับชั้นใดบ้างเพื่อให้รัฐสามารถที่จะได้ดำเนินการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 43 ที่กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ จึงแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาระดับอุดมศึกษา

พนม พงษ์ไพบูลย์ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวไว้ในบทความเชิงนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษา (พนม, 2541: 3-6) ให้ความหมายการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่าการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานเริ่มต้นในระดับประถมศึกษาเพราะประถมศึกษาเป็นการศึกษาระดับขั้นต้นที่มุ่งปฐกฐานของชีวิตในทุกๆด้าน ประเทศไทยกำหนดการศึกษาขั้นประถมศึกษา 6 ปี ซึ่งถือว่าเป็นการศึกษาภาคบังคับ

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาอีกระดับหนึ่งที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นการศึกษาพื้นฐานเพื่อประชาชนและจากการประชุมระดับโลกในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ.2533 ในหัวข้อ “การศึกษาพื้นฐานสำหรับปวงชน” ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “education for all”

ประเทศไทยได้ประกาศเจตนารมณ์ว่า จะจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับชนชาวไทยให้ถึงขั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่างน้อย ส่วนการศึกษาอีกสามปีควรจัดให้เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 43 ที่กำหนดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ที่รัฐจัดให้โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายนั้น จากการสำรวจของหลายฝ่าย ได้ข้อสรุปว่าควรเป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ทุกคนจะต้องได้เรียน โดยมีเหตุผลสนับสนุนในด้านสภาพปัจจุบันของความก้าวหน้าของความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศว่าเป็นพื้นฐานที่จำเป็นยิ่ง ความรู้และทักษะเหล่านี้ต้องการพื้นฐานระดับต้นพอสมควรในการพัฒนาพื้นฐานให้เพียงพอที่จะเผชิญชีวิตทัดเทียมกับนานาประเทศ

สรุปได้ว่าการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน 12 ปี คือ การศึกษาที่เรียนจากชั้นประถมศึกษาจนถึงขั้นมัธยมศึกษาบริบูรณ์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับพระบรมราชโองการที่ประกาศเป็นแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ที่ว่า “ให้มัธยมศึกษาเป็นการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานของปวงชน”

3.2 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมายมาตรฐานการศึกษาไว้ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ : , 25542 ก: 3) ดังนี้

“มาตรฐานการศึกษา” หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้น ในสถานศึกษาทุกแห่งและเพื่อใช้เป็นหลักการในการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแลการตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษาและได้ให้คำอธิบายไว้ว่า

เพื่อให้ทราบความหมายของคำว่า มาตรฐานการศึกษา หมายถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่งทั้งในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งต้องมีการกำหนดทั้งที่เป็นคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการ ...นอกจากนี้ มาตรฐานการศึกษายังใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริม กำกับดูแล ตรวจสอบการประเมินคุณภาพทางการศึกษา

๗๑ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542ได้กำหนดมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวด 6 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542ก : 29-30) ซึ่งได้กล่าวถึงมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้มีระบบการบริหารคุณภาพที่มีความมั่นใจ ความพึงพอใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคมว่าผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดโดยจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา47แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน

ระบบการประกันคุณภาพภายใน เป็นกระบวนการที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 ก : 30)

มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็น องค์การมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกและทำการประเมินผล การจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและ หลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก อย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี ต้องมีการเสนอผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ สาธารณชนภายใน 6 ปี นับแต่พระราชบัญญัติฉบับนี้บังคับใช้ให้กระทรวงจัดให้มีการประเมินผล ภายนอกครั้งแรกของสถานศึกษาทุกแห่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542ก : 30-31)

3.3 มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษา

จากข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาซึ่งระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ถึงประสงค์และ มาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาและยังใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับการ ส่งเสริม กำกับ ดูแลตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษานั้น สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้พัฒนามาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ ใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพภายนอก เป็นแนวทางให้หน่วยงานและสถานศึกษามุ่ง พัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 1) ได้ดำเนินการพัฒนาการศึกษาโดย ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาการศึกษาไทย วิสัยทัศน์ความเปลี่ยนแปลง สังคมโลก ลักษณะสังคมไทยและคนไทยที่พึงประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางการจัดการศึกษา มาตรฐานการศึกษา ของหน่วยงานต่างๆทั้งในประเทศและต่างประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 รวมทั้งหลักการและจุดมุ่งหมาย ตามหลักสูตรของแต่ละระดับการศึกษา แล้วสังเคราะห์จัดทำเป็นร่างมาตรฐานการศึกษา หลังจากนั้นได้จัดประชุมระดมความคิดและ สอบถามความคิดเห็นจากบุคคลหลายฝ่าย เพื่อปรับปรุงร่างมาตรฐานและจัดทำตัวบ่งชี้

ได้มีการประชุมระดมความคิดเมื่อ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2541 โดยเชิญผู้แทนจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิ ประมาณ 60 คน มาร่วมกันพิจารณาและปรับปรุง ร่างมาตรฐานการศึกษา ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาของชาติ แล้วจัดทำตัวบ่งชี้ ต่อมาได้เชิญผู้แทนและนักวิชาการที่รับผิดชอบ ในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงาน ต่างๆ ได้แก่กรมวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา

กรมพลศึกษา กรมอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สมาสถาบันราชภัฏ กรมการศาสนา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมการศึกษานอกโรงเรียน ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักบริหารการศึกษาส่วนท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน และ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนรวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชนตลอดจนผู้ปกครอง จำนวนประมาณ 60 คน มาร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เมื่อวันที่ 27-29 เมษายน 2541 เพื่อช่วยกันปรับปรุง ร่างมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ให้สอดคล้องกับ เป้าหมาย การพัฒนาการศึกษาของชาติ และจัดทำตัวบ่งชี้จำแนกตามระดับการศึกษา

เมื่อได้ดำเนินการจัดทำร่างมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ ตามลำดับข้างต้นแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดให้มีการประชาพิจารณ์เพื่อให้ผู้แทนครูในท้องถิ่น และประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น โดยจัดให้มีการทำประชาพิจารณ์ในทุกเขตการศึกษารวม 12 เขต ในระหว่าง เดือนมิถุนายน ถึง กรกฎาคม 2541

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ประมวลและสังเคราะห์ความคิดเห็นของ ทุกกลุ่มทุกฝ่าย แล้วปรับปรุงร่างมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้แล้วยังไปสำรวจความคิดเห็น (Poll) กับประชาชนทั่วประเทศจำนวน 21,437 คน เพื่อสำรวจความคิดเห็นและจัดลำดับความ สำคัญของร่างมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ซึ่งผลจากการสำรวจพบว่าประชาชนมากกว่าร้อยละ 90 เห็นด้วยกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ โดยพิจารณาปรับแก้และตัดตัวบ่งชี้บางข้อออก เพื่อลดความ ซ้ำซ้อนและยังคงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์และความต้องการของทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีความ เหมาะสมและนำไปปฏิบัติในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ร่างมาตรฐานการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ร่วมกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องและกลุ่มบุคคลหลายกลุ่มพัฒนาขึ้นนี้ มีสาระสอดคล้องกับความมุ่งหมายและหลักการ รวมทั้งแนวทางการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นสำคัญ โดยมีทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือมาตรฐานด้านผู้เรียน (output) มาตรฐานด้านกระบวนการ (process) และมาตรฐานด้านปัจจัย (input)

หลังจากนั้นได้นำเสนอร่างมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 27 มาตรฐาน และมาตรฐานที่พิจารณาคัดเลือกเป็นมาตรฐานสำหรับการ ประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรก 17 มาตรฐาน ต่อคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2542 ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบในหลักการตามที่เสนอโดยให้คัดเลือกมาตรฐานที่มีความ สำคัญเป็นมาตรฐานหลักและให้เน้นมาตรฐานด้านกระบวนการ สำหรับการประเมินภายนอก ในรอบแรก แล้วให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดลำดับความสำคัญของร่างมาตรฐานการศึกษาแล้วสรุปเป็นมาตรฐานการศึกษา เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรกสำหรับการศึกษาระดับพื้นฐาน 10 มาตรฐาน 42 ตัวบ่งชี้ นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2543 ซึ่งคณะรัฐมนตรี มีมติอนุมัติในหลักการและให้กระทรวงศึกษาธิการหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทางปฏิบัติ

มาตรฐานการศึกษา 10 มาตรฐานดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 5-6) ได้เสนอไว้ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จะเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานรักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียน มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะดนตรีและกีฬา

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่นมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

จากการปรึกษาหารือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระทรวงศึกษาธิการได้ขอให้เพิ่มมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรกอีก 4 มาตรฐานเป็น 14 มาตรฐานและเสนอให้มีการปรับตัวบ่งชี้บางตัว ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน โดยเสนอให้คณะรัฐมนตรีทราบในคราวประชุมเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2543 ซึ่งในส่วนที่กระทรวงศึกษาธิการขอเพิ่มเติม ได้แก่

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ
 มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 24 ครูมีวุฒิ / ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 7)

3.4 มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก สำหรับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. มาตรฐานด้านผู้เรียนมี 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ เน้นพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดีมีความสามารถตามศักยภาพและมีความสุข มาตรฐานด้านกระบวนการมี 6 มาตรฐาน 29 ตัวบ่งชี้ เน้นในด้านกระบวนการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการเรียนการสอน

มาตรฐานด้านปัจจัยมี 9 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้เป็นการกำหนดคุณลักษณะหรือสภาพความพร้อมของผู้บริหาร ครู หลักสูตร อาคารสถานที่ และชุมชน

มาตรฐานการศึกษาทั้ง 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ เป็นทิศทางให้สถานศึกษาที่มีศักยภาพและมีความพร้อมได้มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานด้านผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1

ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา

2. ซื่อสัตย์ สุจริต (และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพสำหรับระดับอาชีวศึกษา)

3. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม

4. ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวมตลอดจน

ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างประหยัดและคุ้มค่า)

มาตรฐานที่ 2

ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย

ตัวบ่งชี้

- 1.เคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติและผู้ใหญ่
- 2.รักษาสีทธิเสรีภาพของตนเองและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
- 3.มีความรู้และปฏิบัติตามกฎหมายไม่เป็นปัญหาของสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

- 4.ร่วมกิจกรรมในการพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น

- 5.รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

มาตรฐานที่ 3

ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้

- 1.รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบต่อตนเองและสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

- 2.ปฏิบัติตามให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

- 3.ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

มาตรฐานที่ 4

ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้

- 1.สามารถจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอด

- 2.สามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณาข้อดี ข้อเสีย ความถูก – ผิด ระบุสาเหตุ ผล ค้นหาคำตอบเลือกวิธีและมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสันติและมีความถูกต้องเหมาะสม

- 3.มีความคิดริเริ่มมีจินตนาการ สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้

มาตรฐานที่ 5

ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้

1. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์/กลุ่มวิชา/หมวดวิชาที่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และวิชาเฉพาะสาขาสำหรับอาชีวศึกษา)

2. มีความสามารถในการใช้ภาษา

มาตรฐานที่ 6

ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

1. มีความกระตือรือร้นสนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ รู้จักตั้งคำถาม เพื่อหาเหตุผล

2. รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา

3. สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 7

ผู้เรียนเห็นคุณค่าและภูมิใจในภูมิปัญญาไทย ศิลปะและวัฒนธรรมที่ดั่งามของไทย

ตัวบ่งชี้

1. รู้จักท้องถิ่น รักและร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

2. มีความรู้ความเข้าใจภูมิปัญญาไทยโดยเฉพาะภูมิปัญญาของท้องถิ่นและนำมาใช้ได้

3. ชื่นชมและสืบสานศิลปะวัฒนธรรมและประเพณีที่ดั่งามของท้องถิ่นและของไทย

มาตรฐานที่ 8

ผู้เรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ มีบุคลิกภาพที่ดี

ตัวบ่งชี้

1.รู้ถึงความถนัด ความสามารถความสนใจ ข้อดีข้อด้อยของตนเองและพยายามปรับปรุง ตนเอง

2.เป็นตัวของตัวเองมีความมั่นใจกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น

3.รู้กาลเทศะในการใช้คำพูด กิริยามารยาทและการแต่งกาย

4.สามารถกำหนดเป้าหมาย แนวทาง ตัดสินใจ และแก้ปัญหาของตนเองได้
(เฉพาะระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา)

มาตรฐานที่ 9

ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานรักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

1.สามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนและผลงานมีประสิทธิภาพ

2.ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงานพัฒนางานสามารถทำงานอย่างมีความสุขและ ภูมิใจในผลงานของตนเอง

3.สามารถทำงานเป็นทีม (ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เอาเปรียบให้ความร่วมมือยอมรับฟัง ความ คิด เห็นและความสามารถของผู้อื่นร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม)

4.มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10

ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้

1.มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน

2.มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน

3.ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อนและบุคคลทั่วไป

4.รู้จักดูแลสุขภาพ และป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ

5.มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับโทษ ของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา ไม่เสพ สิ่งเสพติด และปลอดจากสิ่งมอมเมา

มาตรฐานที่ 11

ผู้เรียนปลอดจากสิ่งเสพติดให้โทษและสิ่งมอมเมา

ตัวบ่งชี้

1.มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา

2. ไม่เสพสิ่งเสพติดและปลอดจากสิ่งมอมเมา และไม่แสวงหาผลประโยชน์

มาตรฐานที่ 12

ผู้เรียน มีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา
ตัวบ่งชี้

1. มีความชื่นชมและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

มาตรฐานด้านกระบวนการ

มาตรฐานที่ 13

สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบ
วงจรให้บรรลุเป้าหมาย การศึกษา

ตัวบ่งชี้

1. มีการจัดองค์กร/โครงสร้างการบริหารชัดเจน

2. ปรัชญา แผนพัฒนา/ธรรมนูญสถานศึกษา แผนการดำเนินงานของสถานศึกษา
และตัวชี้วัดความสำเร็จ

3. มีการปฏิบัติตามแผน

4. มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

5. มีระบบข้อมูลสารสนเทศครบถ้วน ถูกต้อง ตรงกับความต้องการและทันต่อการ

ใช้งาน

6. มีการบันทึกและรายงานผลการประเมิน

7. มีการนำข้อมูลและผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน

มาตรฐานที่ 14

สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการ
ศึกษา

ตัวบ่งชี้

1. ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา

2. มีการประสานเพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากร ในสถานศึกษาและชุมชน
เห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน

3. มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

4. ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 15

สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้

1. จัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด เป็นระเบียบ ปลอดภัย
2. จัดระบบป้องกันให้สถานศึกษาปลอดสารพิษ สิ่งเสพติด อาชญากรรม

และอบายมุข

3. จัดระบบสาธารณสุขปลอดภัย

4. จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ครูและบุคลากร อย่างเพียงพอและจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อ ต่อการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 16

สถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร/ครูตามความจำเป็นและเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

ตัวบ่งชี้

1. จัดครูเข้าสอนตรงตามสาขาวิชา หรือความถนัด หรือความรู้ความสามารถ
2. ครูได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องที่ใช้สอนหรือปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและสอดคล้อง กับสภาพการเปลี่ยนแปลง
3. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

มาตรฐานที่ 17

สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้

1. มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นโดยให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม
2. มีการจัดแนวการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรความต้องการของผู้เรียน/ท้องถิ่น และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมให้สามารถเชื่อมโยงแก้ปัญหาท้องถิ่นได้และนำไปปฏิบัติได้จริง

มาตรฐานที่ 18

สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ
3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียน รู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของผู้เรียน
6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา
7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน
8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
9. มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน

มาตรฐานด้านปัจจัย

มาตรฐานที่ 20

ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ

ตัวบ่งชี้

1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง
2. ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์และเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง
3. ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 21

ครูมีวิญญานความเป็นครู มีคุณธรรม จริยธรรม

ตัวบ่งชี้

1. ครูมีความเอื้ออาทรเข้าใจและเอาใจใส่ผู้เรียนทุกคนอย่างสม่ำเสมอและเท่าเทียมกัน
2. ครูมีมนุษยสัมพันธ์ควบคุมอารมณ์ได้และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

- 3.ครูมีความรับผิดชอบ ชี้อัตถ์ ตรงต่อเวลา อุทิศตนให้กับการพัฒนาผู้เรียน
- 4.ครูวางตนเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติบุคลิกภาพ
- 5.ครูมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู

มาตรฐานที่ 22

ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

- 1.ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา
- 2.ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 3.ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอน และการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ

มาตรฐานที่ 23

ครูมีความสามารถในการแสวงหาความรู้คิดวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ตัวบ่งชี้

- 1.ครูมีนิสัยรักการแสวงหาความรู้และข่าวสารข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอน
2. ครูมีความสามารถในการศึกษา วิจัย เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน
3. ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขสถานการณ์ได้

มาตรฐานที่ 24

ครูมีวุฒิ / ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ

ตัวบ่งชี้

- 1.ครูมีความถนัด/ความเชี่ยวชาญตรงกับงานที่ปฏิบัติ
- 2.มีจำนวนครูตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 25

สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้

1. มีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เหมาะสม สอดคล้องกับเป้าหมาย การศึกษาและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น
2. มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 26

สถานศึกษามีอาคาร สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์

ตัวบ่งชี้

1. มีอาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 27

ชุมชน/ผู้ปกครองมีศักยภาพในการสนับสนุนการจัดและการพัฒนาการศึกษา

ตัวบ่งชี้

1. ผู้ปกครองมีความรัก ความเข้าใจ เอาใจใส่ในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานและ เป็นแบบอย่างที่ดี
2. ชุมชน/ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการศึกษาและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ สถานศึกษา

การประกันมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้น พื้นฐานหัวใจที่สำคัญที่สุดอยู่ที่การจัดการเรียนการสอนของครูเป็นสำคัญ ครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรม โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและจะต้องรู้ว่าควรจะทำหน้าที่ของครู อย่างไรจึงจะสามารถประกันคุณภาพได้

ผู้วิจัยจึงสนใจการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกด้าน ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามมาตรฐานที่ 18 และ มาตรฐานที่ 22 โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียน รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา ศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบด้วย ตนเอง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน การฝึกและส่งเสริม คุณธรรมและจริยธรรม การสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพด้าน ดนตรี ศิลปะ กีฬา และส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการศึกษา

ได้มีผู้ทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนไว้หลายท่าน ดังนี้

สมคะเน พิสัยพันธ์ (2540) ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพการสอนของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย” พบว่า

ทุกคนมีหน้าที่อื่นที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียนนอกจากการสอน เช่น งานธุรการ งานการเงิน งานพัสดุ งานวิชาการ และงานโครงการพิเศษ ส่วนมากเคยผ่านการอบรมการใช้หลักสูตรและส่วนมากเคยสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ด้านสภาพการสอน สภาพในห้องเรียนสะอาด มีแสงสว่างเพียงพอ ส่วนมากจัดโต๊ะเก้าอี้แบบจัดให้หนึ่งเป็นรายบุคคล เรียนเป็นแถวตอนลึกนั่งหันหน้าเข้ากระดานดำมีการจัดมุมหนังสือโดยจัดเป็นมุมหนังสือของกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีการจัดแสดงผลงานนักเรียนบ้าง ครูมีสัมพันธ์กับนักเรียนในทางที่ดีนักเรียน มีอุปกรณ์การเรียนไม่เพียงพอ

ด้านพฤติกรรมการสอน ครูส่วนมากเตรียมการสอนและมีการนำเข้าสู่บทเรียนแต่การสอนครูยังยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง มีการสอนแบบบรรยายและสนทนาเป็นหลัก ครูไม่นิยมใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ส่วนมากใช้หนังสือแบบฝึกหัดการวัดและประเมินผลการเรียน ครูมีการประเมินผลก่อนเรียนน้อยมาก พฤติกรรมการสอนของครูไม่เป็นไปตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

สุรสิทธิ์ อศยาพร (2542) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงาน ด้านกระบวนการตามมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ.2541 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น พบว่า

1.โรงเรียนมีปัญหาด้านกระบวนการเรียนการสอนมากกว่า ด้านการบริหารโดยประเด็นที่มีปัญหามีดังนี้ การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติจริง ประเมินและปรับปรุงตนเอง การวางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรความต้องการของนักเรียน และท้องถิ่นและการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยความสุขและประสบความสำเร็จ

2.ผลการเปรียบเทียบพบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาในการปฏิบัติงานน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน พบว่า โรงเรียนควรเร่งพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้มากขึ้นดังนี้

1.มุ่งพัฒนาครูให้เข้าใจและมีพฤติกรรมการสอนที่ให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกคิด ปฏิบัติจริง สามารถประเมินและปรับปรุงตนเองได้

2.กระตุ้นและส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น

3.สนับสนุนให้มีการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จ

✓ ทำเนียบ มหาพรหม (2543) ได้ศึกษาเรื่อง การติดตามการปฏิบัติงานตามมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า

- 1.โรงเรียนได้ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เรียงลำดับคือ ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัย และด้านผลผลิต
- 2.การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทุกด้าน เรียงลำดับคือ ด้านบริหารและการจัดการ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมและด้านบุคลากร

3.เพื่อให้ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาดีขึ้นควรดำเนินการดังนี้

- 1.ให้อาจารย์ตระหนักในบทบาทหน้าที่และปฏิบัติงานให้ดีขึ้นคุณภาพและประสิทธิภาพ
- 2.ผู้บริหารจัดกิจกรรมที่ให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรักสามัคคีกัน รักในเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นอาจารย์ มีจิตมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กรร่วมกัน

3.โรงเรียนจัดอบรมสัมมนาและประชุมชี้แจงเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา

4.โรงเรียนกำหนดและประกาศคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ให้นักเรียนผู้ปกครอง และชุมชนได้รับทราบและร่วมกันปฏิบัติตามอย่างจริงจัง

5.โรงเรียนจัดประชุมวางแผนงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา

✓ พิเชษฐ ศรีนารถ (2543) ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย พบว่า

1.ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับ “มาก” ทุกมาตรฐานที่สำคัญได้แก่

- 1.สนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา
- 2.จัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนและ
- 3.ใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2.การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียนในด้านวัสดุครุภัณฑ์และด้านบุคลากร มีปัญหาอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ยกเว้นด้านการจัดการมีปัญหามีอยู่ในระดับ “น้อย” และด้านงบประมาณมีปัญหามีอยู่ในระดับ “มาก”

3.เพื่อให้การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียนดีขึ้นผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนควร

1.จัดการอบรมเกี่ยวกับมาตรฐานให้แก่บุคลากรในโรงเรียน

2.ให้บุคลากรในระดับโรงเรียนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานโรงเรียน

สรุปได้ว่าการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษากระบวนการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิดปฏิบัติจริง ประเมินและปรับปรุงตนเอง การวางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น มุ่งพัฒนาครูให้เข้าใจและมีพฤติกรรมการสอนที่ให้นักเรียน ได้มีโอกาสฝึกคิด ปฏิบัติจริง สามารถประเมินและปรับปรุงตนเองได้ สนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา กระตุ้นและส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่นจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนและอาจารย์ตระหนักในบทบาทหน้าที่และปฏิบัติงานให้ดีขึ้นมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจ

4.1 ความหมายของความรู้ความเข้าใจ

ความรู้ความเข้าใจ(Comprehension) เป็นสิ่งที่พัฒนาขึ้นมาจากความรู้ความจำมีผู้ให้ความหมายของความรู้ความเข้าใจไว้หลายท่าน ดังนี้

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2524 : 1) กล่าวว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมขั้นต้นซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจจะโดยการฝึกหรือโดยการมองเห็น ได้ยิน จำได้ ความรู้ขั้นนี้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้างและวิธีแก้ปัญหา เป็นต้น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 16) กล่าวว่า ความรู้ความเข้าใจเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีประสบการณ์กับข่าวสารหนึ่งๆอาจจะโดยการได้ฟัง ได้อ่านหรือเขียน เป็นที่คาดว่าบุคคลนั้นจะทำความเข้าใจกับข่าวสารนั้นๆ ความเข้าใจนี้อาจแสดงออกมาในรูปของทักษะหรือความสามารถต่อไปนี้

1.การแปล หมายถึง ความสามารถเขียนบรรยายเกี่ยวกับข่าวสารนั้นๆโดยใช้คำพูดของตนเองซึ่งอาจออกมาในรูปแบบที่แตกต่างจากเดิม หรือออกมาในภาษาอื่นแต่ความหมายยังเหมือนเดิม

2.การให้ความหมาย หมายถึง การให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆหรือข่าวสารต่างๆ ซึ่งอาจออกมาในรูปความคิดเห็นหรือข้อสรุปตามที่บุคคลนั้นเข้าใจ

3.การคาดคะเน หมายถึง ความสามารถในการตั้งความคาดหมายหรือคาดหวังว่าอะไรจะเกิดขึ้น ซึ่งความสามารถนี้จะเกิดจากความเข้าใจสภาพการณ์และแนวโน้มที่อธิบายไว้ในข่าวสารนั้น

อเนก พ.ง อนุกุลบุตร (ม.ป.ป. : 81– 82) ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ความสามารถในการดัดแปลงให้ความหมายและขยายให้กว้างไกลออกไปอย่างสมเหตุสมผล แสดงออกด้วยการแปลความหมายของสิ่งต่างๆได้ เช่น แปลความหมายข้อความ สามารถตีความหมายของเรื่องนั้นได้และสามารถขยายความหมายของนัยและเรื่องราวนั้นได้ ความรู้ความเข้าใจ จึงมี 3 ระดับ คือ ระดับแปลความ ตีความ และขยายความ

4.ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจ

ความรู้ (Knowledge)

ความรู้ เป็นแนวทางอย่างหนึ่งของบุคคลในการที่จะนำไปใช้สำหรับการปฏิบัติ การที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจ ก็จะนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องได้ มีผู้ให้ความหมายของความรู้ไว้ดังนี้

ความรู้ตามความหมายในพจนานุกรม เวบสเตอร์ (The Lixicon webdter Dictionary, 1977) หมายถึง ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และโครงสร้างที่เกิดขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าหรือเป็นความที่เกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของหรือบุคคลซึ่งได้จากการสังเกตประสบการณ์หรือจากรายงาน การรับรู้ข้อเท็จจริงเหล่านี้ต้องชัดเจนและต้องอาศัยเวลา

กู๊ด (Good,1973) ให้ความหมายว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริงกฎเกณฑ์และรายละเอียดต่าง ๆที่มนุษย์ได้รับและเก็บรวบรวมสะสมไว้

สุดา เสนี และคณะ (2539) ให้ความหมายว่า ความรู้ คือ ความสามารถที่จะจดจำ (Memorization) และระลึกได้ (Recall)

อนันต์ ศรีโสภ (2525) ให้ความหมายว่า “ความรู้” คือ ส่วนหนึ่งของความสามารถทางพุทธิปัญญา(Cognitive domain) ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล โดยแบ่งความรู้ออกเป็น 3 ระดับ คือ

1.ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ได้แก่ ความหมายของคำต่างๆความเป็นจริงเกี่ยวกับเวลา เหตุการณ์ บุคคล สถานที่

2. ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวคิดและโครงสร้างของสิ่งใดโดยเฉพาะ เช่น ลักษณะแบบแผนต่างๆ แนวโน้มและการจัดทำกรจำแนก และแบ่งประเภทสิ่งต่างๆ กฎเกณฑ์ระเบียบวิธี ดำเนินงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวคิดและโครงสร้างของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การบรรยายคุณค่า พยากรณ์ หรือตีความหมายสิ่งที่เราสังเกตเห็นและความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง

บลูม (Bloom, 1956) กล่าวว่า การประเมินความรู้ คือ การประเมินการเปลี่ยนแปลงจากความรู้เดิมจากเนื้อหาที่เรียนรู้และทักษะการใช้เนื้อหานั้น ซึ่งสอดคล้องกับ ชวาล แพรัตนกุล กล่าวว่า ความรู้เป็นความสามารถในการใช้ข้อเท็จจริง(Facts)หรือเนื้อหาความคิด(Ideas)ความหยั่งรู้หยั่งเห็น (Insights) หรือความสามารถเชื่อมโยงความคิดเข้ากับเหตุการณ์ และการประเมินด้านความรู้ หมายถึง การประเมินการเปลี่ยนแปลงจากความรู้เดิมใน 2 แนว ด้วยกัน คือ เนื้อหาที่เรียนและทักษะในการใช้เนื้อหาความรู้ ซึ่งพอจะแบ่งระดับของความรู้ได้ 6 ระดับ คือ

1.ระดับที่ระลึกได้(Recall)การเรียนรู้ในลักษณะที่จำเรื่องเฉพาะหรือวิธีปฏิบัติ กระบวนการและแบบแผนนั้นๆได้

2.ระดับที่รวบรวมสาระสำคัญได้ (Comprehension) คือ การที่บุคคลสามารถที่จะเขียนข้อความที่จำได้เหล่านั้นได้ ด้วยถ้อยคำของตนเองสามารถแสดงให้เห็นได้ด้วยภาพให้ความหมายตีความ และเปรียบเทียบความคิดอื่นๆ หรือคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นต่อไปได้

3.ระดับการนำไปใช้ (Application) คือการที่บุคคลสามารถนำข้อเท็จจริงลดจนความคิดที่เป็นนามธรรมไปปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม

4.ระดับการวิเคราะห์ (Analysis) คือ ระดับที่สามารถนำความคิดมาแตกแยกเป็นส่วนเป็นประเภทหรือนำข้อมูลต่างๆ มาประกอบกันเพื่อการปฏิบัติของตนเอง

5.ระดับการสังเคราะห์ (Synthesis) คือ การนำข้อมูลและแนวคิดมาประกอบกันแล้วนำไปสู่สร้างสรรค์ (Creation) สิ่งใหม่ต่างจากเดิม

6.ระดับของการประเมินผล (Evaluation) ความสามารถในการใช้ความรู้เพื่อจัดเกณฑ์การวัดข้อมูลตามมาตรฐาน เพื่อให้ข้อตัดสินระดับของประสิทธิผลของกิจกรรมนั้นๆ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) ให้ความหมายว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมขั้นต้นซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้อาจจะโดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็นได้ยิบ เช่น ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี โครงสร้าง วิธีแก้ปัญหา กฎต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น

บลูม (Bloom, 1956) ได้จำแนกประเภทพฤติกรรมย่อย ๆ ความรู้ความเข้าใจดังนี้

1.ความรู้ (Knowledge)

1.ความรู้ในเนื้อเรื่อง (Knowledge of Specifics)

- 1.1 ความรู้เกี่ยวกับศัพท์และนิยาม (Knowledge of Terminology)
- 1.2 ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงเฉพาะ (Knowledge of Specifics Facts)
2. ความรู้ในวิธีดำเนินการ (Knowledge of Ways and Means of Dealing With Specifics)
  - 2.1 ความรู้เกี่ยวกับระเบียบแบบแผน (Knowledge of Convention)
  - 2.2 ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มและลำดับ (Knowledge of Trend and Sequence)
  - 2.3 ความรู้เกี่ยวกับการจำแนกประเภท (Knowledge of Classification)
  - 2.4 ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ (Knowledge of Criteria)
  - 2.5 ความรู้เกี่ยวกับวิธีการ (Knowledge of Methodology)
3. ความรู้รวบยอดในเนื้อเรื่อง (Knowledge of The Universals and Abstractions in a Field)
  - 3.1 ความรู้เกี่ยวกับหลักวิชาและการอ้างสรุปครอบคลุม (Knowledge of Principle and Generalization)
  - 3.2 ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง (Knowledge of Theory and Structure)
2. ความเข้าใจ (Comprehension)
  - 2.1 การแปลความ (Translation)
  - 2.2 การตีความ (Interpretation)
  - 2.3 การขยายความ (Extrapolation)
3. การนำไปใช้ (Application)
4. การวิเคราะห์ (Analysis)
  - 4.1 การวิเคราะห์ความสำคัญ (Analysis of Elements)
  - 4.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship)
  - 4.3 การวิเคราะห์หลักการ (Analysis of Organizational Principles)
5. การสังเคราะห์ (Synthesis)
  - 5.1 การสังเคราะห์ข้อความ (Production of Unique Communication)

5.2 การสังเคราะห์แผนงานหรือโครงการ (Production of a Plan or Proposed Set of Operation)

5.3 การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ (Derivation of Set of Abstract)

6. การประเมินค่า (Evaluation)

6.1 การประเมินค่าโดยอาศัยข้อเท็จจริงภายใน (Judgement in Terms of Internal Evidence)

6.2 การประเมินค่าโดยอาศัยเกณฑ์ภายนอก (Judgement in Terms of External Criteria)

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 20 – 21) ให้ความหมายของพฤติกรรม ดังนี้

ความรู้ เป็นความสามารถทางสมองในอันที่จะทรงไว้หรือรักษาไว้ซึ่งเรื่องราวต่างๆ บุคคลได้รับรู้เข้าใจในสมอง การวัดว่าบุคคลมีความสามารถในการจำเรื่องราวต่างๆ ได้มากน้อยเพียงใดนั้น วัดได้จากความสามารถในการระลึกออกของบุคคลนั้น

1. ความรู้ในเรื่อง จำแนกได้เป็น 2 ข้อย่อย คือ

1.1 ความรู้เกี่ยวกับศัพท์และนิยาม ได้แก่ ความหมายและคำจำกัดความของสิ่งต่าง ๆ

1.2 ความรู้เกี่ยวกับกฎและความจริง ได้แก่ กฎ สูตร ทฤษฎี และข้อเท็จจริงต่าง

2. ความรู้ในวิธีดำเนินการ จำแนกได้เป็น 5 ข้อย่อย คือ

2.1 ความรู้เกี่ยวกับระเบียบแบบแผน ได้แก่ สิ่งที่เป็นแบบฟอร์มหรือระเบียบในการปฏิบัติซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามก็ไม่ถือว่าเป็นความผิด เพียงแต่อาจถูกเพ่งเล็งบ้าง

2.2 ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มและลำดับ เป็นความรู้ในเรื่องของลำดับขั้นตอนและแนวโน้มในการกระทำ หรือการเกิดขึ้นของสิ่งของ เรื่องราวและปรากฏการณ์ต่างๆ

2.3 ความรู้เกี่ยวกับการจำแนกประเภท เป็นความรู้ในเรื่องการแยกพวกตามความเหมือนและความต่างกันตามคุณลักษณะคุณสมบัติและหน้าที่ของสิ่งต่างๆ เรื่องราวหรือปรากฏการณ์ต่าง

2.4 ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ เป็นความรู้วิธีในสิ่งที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการวินิจฉัยและตรวจสอบข้อเท็จจริงต่าง ๆ

2.5 ความรู้เกี่ยวกับวิธีการ เป็นความรู้วิธีการในอันที่จะให้ได้มาของผลลัพธ์ที่ต้องการว่าต้องใช้เทคนิควิธีอย่างใดบ้าง

3. ความรู้รวบยอดในเนื้อเรื่อง จำแนกได้เป็น 2 ข้อย่อย คือ

3.1 ความรู้เกี่ยวกับหลักวิชาและการอ้างสรุปครอบคลุม หลักวิชาเป็นใจความสำคัญของเรื่องนั้น ส่วนการอ้างสรุปครอบคลุมเป็นการนำหลักที่ได้ไปอภิปรายเรื่องอื่นๆที่คล้ายคลึงกัน

3.2 ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง เป็นความสามารถในการนำหลายๆหลักวิชาซึ่งอยู่ในสกุลเดียวกันมาสัมพันธ์กันจนได้เป็นโครงสร้างของเนื้อความใหญ่ในเรื่องนั้น ๆ

ความเข้าใจ เป็นความสามารถในการจับความของท้องเรื่องอันได้แก่การแปลความตีความและขยายความในเรื่องนั้นผู้ที่มีความเข้าใจจะต้องรู้ความหมายและรายละเอียดย่อยๆของเรื่องนั้นรู้ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้อย่างน้อยๆเหล่านั้นสามารถอธิบายสิ่งนั้นด้วยภาษาของตนเองได้พฤติกรรมนี้จำแนกได้เป็น 3 ข้อย่อย คือ

1. การแปลความ เป็นความสามารถในการบอกความหมายตามนัยของเรื่องราวหรือปรากฏการณ์นั้นๆ

2. การตีความ เป็นการถอดความจากหลายๆความหมายตามนัยของเรื่องราวหรือปรากฏการณ์นั้นว่าจากการที่หลายๆส่วนในเรื่องราวหรือปรากฏการณ์นั้นๆเป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง แสดงว่าเรื่องราวหรือปรากฏการณ์นั้นๆเป็นอย่างไร

3. การขยายความ เป็นการคาดคะเนหรือพยากรณ์ไปสู่กาลข้างหน้า (หรือ ถอยหลัง) โดยอาศัยข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่

จากความหมายของความรู้ดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่าความรู้ คือ ข้อเท็จจริงต่างๆที่มนุษย์ได้รับจากประสบการณ์ การค้นคว้า ศึกษา สังเกต มีการสะสมไว้ สามารถจำได้ โดยอาศัยความสามารถและทักษะทางสติปัญญา และผู้วิจัยได้กำหนดความรู้ความเข้าใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา ศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบด้วยตนเอง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนการ ฝึกและส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม การสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพด้านดนตรี ศิลปะ กีฬา ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่องร่วมทั้งให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

5.1 ความหมายของการปฏิบัติงาน

การปฏิบัติ (Practice)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525) ได้ให้ความหมาย การปฏิบัติ คือ การกระทำ การดำเนินการไปตามระเบียบแบบแผน

5.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงานของบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายด้าน ซึ่งมีแนวคิด ดังนี้

ยูห์ลันเนอร์ (Uhlener, 1970 Quoted in McCormic & Ilgen, 1980) ได้เสนอไว้ว่า ความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคคล เป็นผลร่วมกันจากปฏิสัมพันธ์ของปัจจัย 4 ด้าน คือ

1. ปัจจัยด้านบุคคล ซึ่งแยกเป็น ปัจจัยด้านความสามารถ เช่น ทักษะ ความนึกคิด และปัจจัยด้านบุคลิกภาพ เช่น ค่านิยม แรงจูงใจ และความสนใจ เป็นต้น
2. ปัจจัยด้านการทำงานและสิ่งแวดล้อม เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ วิธีการทำงาน
3. ปัจจัยด้านองค์การ เช่น ภาวะผู้นำ สิ่งล่อใจ
4. ปัจจัยด้านการฝึกอบรมพิเศษ และประสบการณ์ร่วมด้วย

พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (Psychomotor Domain)

เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกระทำ (Doing) อย่างมีทักษะในการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ซิมป์สัน (Simpson, 1966-67) ได้แบ่งระดับของพฤติกรรมทางด้านการปฏิบัติตามระดับความซับซ้อนของการกระทำของกล้ามเนื้อเป็น 5 ขั้น คือ

1. การรับรู้ (Perception) การรับรู้เป็นขั้นแรกของการกระทำของกล้ามเนื้อ เช่น การรับรู้วัตถุ ปริมาณ หรือความสัมพันธ์ โดยอวัยวะทางด้านความรู้สึกการรับรู้แบ่งเป็น 3 ชนิดมีระดับต่าง ๆ กัน

1.1 การเร้าอวัยวะสัมผัส (Sensory Stimulation) การกระทบกับสิ่งเร้าโดยอวัยวะสัมผัส อย่างเดียว หรือหลายอย่าง เช่น

- 1.1.1 ทางหู (Auditory) คือ การได้ยิน หรือความรู้สึก หรืออวัยวะการได้ยิน
- 1.1.2 ทางตา (Visual) เกี่ยวกับภาพทางสมองหรือเห็นภาพโดยผ่านทางตา
- 1.1.3 ทางสัมผัส (Tactile) เกี่ยวเนื่องกับความรู้สึกทางการสัมผัส
- 1.1.4 ทางลิ้มรส (aste) โดยการชิมทางปาก
- 1.1.5 ทางกลิ่น (Smell) เป็นการรับรู้โดยผ่านประสาทการรับรู้
- 1.1.6 ทางความรู้สึกเคลื่อนไหว (Kinesthetic) ความรู้สึกของกล้ามเนื้อความไว

เนื่องจากการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อรับสัมผัส เอ็น และข้อต่อ

1.2 มองหาแนวทางปฏิบัติ(Cue Selection) คือ ตัดสินใจเลือกพฤติกรรมการตอบสนองให้เหมาะสมกับความต้องการของงาน ที่กระทำเรื่องนี้จะเกี่ยวข้องกับการกำหนดพฤติกรรมเดียวหรือหลายพฤติกรรมและสัมพันธ์กับงาน ซึ่งได้ปฏิบัติไปการกำหนดพฤติกรรมนั้นจะเกี่ยวข้องกับการสถานการณ์ที่ได้รับการเลือกไว้ เพื่อเป็นแนวทางไปสู่การกระทำพฤติกรรมใดที่ไม่เกี่ยวข้องก็จะไม่รับรู้และละทิ้งไป

1.3 การแปลเป็นทางปฏิบัติ(Translation) สามารถสัมพันธ์การรับรู้ ต่อการกระทำของกล้ามเนื้อ สิ่งนี้เป็นกระบวนการทางสมอง ในการตัดสินใจความหมายของการกำหนดพฤติกรรมในการกระทำ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการแปลสัญลักษณ์ใช้จินตนาการ หรือเตือนให้ระลึกถึงบางสิ่งบางอย่างได้ “มีความคิด” ซึ่งเป็นผลของการกำหนดพฤติกรรม ที่ได้รับมานั้นอาจจะเกี่ยวกับปัญหาที่เห็นหรือรู้ภายในและเข้าใจโดยปรุโปร่ง ซึ่งสิ่งนี้จำเป็นต่อการแก้ปัญหาโดยผ่านการรับรู้ความสัมพันธ์ระดับนี้ถือว่าการแปลโดยใช้ความรู้สึก

2.การเตรียมพร้อมปฏิบัติ (Set) เป็นการเตรียมการปรับตัวหรือความพร้อมในการกระทำหรือประสบการณ์เฉพาะ การลงมือกระทำแบ่งเป็น 3 ชนิด คือ

2.1 ความพร้อมทางสมอง (Mental Set) ความพร้อมของความรู้สึกทางสมองเพื่อการกระทำอันแน่นอนของกล้ามเนื้อเรื่องนี้จะเกี่ยวกับระดับการรับรู้ในแต่ละอย่างที่มีมาก่อนซึ่งพร้อมจะซบึง เพื่อจำแนกการใช้การตัดสินใจในการกระทำที่แตกต่างกัน

2.2 ความพร้อมทางกาย (Physical Set) เป็นความพร้อมในความรู้สึกที่ทำการปรับตัวของร่างกาย ที่จำเป็นเพื่อการกระทำของกล้ามเนื้อความพร้อมในการลงมือกระทำ ทางกายเกี่ยวกับประสาทการรับรู้ต่างๆ เช่น ความรู้สึกที่มีส่วนร่วมหรือความตั้งใจของอวัยวะ ความรู้สึกที่จำเป็นตรงกัน หรือการกำหนดอวัยวะของร่างกาย

2.3 ความพร้อมทางอารมณ์ (Emotional Set) เป็นความพร้อมในความหมายของทัศนคติทางความชอบที่เกิดขึ้นจากการกระทำของกล้ามเนื้อ ความเต็มใจที่จะตอบสนองเกี่ยวกับความจริง

3.การตอบสนองตามที่มีคนนำ (Guided Respons) เป็นก้าวแรกของการพัฒนาทักษะ ในที่นี้จะเน้นเกี่ยวกับ ส่วนประกอบของทักษะที่รวมกลุ่มกันอยู่ การตอบสนองตามที่มีคนนำก็คือ การแสดงพฤติกรรมโดยเปิดเผยของแต่ละคน ภายใต้คำแนะนำของผู้สอนสิ่งใดที่ได้กระทำมาก่อนก็พร้อมที่จะตอบสนองได้ การเลือกการตอบสนองให้คำนิยามได้ว่าเป็นการตัดสินใจว่าจะอะไรที่จะต้องมีการตอบสนอง เพื่อจะทำความเข้าใจแก่ความต้องการที่เฉพาะของการปฏิบัติงานแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

3.1 การเลียนแบบ (Imitation) เป็นการดำเนินการกระทำการตอบสนองต่อการรับรู้ของบุคคลหนึ่งบุคคลใดที่กระทำต่อกัน

3.2 การลองผิดลองถูก (Trial and Error) ความพยายามที่จะตอบสนองหลายอย่างจนกว่าการตอบสนองจะสัมฤทธิ์ผลซึ่งปกติการตอบสนองแต่ละครั้งจะมีเหตุผลการตอบสนองที่เหมาะสมจะทำให้การปฏิบัติงานที่ต้องการนั้นสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพมากขึ้นการลองผิดลองถูกก็คือการตอบสนองการเรียนรู้หลาย ๆ อย่าง ซึ่งการตอบสนองที่เหมาะสมจะได้รับการเลือกออกจากพฤติกรรมที่แตกต่างกัน หรืออาจเป็นไปได้ว่า เป็นเพราะอิทธิพลของการให้รางวัลและการลงโทษ

4.ปฏิบัติได้ (Mechanism) เรียนรู้การตอบสนองจนเป็นนิสัย ในระดับผู้เรียนรู้จะสัมฤทธิ์ในความมั่นใจในสิ่งนั้น รวมทั้งระดับทักษะของการกระทำ การกระทำเป็นส่วนหนึ่งของการรวบรวมข้อมูลของการตอบสนองที่จะเป็นไปได้ เพื่อสิ่งเร้าและความต้องการของสถานการณ์ ซึ่งการตอบสนองนั้นเหมาะสมกับการกระทำ และการตอบสนองนี้อาจจะสับสนกว่าการตอบสนองในระดับ ก่อนๆ

5.การตอบสนองที่ซับซ้อน (Complex Overt Response) ในระดับนี้แต่ละความสามารถกระทำโดย กล้ามเนื้อซึ่งถือว่าซับซ้อนเพราะแบบของการเคลื่อนไหวที่ต้องการในระดับนี้ต้องได้รับทักษะในขั้นสูง แล้วการตอบสนอง ต้องสามารถแสดงออกอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ คือ ใช้เวลาและพลังงานน้อยที่สุด แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

5.1 ความแน่นอนในการแก้ปัญหา (Resolution of Uncertainty)การกระทำจะปฏิบัติโดยปราศจากความลังเลใจที่จะทำให้เกิดภาพขั้นตอนของงานทางสมองโดยเราจะต้องรู้ขั้นตอนที่ต้องการและสิ่งที่จะทำต่อไปด้วยความมั่นใจ การกระทำในที่นี้เป็นความซับซ้อนทางธรรมชาติ

5.2 กระทำโดยอัตโนมัติ (Automatic Performanc) ในระดับนี้แต่ละคนสามารถใช้ทักษะของกล้ามเนื้อ ซึ่งประสานงานกันอย่างดีโดยสะดวก รวมทั้งควบคุมกล้ามเนื้อได้

เดฟ (Dave ,1971) แบ่งพฤติกรรมด้านการปฏิบัติโดยเรียงตามระดับการประสานกัน คือ

- 1.การเลียนแบบ (Imitation) ทำเลียนแบบซ้ำๆ โดยที่ยังไม่ได้ผลสมบูรณ์
- 2.ยักย้ายถ่ายเท (Manipulation) ทำตามแบบ โดยมีคำสั่งชี้แจงที่จะพัฒนาทักษะ
- 3.ประณีต (Precision) ทำอย่างมีทักษะโดยปราศจากคำแนะนำหรือรูปแบบ
- 4.มีศิลปะ (Articulation) ทำต่อเนื่องประสานกัน เพื่อความถูกต้องและควบคุม
- 5.ทำได้อย่างธรรมชาติ (Naturalization) มีความสามารถระดับสูง ทำอย่างอัตโนมัติ

ฮาร์โรว์(Harrow ,1972) แบ่งพฤติกรรมด้านการปฏิบัติตามระดับพฤติกรรมการเคลื่อนไหว ดังนี้

1.การเคลื่อนไหวตอบโต้ (Reflex Movement) โดยการเคลื่อนไหว หรือไม่เคลื่อนไหว หรือผสมผสานกัน

2.การรับรู้ (Perceptual) โดยทางการรู้สึกเคลื่อนไหวทางตา , ทางหู, ทางการสัมผัส และทางการประสานกันของอวัยวะดังกล่าวมาแล้ว

3.ความสามารถทางกาย (Physical Ability) หมายถึง ความทนทาน ความแข็งแรง ความยืดหยุ่น ความคล่องแคล่ว

4.ทักษะทางการเคลื่อนไหว (Skilled Movement) เป็นทักษะที่ปรับจากขั้นที่ง่ายยากขึ้น และซับซ้อน

5.การสื่อความหมายที่ไม่อ้อมค้อม (Nondiscursive Communication) เป็นการแสดงออกเพื่อสื่อความหมายโดยการเคลื่อนไหว หรือการเคลื่อนไหวนั้นเป็นการแสดงออกที่มีความหมายอยู่ในตัว

ซิมสัน (Simpson ,1972) ได้แบ่งพฤติกรรมด้านการปฏิบัติ โดยเรียงจากการรับรู้ต่ำสุดถึงการรับรู้สูงสุด เป็นไปตามลำดับขั้นเหมือนพฤติกรรมของด้านความรู้ ความคิด และด้านความรู้สึก

- 1.การรับรู้
- 2.การเตรียมพร้อมปฏิบัติ
- 3.การตอบสนองตามที่มีคนนำ
- 4.ปฏิบัติได้
- 5.การตอบสนองที่ซับซ้อน
- 6.การดัดแปลงให้เหมาะสม
7. การริเริ่ม

สรุปแล้วในงานวิจัยนี้ การปฏิบัติงานก็คือ การปฏิบัติงานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา ศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบด้วยตนเอง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน การฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม การสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพด้านดนตรี ศิลป กีฬา ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง รวมทั้งให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียนรวมทั้งกำหนด เป้าหมายการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้

6.1 ความหมายของการเรียนรู้

จินตนา สุขมาก (2538 – การเรียนรู้) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงปฏิกิริยาตอบสนองหรือพฤติกรรมอันเนื่องมาจาก บุคคลได้มีประสบการณ์ ในขณะที่บุคคลนั้น มีสติสัมปชัญญะอันสมบูรณ์ แต่บางครั้ง อาจเป็น ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัวก็ได้

บุญศรี คำชาย (2540-106) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องของสติปัญญา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์และการฝึกอบรมจนเป็นเหตุให้พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปอย่างค่อนข้างถาวร การเรียนรู้นั้นเริ่มต้นจากการได้รับประสบการณ์และการฝึก อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกระบวนการทำงานของสติปัญญา ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลอีกทอดหนึ่งเมื่อบุคคลได้มีโอกาสติดต่อกับสิ่งแวดล้อม โดยที่ต้องแสดงพฤติกรรมออกมา พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นจะเปลี่ยนไปและการเปลี่ยนไปก็ค่อนข้างคงทน

ซิมบาโด (Zimbardo, 1979 : 37) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงสัมพัทธ์ของพฤติกรรม อันเป็นผลมาจากประสบการณ์และการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ถาวร

โรเวอร์และบี-โฮวี (Rohwer & B-Howe, 1980:21) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสติปัญญา ที่ค่อนข้างถาวรและสามารถสังเกตการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ถาวร

คลิฟฟอร์ด (Clifford, 1981 : 233) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงสัมพัทธ์ของพฤติกรรม อันเนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์หรือการฝึกอบรม

ไคลน์ (Klein, 1991: 2) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเชิงทดลองที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงเชิงสัมพัทธ์ที่ถาวรของพฤติกรรม ซึ่งอธิบายไม่ได้ด้วยสภาวะทางอารมณ์ชั่วคราว วุฒิภาวะ หรือ การตอบสนองโดยกำเนิด

ไม่ว่าจะนิยามการเรียนรู้ไว้ว่าอย่างไรก็ตามนักจิตวิทยาการเรียนรู้ได้ให้ความเห็นว่าการเรียนรู้นั้นมีสิ่งสำคัญที่ต้องตระหนักถึงสามประการ (Klein, 1991: 2 คือ) (บุญศรี คำชาย 2540)

ประการแรก การเรียนรู้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง ในศักยภาพของพฤติกรรมแต่มิได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยอัตโนมัติมนุษย์จะต้องถูกจูงใจสูงพอถึงขนาดจึงจะมีผลให้เปลี่ยนการเรียนรู้นั้นไปสู่การแสดงพฤติกรรม

ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เนื่องมาจาก การเรียนรู้นั้นไม่จำเป็นต้องถาวรเสมอไปอาจเป็นไปได้ว่าเมื่อได้รับประสบการณ์ใหม่เราจะไม่แสดงสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว

ออกมา และเป็นไปได้เช่นกันเมื่อเราไม่ได้ใช้สิ่งที่รู้ไปแล้วนานเข้าไม่ช้าเราก็จะลืมและแสดงออกมาอีก ไม่ได้

ประการที่สาม การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลนั้นอาจเกิดจากสาเหตุอื่นมิใช่มาจากการเรียนรู้เสมอไป

6.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนรู้ แยกออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1.กลุ่มทฤษฎีการสร้างความสัมพันธ์ต่อเนื่อง (Associative Theories) มีชื่อแยกออกเป็น

1.1 ทฤษฎีการเชื่อมโยง (Bond Theory) หรือบางครั้งเรียกทฤษฎีสัมพันธ์ (Connectionism) หรือทฤษฎีสั่งรับและการตอบสนอง (S.R Theory) ผู้เป็นเจ้าของทฤษฎีนี้คือ ธอร์นไดค์ (Thorndike)

1.2 ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning) แยกออกเป็น 2 ประเภท คือ

ก. การวางเงื่อนไขแบบ Classical Conditioning ได้แก่ทฤษฎีของพาฟลอฟ (Pavlov, I.P.)

ข. การวางเงื่อนไขแบบ Operant Conditioning ได้แก่ ทฤษฎีของ สกินเนอร์ (Skinner)

2.กลุ่มทฤษฎีความรู้ ความเข้าใจ หรือสนาม (Cognitive or Field Theories)

นักทฤษฎีนี้เป็นนักจิตวิทยากลุ่มเกสตัลท์ (Gestalt Psychology) เป็นชาวเยอรมัน 3 คน ชื่อ Max Wertheimer, Kurt Koffka และ Wolfgang Kohler ได้ตั้งทฤษฎีการเรียนรู้แบบหยั่งเห็น (Insight Learning) ซึ่งเน้นถึงความสำคัญของส่วนรวมและถือว่า ส่วนรวมมีค่ามากกว่าผลบวกของส่วนย่อยๆ เช่น รูปสามเหลี่ยมย่อมมีอะไรมากกว่าด้านสามด้าน

กระบวนการเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีต่าง ๆ

ครูผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาทฤษฎี/หลักการเรียนรู้ที่มีอย่างหลากหลายเพื่อจะได้สามารถเลือกนำมาใช้อย่างเหมาะสมกับสภาพของตน จึงจำเป็นต้องเลือกทฤษฎี/กระบวนการเรียนรู้เพียงบางประการที่คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อครู (ทิศนา แหมมณี และคณะ 2545 : 14-25)

1.ทฤษฎีเกสตัลท์ (Gestalt Theory) การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิด ซึ่งเป็นกระบวนการภายในของมนุษย์ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี จากสิ่งเร้าที่มีลักษณะเป็นภาพรวมมากกว่าสิ่งเร้าที่มีลักษณะเป็นส่วนย่อย

2.ทฤษฎีสถาน (Field Theory) พฤติกรรมของมนุษย์ มีพลังและทิศทางสิ่งใดที่อยู่ในความสนใจและความต้องการของตน จะมีพลังเป็นบวกสิ่งที่นอกเหนือจากความสนใจจะมีพลังเป็นลบ ดังนั้นการเรียนรู้จึงเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลมีแรงจูงใจหรือแรงขับที่จะกระทำไปสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ

3.ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) สติปัญญาของบุคคลมีการพัฒนาเป็นขั้นตามวัย ขั้นการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด ขั้นการคิดแบบรูปธรรม ขั้นการคิดแบบนามธรรม เพียเจต์อธิบายว่า กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาไว้ว่า บุคคลเกิดจากเรียนรู้จากกระบวนการซึมซับหรือดูดซึมข้อมูลและประสบการณ์ต่างๆ เชื่อมโยงโครงสร้างสติปัญญาเดิม

4.ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรุนเนอร์ (Bruner) มนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ และกระบวนการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง มนุษย์มีขั้นการเรียนรู้จากภาพแทนของจริง ขั้นการเรียนรู้จากของจริงและขั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม การเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุด คือ การให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เกิดจากการที่คนสามารถสร้างความคิดรวบยอดและเกิดการคิดแบบหยั่งรู้ขึ้น โดยแรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้

5.ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Theory of Meaningful Verbal Learning) เดวิด ออชเชล อธิบายว่า การเรียนรู้ที่ดีคือ การเรียนรู้ที่มีความหมายจะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่กับสิ่งเดิมที่มีอยู่

6.ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (Maslow) มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเป็นลำดับ ได้แก่ ขั้นความต้องการของร่างกาย ขั้นความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ขั้นความต้องการการยอมรับและยกย่องจากสังคมและขั้นความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่และต้องการที่จะรู้ตนเองและพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

7.ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์ส (Rogers) มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดี หากอยู่ในสภาพที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ บรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลายและเอื้อต่อการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

8.หลักการ/แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโนลส์ (Knowles) การเรียนรู้ของมนุษย์เป็นกระบวนการภายในที่อยู่ในความควบคุมของบุคคลแต่ละคนซึ่งบุคคลจะเรียนรู้ได้ดีหากมีอิสระที่จะเรียนในสิ่งที่ตนต้องการและด้วยวิธีการที่ตนพอใจ

9.ทฤษฎีการเรียนรู้ของกาน์เย่ (Gagne) การเรียนรู้จากง่ายไปหายากโดยผสมผสานทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพฤติกรรมนิยมและพุทธินิยมเข้าด้วยกัน จัดประเภทของการเรียนรู้จาก

ง่ายไปยาก 8 ประเภท คือ การเรียนรู้สัญญาณ การเรียนรู้สิ่งเร้ากับการตอบสนอง การเรียนรู้แบบเชื่อมโยงต่อเนื่อง การเรียนรู้เชื่อมโยงทางภาษา การเรียนรู้ความแตกต่าง การเรียนรู้ความคิดรวบยอด การเรียนรู้กฎ การเรียนรู้การแก้ปัญหา

10. ทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูล (Information Processing Theory) คลอสเมียร์ (Klausmeier) อธิบายว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ เปรียบกับการทำงานของคอมพิวเตอร์กับการทำงานของสมอง เมื่อมนุษย์รับสิ่งเร้าเข้ามาทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 สิ่งเร้าที่เข้ามาจะได้รับการบันทึกไว้ในความจำระยะสั้น และเรียกข้อมูลออกมาโดยการถอดรหัส กระบวนการดังกล่าว บริหารควบคุมด้วยกระบวนการ “metacognition” ซึ่งประกอบด้วยแรงจูงใจความตั้งใจ ความมุ่งมั่น รวมทั้งเทคนิคและกลวิธีต่างๆ ที่บุคคลใช้ในการบริหาร ควบคุมการคิดของตนเอง

11. ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) กาดเนอร์ กล่าวว่า “เชาว์ปัญญา” ของบุคคลมีได้มีเพียงความสามารถทางด้านภาษาและคณิตศาสตร์ แต่มีอย่างหลากหลายอยู่ 8 ด้าน ด้วยกันเพียงแต่มีความสามารถแต่ละด้านไม่เท่ากัน คือ ด้านภาษา ด้านคณิตศาสตร์ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านดนตรี ด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ ด้านการสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านความเข้าใจตนเอง ด้านความเข้าใจธรรมชาติ เชาว์ปัญญาแต่ละด้านไม่ได้ทำงานแยกจากกัน แต่มักจะทำงานในลักษณะผสมผสานกันไป เชาว์ปัญญาทุกด้านได้รับการถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากบริบททางสังคมอันได้แก่ วัฒนธรรมและการศึกษา

12. ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) มีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) และวิกตอสกี (Vygotsky) อธิบายว่า ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับกระบวนการและวิธีการของบุคคล ในการแปลความหมายและสร้างความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ต่างๆ และถือว่าสมองเป็นเครื่องมือสำคัญ ที่บุคคลใช้ในการแปลความหมายของปรากฏการณ์ต่างๆ ในโลกนี้การแปลความหมายของคนขึ้นกับการรับรู้ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความสนใจ และภูมิหลังของแต่ละบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้น การสร้างความรู้ความหมายของข้อมูลความรู้และประสบการณ์ต่างๆ จึงเป็นเรื่องเฉพาะตนที่บุคคลจะต้องใช้กระบวนการทางสติปัญญา ในการจัดกระทำมิใช่เป็นการรับรู้ ข้อมูลเท่านั้น

13. ทฤษฎีการสร้างความรู้โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism) ทฤษฎีนี้ใช้แนวคิดพื้นฐานเดียวกันกับทฤษฎีการสร้างความรู้ แต่เพปเพิร์ต (Papert) มีความคิดต่อเนื่องจากหากผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความรู้และนำความคิดของตนเองไปสร้างสรรค์ชิ้นงานขึ้นโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีช่วยให้ความคิดนั้นเป็นรูปธรรมขึ้น การสร้างความรู้ขึ้นในตนเองความรู้ที่สร้างมี

ความหมายอยู่คงทนและไม่ลืมนำ นอกจากนั้นผู้เรียนจะสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนได้และความรู้ที่สร้างขึ้นจะเป็นฐานที่มั่นคงช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ต่อไปเรื่อยๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

14. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative Learning)

สลาบิน (Slavin) และรอเจอร์ จอห์นสัน (Roger Johnson) กล่าวว่า ในกระบวนการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน เป็นมิติที่มักถูกละเลยหรือมองข้ามไปโดยปกติปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมีอยู่ 3 ลักษณะ คือ เป็นลักษณะแข่งขันกัน ลักษณะต่างคนต่างเรียนและลักษณะร่วมมือกัน เขาเน้นความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ มี 5 ประการสำคัญ คือ (1) มีการพึ่งพาอาศัยกัน (2) มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด (3) สมาชิกแต่ละคนมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ (4) มีการใช้ทักษะการสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และทักษะการทำงานกลุ่ม (5) มีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม หากผู้เรียนได้ร่วมมือกันในลักษณะดังกล่าว จะเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น เนื่องจากการร่วมมือกันช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนบรรลุเป้าหมาย มีแรงจูงใจภายใน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ รู้จักใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ

7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ความหมายของการสอน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523:57) ให้ความหมายว่า การสอน คือการพยายามที่จะสร้างสถานการณ์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

อุทุมพร ทองอุโย (2523:7) ให้ความหมายว่า การสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญของวิชาชีพครู การสอนเป็นศิลปะที่ครูแต่ละคนเลือกมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอน

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2524 ว.6) ให้ความหมายว่า การสอน คือ การสร้างคนให้กับสังคมโดยพยายามที่จะให้รู้ ฝึกฝนจิตใจ รวมทั้งความประพฤติของคนให้เป็นผู้ใหญ่ขึ้นโดยสิ่งที่สอนนั้นเปลี่ยนแปลงไปตามความเชื่อและทรรศนะของบุคคลที่มีบทบาทในการกำหนดคุณค่าและความรู้ของสิ่งที่เรียน

จำนง พรายแยมแซ (2529:4) ให้ความหมาย การสอน คือ การดำเนินงานตามกิจกรรมการเรียนการสอน จนบรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้

จินตนา สุขมาก (2538: 4) ให้ความหมายว่า การสอน คือการทำให้ความรู้และทักษะเกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างดีที่สุด เป็นการวัดประสบการณ์ชีวิตให้กับผู้เรียน

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

1. เป้าหมายของการจัดการศึกษาในสังคมยุคใหม่

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาอันจะนำสังคมไปสู่ความสำเร็จในอนาคต การพัฒนาสังคมให้มีคุณลักษณะที่ต้องการนั้นจะต้องกำหนดเป้าหมายก่อนว่าจะให้สังคมยุคใหม่มีคุณลักษณะอย่างไรแล้วจึงใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือนำไปสู่เป้าหมายนั้น

สภาพการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น นำไปสู่ความจำเป็นที่สังคมไทยจะต้องมีลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนา “คน” ให้มีความรู้ความสามารถที่จำเป็นในยุคโลกาภิวัตน์ และเอื้อต่อการพัฒนา “ปัจจัย” ต่างๆ อันเป็นพื้นฐานรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจการเมืองและสังคมทั้งนี้สังคมไทยยุคใหม่น่าจะมีลักษณะต่อไปนี้

1. เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ คนทุกคน องค์กรทุกองค์กร จะต้องเรียนรู้ตลอดเวลาให้ทันกับโลกแห่งยุคข้อมูลข่าวสาร โรงเรียน หรือ สถาบันการศึกษาต่างๆ ตลอดจนสถาบันทางศาสนา ชุมชน ครอบครัว และสื่อมวลชน จะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา แต่โดยส่วนรวมตลอดชีวิตของคน และโดยส่วนรวมของชาติ ระบบการศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมให้คนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Self-Learning) และทุกองค์กรมีความตื่นตัวที่จะเรียนรู้เสมอ (Learning Organization)

2. เป็นสังคมที่ก้าวหน้าและร่วมมือกับสังคมโลก ปัจจุบันเปิดกว้างเป็นยุคแห่งโลกไร้พรมแดน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา สังคมไทยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก จะต้องพัฒนาตนให้รู้เท่าทันและปรับตัวเองให้ทันยุคทันโลก การศึกษาจะต้องส่งเสริมให้คนไทยมีโลกทัศน์ข้ามวัฒนธรรมเป็นโลกทัศน์กว้างไกล เพื่อให้มีสมรรถภาพที่จะแข่งขันและร่วมมือกับประชาคมโลกได้อย่างสันติ อยู่ร่วมกับชนชาติต่างๆ ได้ อย่างสอดคล้องกลมกลืน โดยคงไว้ซึ่งความเป็นไทย

3. เป็นสังคมของคนดี ลักษณะที่สำคัญของสังคม นอกจากจะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งฝึกให้คนคิดเป็นแล้ว ยังต้องมุ่งให้คนเป็นคนดี เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม มีความรู้ มีศักยภาพเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และมีคุณธรรมครบถ้วนตามหลักศาสนาที่นับถือ

1.1 คุณลักษณะของประชากรไทยในยุคโลกาภิวัตน์

เป้าหมายของการจัดการศึกษา นอกจากจะมุ่งสร้างสรรค์สังคมให้มีลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศชาติโดยรวมแล้ว ยังมุ่งสร้าง “คน” หรือ “ผู้เรียน” ซึ่งเป็นผลผลิตโดยตรงของการศึกษา ให้มีคุณลักษณะที่มีศักยภาพและความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่ความสำเร็จได้ คุณลักษณะดังกล่าวประกอบด้วย

- 1.เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้มีคุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียนและรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- 2.มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 3.มีความสามารถที่จะรับ ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์และเหมาะสม
- 4.มีความสามารถในการแก้ปัญหาและเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ
- 5.รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ
- 6.ตระหนักในการมีส่วนร่วมที่จะรักษาวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การปกครองระบอบประชาธิปไตย และคุณธรรมตามหลักศาสนา

1.2 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา “ผู้เรียน”

ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ การพัฒนาประชากรไทยให้มีคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น จะต้องใช้ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นที่ยอมรับกันว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ วิธีการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนา “ผู้เรียน” ให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเองและได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มທີ່ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษานี้ เป็นแนวคิดที่มีรากฐานจากปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ ที่ได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่องยาวนาน และเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะเฉพาะดังกล่าวข้างต้นได้ผล

2. ปรัชญาการศึกษาที่เป็นพื้นฐานของแนวคิด

มีปรัชญาการศึกษาที่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับแนวคิด การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังสรุปได้ดังนี้

2.1 ปรัชญาพัฒนานิยม (Progressivism)

การศึกษาตามปรัชญานี้ มองว่าการศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทุกด้าน ทั้งด้านร่างกายอารมณ์ สังคม อาชีพ และสติปัญญา โดยจัดให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจ ความถนัด และคุณลักษณะของเขา สิ่งที่ยึดถือเป็นประโยชน์สัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและสังคมของผู้เรียนและสังคมของผู้เรียนให้มากที่สุด รวมทั้งส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยทั้งในและนอกห้องเรียน บทบาทครูในปรัชญาสาขานี้คือ เตรียม แนะนำและให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เข้าใจและเห็นจริงด้วยตนเอง ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้ประสบการณ์

ตรงจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และการทำงานร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อให้การเรียนรู้การสอนตรงตามความสนใจของผู้เรียน เหมาะสมสอดคล้องกับความถนัดและความสามารถของผู้เรียนมากขึ้น และในขณะเดียวกันก็อยู่ร่วมกับคนอื่นได้มากขึ้นด้วย

2.2 ปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism)

เป็นรูปแบบและแนวคิดที่พัฒนามาจากปรัชญาพิพัฒนนิยม จุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาตามปรัชญานี้ คือ การศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อการปรับปรุง พัฒนาและสร้างสรรค์สังคมใหม่ที่ดีและเหมาะสมกว่าขึ้นมา ครูในปรัชญานี้ต้องเป็นนักบุกเบิก เป็นนักแก้ปัญหา สนใจและใฝ่รู้ในเรื่องของสังคมและปัญหาสังคมอย่างกว้างขวางและเอาจริงเอาจังในขณะเดียวกันต้องมีทักษะในการรวบรวมสรุปและวิเคราะห์ปัญหา มีความเป็นประชาธิปไตย เน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมกันคิดพิจารณา เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ส่วนผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังให้ตระหนักในคุณค่าของสังคม เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายในการแก้ปัญหาสังคมในอนาคตผู้เรียนจะได้รับการฝึกฝนให้รู้จักเทคนิคและวิธีการต่างๆ ที่จะทำความเข้าใจ และแก้ปัญหาของสังคมในแนวทางประชาธิปไตย

2.3 ปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism)

ปรัชญาการศึกษาเห็นว่า มนุษย์ควรมีสติและโอกาสที่จะเลือกสรรสิ่งต่างๆ ด้วยตัวของเขาเองมากกว่าจะให้ใครมาป้อนหรือมอบให้ ดังนั้น เป้าหมายของการศึกษา คือ การมุ่งมั่นพัฒนาให้คนมีอิสระภาพและมีความรับผิดชอบ ซึ่งสิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีสติและเสรีภาพที่จะเป็นผู้เลือกเอง ครูเป็นเพียงกระตุ้นส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะมีโอกาสรู้จักตนเอง รู้เป้าหมายที่ตนเองต้องการและมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน

2.4 ปรัชญาการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ (Buddhistic Philosophy of Education) ปรัชยานี้อิงคำสอนของศาสนาพุทธ โดยอาศัยหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ในการอธิบายเรื่องราวของชีวิต โลก และปรากฏการณ์ต่างๆ โดยมีความเชื่อว่า มนุษย์มีศักยภาพที่จะสามารถจัดกิเลสและควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในแนวทางที่ดีได้ การเรียนการสอนตามแนวทางนี้มุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยจัดให้เรียนรู้เพื่อให้เกิดปัญญาด้วยกระบวนการรับรู้ข้อมูลต่างๆ อย่างหลากหลาย หรือ การคิดวิเคราะห์และการลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ครูมีบทบาทเป็นผู้ให้การศึกษาหรือผู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดปัญญาหรือเกิดการเรียนรู้ และทำตนเป็นกัลยาณมิตรของผู้เรียน

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดทางด้านการเรียนรู้มีอิทธิพลสำคัญต่อนักการศึกษา และครูผู้สอนในการกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน สำหรับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีแนวคิดสนับสนุน ดังนี้

3.1 แนวความคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism or S.R.

Associationism) นักจิตวิทยากลุ่มนี้มีความเชื่อว่า สิ่งแวดล้อมและประสบการณ์จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อมีการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง การแสดงพฤติกรรมจะมีความถี่มากขึ้นหากได้รับการเสริมแรง

นักทฤษฎีคนสำคัญ คือ สกินเนอร์ (Burrhus F. Skinner) ผู้เป็นเจ้าของความคิดเรื่อง Operant Conditioning และ Teaching Machine โดย สกินเนอร์ เห็นว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเพราะครูมักสนใจแต่เรื่องผลการเรียน โดยไม่คำนึงถึงวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ บทเรียนสำเร็จรูปจึงน่าจะเป็นทางเลือกที่ดีในการจัดการเรียนการสอน เพราะสามารถเสริมแรงได้ทันทีที่นักเรียนสามารถทำงานได้ตามลำพัง รู้สึกเป็นอิสระ รู้จักการพึ่งตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น

3.2 แนวความคิดของกลุ่มพุทธินิยม (Cognitivism)

นักจิตวิทยากลุ่มนี้ มองว่า คนทุกคนมีธรรมชาติภายในที่ใฝ่ใจใคร่รู้ใคร่เรียน เพื่อก่อให้เกิดสภาพสมดุล ดังนั้น การที่เด็กได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความต้องการและความสนใจของตนเองจะเป็นสิ่งที่มีความหมายสำหรับเด็ก

นักจิตวิทยาคนสำคัญของกลุ่ม คือ บรูเนอร์ (Jerome S. Bruner) ซึ่งให้ความสนใจอย่างมากกับการจัดการเรียนการสอนแบบ Discovery ในการจัดการเรียนการสอนถ้าครูช่วยให้ผู้เรียนมองเห็น “ โครงสร้าง (Structure) ” ของสิ่งที่เรียนจะช่วยให้จำสิ่งที่เรียนได้ดี สามารถทำความเข้าใจในหลักเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งจะนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อีกมากมาย ครูควรตั้งประเด็นให้ผู้เรียนค้นคว้าหาคำตอบ ซึ่งอาจจะเป็นการค้นคว้าตามลำพังหรือเป็นกลุ่ม ซึ่งการให้เด็กค้นคว้าหาคำตอบนั้นไม่เพียงจะฝึกเขาให้มีทักษะในการแก้ปัญหาเท่านั้น แต่จะเป็นการช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในความสามารถในการเรียนรู้ของตน ซึ่งจะทำให้เขาเป็นนักแก้ปัญหาต่อไปในอนาคต

3.3 แนวความคิดของกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism)

นักจิตวิทยากลุ่มนี้คำนึงถึงความเป็นคนที่มีอิสระสามารถที่จะนำตนเองและพึ่งตนเอง ได้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะทำประโยชน์ให้สังคม มีอิสระเสรีภาพในการเลือกทำสิ่งต่างๆ ที่จะไม่ทำให้ผู้อื่นหรือตนเองเดือดร้อน ในการจัดการเรียนการสอน กลุ่มนี้เสนอแนะว่าควรให้เด็กมี

สมรรถภาพทั้ง 3 ด้านไปพร้อมๆ กัน คือ ด้านความรู้ (Cognitive) ด้านเจตคติ (Affective) และด้านทักษะ (Psychomotor) นั่นคือ ครูควรฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักใช้เหตุผลมีความชื่นชม หรือมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน และให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง

นักจิตวิทยาคนสำคัญในกลุ่มแนวความคิดของกลุ่มมนุษยนิยม

มาสโลว์ (Abraham H.Maslow) ผู้มีความเชื่อว่า หากเราให้อิสระภาพแก่เด็ก เด็กจะเลือกสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง พ่อแม่และครูควรไว้วางใจในตัวเด็ก เปิดโอกาสและช่วยให้เด็กได้เจริญเติบโตต่อไป ไม่ควรควบคุมหรือบงการชีวิตเด็กให้เป็นไปตามที่ต้องการ

โรเจอร์ (Carl R.Rogers) ซึ่งได้นำหลักการของ Client-Centred มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเสนอแนะการจัดการเรียนการสอนที่ให้ “ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ” และได้กล่าวถึง ลักษณะของครูผู้สอนว่า ครูจะต้องเชื่อและศรัทธาในความเป็นมนุษย์ความเชื่อและความไว้วางใจจะช่วยให้บุคคลพัฒนาศักยภาพของตนครูต้อง จริงใจ ไม่เสแสร้ง และต้องพยายามสื่อให้ผู้เรียนทราบถึงความรู้สึกนึกคิด ด้านที่ครูมีให้เขา รวมทั้งการให้เกียรติ ผู้เรียนทั้งในแง่ความรู้สึกและความคิดเห็น

อาร์เธอร์ (Arthur W.Combs) ผู้มีความคิดว่า หลักการสำคัญของการจัดการเรียนการสอน คือ การช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวก งานของครู คือ การอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนกระตุ้นให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ เป็นผู้ร่วมคิดและเป็นเพื่อนกับผู้เรียน

3.4 แนวความคิดของกลุ่มสรรคนิยม (Constructivist)

ในช่วง 20 ที่ผ่านมาก การศึกษาธรรมชาติของการเรียนรู้ ซึ่งเดิมมุ่งศึกษาจากปัจจัยภายนอกของผู้เรียน ได้แก่ ตัวแปรเกี่ยวกับครู บุคลิกภาพของครู การแสดงออก ความกระตือรือร้น และการให้คำชมเชยได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นการมุ่งศึกษา ปัจจัยภายในของผู้เรียน ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมของผู้เรียน มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ความจำ ความสามารถในการจัดกระทำข้อมูล การเสริมแรง ความตั้งใจ และแบบแผนทางปัญญา จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยภายใน มีส่วนช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและความรู้เดิมมีส่วนเกี่ยวข้องและเสริมสร้างความเข้าใจของผู้เรียน ข้อความรู้นี้ไปสอดคล้องกับแนวคิดของปรัชญา Constructivism ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้าง (Construct) ความรู้ จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม พยายามที่จะนำความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์และปรากฏการณ์ที่ตนพบเห็นมา สร้างเป็นโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structure) หรือที่เรียกว่า Schema โครงสร้างทางปัญญานี้ประกอบด้วย ความหมาย หรือความ

เข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่แต่ละบุคคลมีประสบการณ์ อาจมีความเชื่อความเข้าใจ คำอธิบายความรู้ของบุคคลนั้น

องค์ประกอบของการเรียนรู้ตามแนวคิดของกลุ่ม สรรคนิยม (Constructivist)

3.4.1 ผู้เรียนสร้างความหมายของสิ่งที่ได้พบเห็น โดยใช้กระบวนการทางปัญญา (Cognitive apparatus) ของตน ความหมายเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่สามารถถ่ายทอดจากครูไปสู่ผู้เรียนได้ แต่จะถูกสร้างขึ้นในสมองของผู้เรียน จากความสัมพันธ์ระหว่างประสาทสัมผัสของผู้เรียนกับโลกภายนอก โดยผู้เรียนจะใช้ความรู้ความเข้าใจ ที่มีอยู่เดิมในการคาดคะเนหรือทำนาย เหตุการณ์

3.4.2 โครงสร้างทางปัญญา เป็นผลของความพยายามทางความคิด (Mental Effort) จัดเป็นกระบวนการทางจิตวิทยา หากการใช้ความรู้เดิมของผู้เรียน ทำนายเหตุการณ์ได้ถูกต้อง จะทำให้โครงสร้างทางปัญญาของเขาคงเดิม และมั่นคงมากยิ่งขึ้น แต่ถ้าการคาดคะเนไม่ถูกต้องผู้เรียนจะประหลาดใจ สงสัยและคับข้องใจ หรือเป็นสภาวะที่เพียเจต์ (Piaget) ที่เรียกว่า เกิดภาวะไม่สมดุล (Disequilibrium) เมื่อเกิดความขัดแย้ง ระหว่างการคาดคะเนและการสังเกตขึ้น ผู้เรียนมีทางเลือก 3 ทางคือ

1. ไม่ปรับความคิดในโครงสร้างทางปัญญาของตน โดยปฏิเสธข้อมูลจากประสาทสัมผัสและหาเหตุผลที่จะหักล้างข้อมูลจากประสาทสัมผัสออกไป จัดเป็นความเฉื่อยชาทางปัญญา (cognitive inertia)

2. ปรับความคิดในโครงสร้างทางปัญญาไปในทางที่การคาดคะเนนั้นเป็นไปตามประสบการณ์หรือการสังเกตมากขึ้น ในลักษณะนี้จะเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายขึ้น

3. ไม่สนใจที่จะทำความเข้าใจ

3.4.3 โครงสร้างทางปัญญา เปลี่ยนแปลงได้ยาก ถึงแม้จะมีหลักฐานจากการสังเกตที่ขัดแย้งกับโครงสร้างนั้น

โดยสรุปผู้เรียนสร้างเสริมความรู้ ผ่านกระบวนการทางจิตวิทยาด้วยตนเอง ครูผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียนได้ แต่สามารถช่วยผู้เรียนปรับขยายโครงสร้างทางปัญญาได้ โดยจัดสภาพการณ์ที่ทำให้เกิดภาวะไม่สมดุลหรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญาขึ้นซึ่งก็คือ สภาวะที่โครงสร้างทางปัญญาเดิมใช้ไม่ได้ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับประสบการณ์มากขึ้นหรือเกิดโครงสร้างทางปัญญาใหม่ขึ้นนั่นเอง

บทบาทของครูผู้สอนในการปฏิรูปการเรียนรู้

ครูผู้สอนนับว่าเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดจะทำให้การปฏิรูปการศึกษาของไทย ประสบผลสำเร็จ โดยในเบื้องต้นต้องทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับสาระบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาโดยเฉพาะในประเทศที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะขอสรุปพอเป็นสังเขปดังนี้ (คู่มือการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับประถมศึกษา 2544: 8–9)

1.ครูต้องมองผลลัพธ์ของการจัดการเรียนการสอนได้ ซึ่งในภาพรวมได้กำหนดลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

1.1 เป็นคนดี มีวินัย เอื้อเฟื้อ ชยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดทำหน้าที่มีจิตประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิผู้อื่นเสียสละรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำงานเป็นทีมเป็นอย่างดีมีความสุข

1.2 เป็นคนเก่งมีความรู้ทั้งเรื่องของไทยและสากลมีทักษะที่จะแสดงความสามารถในด้านต่างๆ ทั้งทั่วไปและเฉพาะด้านที่ตนเองถนัด มีความคิดเชิงวิทยาศาสตร์ มีทักษะทางคณิตศาสตร์ รู้จักคิดวิเคราะห์ ทันสมัยใช้เทคโนโลยีเป็น

1.3 เป็นคนมีความสุข สุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจดี ร่างแข็งแรงปลอดจากสารเสพติด ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามสมควร

2.ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยกระบวนการเรียนรู้ควรมีลักษณะดังนี้

2.1 เน้นการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมฝึกกระบวนการคิด

2.2 เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.3 กิจกรรมการเรียนการสอนย้ายจากห้องเรียน ทำให้เรียนอย่างมีความสุข และเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน

2.4 เมื่อฝึกทักษะย่อยต่างๆ และให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นควรมีการบูรณาการทั้งสาระความรู้ทักษะต่างๆเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในองค์รวมโดยให้สอดคล้องกับธรรมชาติวิชาผู้เรียนและชีวิตจริง

2.5 ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งตัวผู้เรียน ผู้สอน และผู้สนับสนุนอื่นๆ เช่น ผู้บริหาร ผู้ปกครอง กรรมการโรงเรียน ต้องร่วมมือให้ความเอาใจใส่และปฏิบัติตามบทบาทของตนเองให้ดีที่สุด

3.ครูต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ยึดถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด

การจัดการเรียนรู้ที่ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดถือเอาตัวคนเป็นศูนย์กลาง (Humancentered) ของการพัฒนานั้นเอง ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีมายาวนานแล้วตั้งแต่อดีตทั้งในประเทศกลุ่มตะวันตกและตะวันออกเพียงแต่รูปแบบและวิธีการในการนำมาประยุกต์ใช้อาจมีการปรับเปลี่ยนตามความเจริญที่รุดหน้ามากขึ้นและตามวัฒนธรรมของแต่ละเชื้อชาติที่แตกต่างกัน

การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จึงเป็นการสอนแบบใหม่ที่มีลักษณะแตกต่างจากการสอนดั้งเดิมทั่วไปที่เคยชินกันดังเช่นที่ Bennett (1979) ได้เปรียบเทียบการสอนแบบใหม่กับแบบดั้งเดิมไว้ดังนี้

แบบใหม่	แบบดั้งเดิม
1.สอนบูรณาการเนื้อหา 2.ครูมีบทบาทในการชี้แนะประสบการณ์การเรียนรู้ 3.ครูกระตุ้นหรือรื้อฟื้นในบทบาทและความรู้สึกของผู้เรียน 4.นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตร 5.กิจกรรมหลักเน้นให้ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเอง 6. ใช้การเสริมแรงหรือให้รางวัลมากกว่า การลงโทษ ใช้แรงจูงใจภายใน 7.ไม่เคร่งครัดกับมาตรฐานทางวิชาการมาก เกินไป 8.มีการทดสอบบ้าง 9.มุ่งเน้นการทำงานเป็นกลุ่มแบบร่วมมือ 10.ไม่ยึดติดกับการเรียนในห้องเรียน 11.มุ่งสร้างสรรค์ประสบการณ์ใหม่ให้ผู้เรียน 12.มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการ และทักษะด้านจิตพิสัยเท่าเทียมกัน 13.มุ่งเน้นการประเมินกระบวนการเป็นสำคัญ	1.สอนแยกเนื้อหาวิชา 2.ครูมีบทบาทเป็นตัวแทนของเนื้อหาวิชา 3.ครูเฉลยเมื่อนักเรียนตอบคำถามของผู้เรียน 4.ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมแม้แต่จะให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร 5.การเรียนเน้นท่องจำเป็นหลัก 6.มุ่งเน้นการให้รางวัลภายนอก เช่น ระดับผลการเรียน 7. เคร่งครัดกับมาตรฐานทางวิชาการมาก 8.มีการทดสอบสม่ำเสมอเป็นระยะๆ 9.มุ่งเน้นการแข่งขันในการเรียน 10.สอนในเฉพาะขอบเขตห้องเรียน 11.เน้นย้ำประสบการณ์ใหม่เพียงเล็กน้อย 12.มุ่งเน้นความรู้ทางวิชาการ แต่ละเลยอารมณ์ ความรู้สึก หรือทักษะทางจิตพิสัย 13.ประเมินกระบวนการเล็กน้อย

คุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข กับการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

แนวความคิดเรื่องผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้มีรากฐานมาจากปรัชญาการศึกษาแนวพิพัฒนนิยม (Progressiveism) ซึ่งมีความเชื่อโดยรวมว่าความจริงเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ ไม่ใช่สิ่งที่แน่นอนตายตัวหรือมีรูปแบบเดียวความจริงที่ค้นพบ โดยคนคนหนึ่งไม่จำเป็นต้องเหมือนกับที่ค้นพบโดยคนอื่นคนหนึ่งแม้คนทั้งสองกำลังศึกษาเรื่องเดียวกันดังนั้นจึงไม่ใช่เป็นปัญหาถ้าผู้เรียนกับครูจะมองเห็นความจริงแตกต่างกัน (แนวการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข 2542 : 23)

ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้พัฒนาตัวบ่งชี้ลักษณะการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางไว้ทั้ง 2 ฝ่าย คือฝ่ายผู้เรียนและฝ่ายครูไว้ดังนี้

1. ตัวบ่งชี้การเรียนของนักเรียน

1. นักเรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. นักเรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
3. นักเรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
4. นักเรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล
5. นักเรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหาทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน
6. นักเรียนได้ฝึกค้นรวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
7. นักเรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
8. นักเรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน
9. นักเรียนฝึกประเมินปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่นตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง

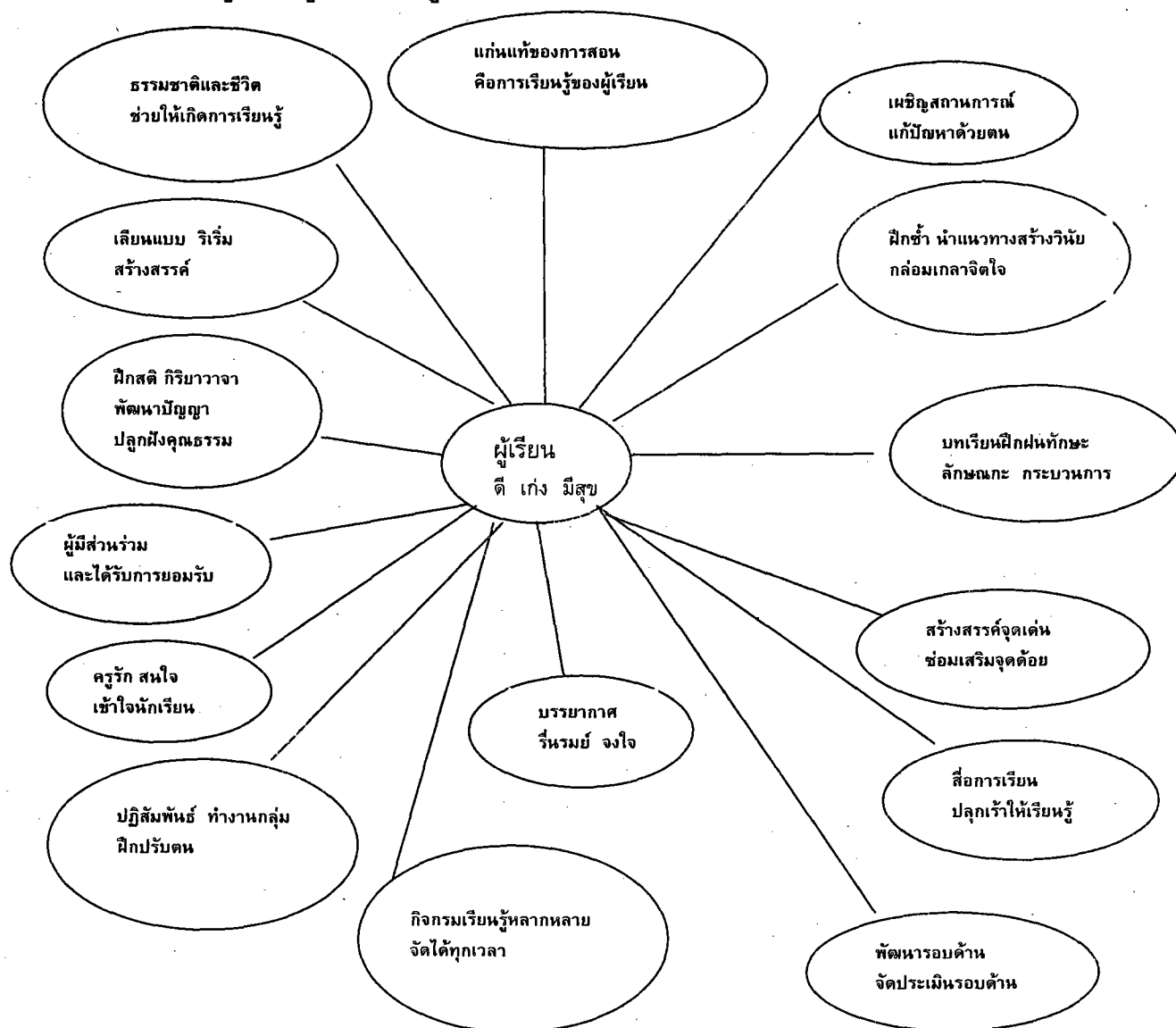
2. ตัวบ่งชี้การสอนของครู

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้าสนใจและเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
3. ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคลและแสดงความเมตตาต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง
4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
5. ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง
6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน
7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้
8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
9. ครูฝึกฝนกิริยามารยาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
10. ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

โดยให้ข้อสังเกตว่าตัวบ่งชี้การเรียนรู้ของนักเรียนและการสอนของครูที่จำแนกไว้นี้แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการเรียนและพฤติกรรมการสอนของครูนั้นมีลักษณะต่อเนื่องผสมผสานกลมกลืนกันเกินกว่าที่จะแยกตามช่วงเวลาของการเรียนการสอนได้ ตัวบ่งชี้หลายข้ออาจเกิดขึ้นได้ทั้งก่อนการเรียนการสอน ระหว่างการเรียนการสอนและหลังการสอน

ตัวบ่งชี้ทั้ง 9 และ 10 ประการนี้ได้พัฒนามาจากตัวบ่งชี้ซึ่งคณะกรรมการโครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ได้บูรณาการจากพฤติกรรมการเรียนรู้ซึ่งได้จากทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎี ที่ผู้เชี่ยวชาญโครงการนำเสนอโดยแบ่งตัวบ่งชี้ของนักเรียน 58 ประการและการสอนของครู 52 ประการ บางลักษณะตัวบ่งชี้ได้นำมาสร้างเป็นแผนภูมิ ดังที่ปรากฏในแผนภูมิที่ 1 ซึ่งเน้นให้เห็นถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์สูงสุด คือ ดี เก่ง มีสุข

แผนภูมิที่ 5 ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน

ทฤษฎีทั้ง 5 ที่ผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้รับเชิญจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ร่วมสร้างขึ้นเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ใ้แก่ (แนวการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข 2542 : 27)

- 1.ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข
- 2.ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- 3.ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด
- 4.ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรีภาพและลักษณะนิสัย : ศิลปะ ดนตรี กีฬา

5. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรีภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝน กาย วาจา ใจ

สุมน อมรวิวัฒน์ (2541:7) กล่าวถึงแนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางร่วมกันของการพัฒนา ทฤษฎีทั้ง 5 ไว้ในบางข้ออย่างน่าสนใจว่า “ การเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ครูและนักเรียน ปฏิบัติต่อกันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งครูและนักเรียน มีวิญญูณ มีความรู้สึก มีความคิด ความ สนใจและความสามารถของตนเอง ใครเล่าจะบงการให้ครูสอนตามรูปแบบของผู้อื่นทุกอย่างก้าว ใครเล่าจะบังคับให้ผู้เรียนรับรู้และรับรู้และรับเอาการสั่งสอนของครูทุกถ้อยคำทุกคนต่างก็มีความคิด และมีวิธีการของตนเอง ” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงทัศนะของการยกย่องคุณค่า ความรู้ ความสามารถ ของครูและนักเรียนว่าสามารถสร้างสรรค์ แนวการสอน แนวทางการเรียนของตนเองได้

สุมน อมรวิวัฒน์ (2541:8) ยังได้ย้ำอีกว่า การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงคุณภาพการเรียนการสอน (แนวการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณ ลักษณะ ดี เก่ง มีสุข 2542 : 27)

- จากบรรยากาศที่อับเฉาไปสู่บรรยากาศที่แจ่มใส มีชีวิตชีวา
- จากการที่ผู้เรียนเป็นผู้รับไปสู่ผู้เรียนเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ และได้เรียนรู้ร่วมกัน
- จากการจำกัดการเรียนรู้ เฉพาะในห้องเรียนไปสู่การขยายวงกว้างสู่แหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้น
- จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่เฉื่อยชาช้าชาก ไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- จากการใช้สื่อประกอบการบรรยาย ไปสู่มีนวัตกรรมการใช้สื่อที่เป็นเครื่องมือของ การเรียนรู้

- จากความสัมพันธ์ที่เป็นปฏิปักษ์ระหว่างครูกับนักเรียนไปสู่ความเป็นกัลยาณมิตรซึ่ง กันและกัน

- จากการสอบที่มีผลเป็นการตีตราสถานะของนักเรียนไปสู่การสอบเพื่อช่วยให้เกิดการใฝ่รู้ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ลักษณะที่กล่าวทั้งหมดคือการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อการเน้นนักเรียน เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยมีครูและปัจจัยแวดล้อมต่างๆเกื้อหนุน

หลักการดังกล่าวข้างต้น ได้ประยุกต์อยู่ในวิธีการสอนที่ทีมผู้เชี่ยวชาญได้สร้างขึ้น เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ของ กิตติยวดี บุญซื่อ และคณะ มีหลักการสำคัญ 6 ประการ คือ

1. เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจ
2. ครูมีความเมตตา จริงใจและอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึง
3. เด็กเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ ทุกเวลา
4. เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ

5.บทเรียนสนุกแปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเข้าใจให้อยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองในสิ่งที่สนใจ

6.สิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

ลักษณะของกระบวนการเรียนการสอน ที่จะทำให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข

กิตติยวดี บุญเชื้อ และคณะเสนอไว้ 7 ประการ คือ (แนวการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข 2542 : 28)

1.บทเรียนเริ่มจากง่ายไปหายาก คำนึงถึงวุฒิภาวะและความสามารถในการยอมรับของเด็กแต่ละวัย มีความต่อเนื่องในเนื้อหาวิชาและขยายวงไปสู่ความรู้แขนงอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจต่อชีวิตและโลกรอบตัว

2.วิธีการเรียนสนุกไม่น่าเบื่อ และตอบสนองความสนใจใคร่รู้ของนักเรียน การนำเสนอเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ยัดเยียดหรือกดดัน เนื้อหาที่เรียนไม่มากเกินไปจนเด็กเกิดความล้าและไม่ค่อยเกินไป

3.ทุกขั้นตอนของการเรียนรู้มุ่งพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการคิด ในแนวต่างๆของเด็กรวมทั้งความคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ จากการประมวลข้อมูลและเหตุผลต่างๆคิดอย่างมีระบบ

4.แนวการเรียนรู้สัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสความงามและความเป็นไปของสรรพสิ่งรอบตัวบทเรียนไม่จำกัดสถานที่หรือเวลาและทุกคนมีสิทธิ์เรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน

5.มีกิจกรรมหลากหลายสนุก ชวนให้นักเรียนเกิดความสนใจต่อบทเรียนนั้นๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ภาษาที่ใช้จูงใจเด็กนุ่มนวลให้กำลังใจและเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์

6.สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนเข้าใจให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจตรงตามเป้าหมายซึ่งกำหนดไว้อย่างชัดเจน คือมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนจนรู้ชัด (Learn to Know) เรียนจนทำได้ (Learn to Do) และเรียนเพื่อจะเป็น (Learn to Be)

7.การประเมินผลมุ่งเน้นพัฒนาการของเด็ก ในภาพรวมมากกว่าจะพิจารณาจากผลการทดสอบทางวิชาการและเปิดโอกาสให้เด็กได้ประเมินผลตนเองด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ให้แนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1.เน้นกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จักตนเอง รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักฟังพาทศัยกันรู้วิธีศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและศึกษาหาความรู้ร่วมกับผู้อื่นรู้จักประเมิน

ตนเองและยอมรับผลการประเมินจากผู้อื่น

2.เน้นการปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการจัดกิจกรรมตามความสนใจ ให้อาจารย์และการเรียนร่วมกันให้ได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุดเพื่อค้นหาคำตอบและสรุปความรู้ด้วยตนเอง เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้แต่ละคนพัฒนาตามศักยภาพของตนฝึกให้ผู้เรียนเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดี และเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของชีวิตจริง

3.จัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม เริ่มตั้งแต่ใกล้ตัวจนถึงสังคมโลก เช่น สภาพปัญหาในชุมชนการประกอบอาชีพในชุมชนและประเมินผลตามสภาพจริงโดยเน้นความสำเร็จของผู้เรียน พิจารณาตัวบ่งชี้พฤติกรรมคุณลักษณะต่างๆที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ร่องรอยการแสวงหาความรู้ของผู้เรียน ชิ้นงานองค์ความรู้ที่ผู้เรียนนำเสนอในรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้ผู้สอนต้องปรับตัวบ่งชี้เหล่านี้ ให้สอดคล้องกับแบบประเมินของหลักสูตรด้วย

4.ให้ผู้เรียนทำโครงการ นำเสนอแนวคิดและขั้นตอนการดำเนินงาน พร้อมทั้งให้ได้ปฏิบัติจริง เพื่อสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

5.การจัดกิจกรรมมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รู้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รู้จักแยกแยะ เชื่อมโยงเป็นระบบกล้าแสดงออก ใช้หลักเหตุและผลในการรับฟังความคิดเห็นและประเมินผลร่วมกันเพื่อการพัฒนาและปรับปรุง เคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน โดยครูจะต้องคอยส่งเสริม จัดสภาพแวดล้อมและอำนวยความสะดวกให้เกิดสิ่งเหล่านี้ บนความเชื่อพื้นฐานว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้แสดงความสามารถในทางที่ถูกอีกทั้งครูต้องยอมรับการกระทำนั้นๆ ยกย่องและให้กำลังใจเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้รู้มีนิสัยชอบปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานอย่างมีความสุข

เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

หากเป้าหมายการเรียนการสอนหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ คือ จุดหมายปลายทางของการจัดการเรียนการสอน เทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่ครูเลือกคือวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมายปลายทาง

เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เมื่อพิจารณาจากของลักษณะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนแล้ว สามารถจำแนกได้ 6 วิธี คือ (วัฒนาพร ระบุว่าทุกข . 2544)

- 1.การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม
- 2.การศึกษาเป็นรายบุคคล

- 3.การจัดการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กับเทคโนโลยี
- 4.การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิสัมพันธ์
- 5.การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์
- 6.การเรียนรู้แบบร่วมมือ

1. การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม (Indirect Instruction)

1.1 แนวคิดและหลักการ

การจัดการเรียนการสอนทางอ้อมเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางวิธีหนึ่งซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานว่า “ยิ่งผู้เรียนมีวุฒิภาวะสูงขึ้น ยิ่งต้องมีความรับผิดชอบที่จะต้องค้นหา ค้นพบข้อความรู้และสรุปข้อความรู้จากประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองมากขึ้น”

ตัวอย่างเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนทางอ้อม ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนแบบค้นพบ (Discovery) แบบสืบค้น (Inquiry) แบบแก้ปัญหา (Problem Solving) แบบสร้างแผนผังความคิด (Concept Mapping) แบบใช้กรณีศึกษา (Case Studies) แบบใช้คำถามแบบโสเครตีส (Socratic Questioning) และแบบใช้การตัดสินใจ (Decision Making)

1.2 เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนทางอ้อม

1.2.1 การจัดการเรียนการสอนแบบสืบค้น (Inquiry Instruction)

เป็นการสอนโดยใช้คำถามที่มีความหมายเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสืบค้นในประเด็นที่กำหนด เน้นการให้ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

บทบาทครู คือ ผู้ให้ความกระจ่างและผู้อำนวยการความสะอาดซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียน “ค้นพบ” ข้อมูลและจัดระบบความหมายข้อมูลของตนเอง ครูต้องฝึกทักษะและกระบวนการสืบค้น (Inquiry Process) ให้กับผู้เรียนก่อนให้เขาสืบค้นข้อความรู้ ประเด็นปัญหาที่ครูเลือกให้ผู้เรียนศึกษาควรสัมพันธ์กับหลักสูตรและสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนครูจะต้องตระหนักเสมอว่าต้องเน้นที่ “กระบวนการ” มากกว่าผลที่ได้จากกระบวนการและครูต้องตรวจสอบว่าได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนอย่างเพียงพอ รวมทั้งมีสื่อและแหล่งวิทยาการที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน

1.ขั้นตอนกระบวนการสืบค้น (Inquiry Process)

1.1 กำหนดปัญหา

-จัดสถานการณ์หรือเรื่องราวที่น่าสนใจเพื่อกระตุ้นให้นักเรียน สังเกต สงสัยในเหตุการณ์หรือเรื่องราว

-กระตุ้นให้ผู้เรียนระบุปัญหาจากการสังเกตว่าอะไรคือปัญหา

1.2 กำหนดสมมติฐาน

- ตั้งคำถามให้นักเรียนร่วมกันระดมความคิด
- ให้นักเรียนสรุปสิ่งที่คาดว่าจะป็นคำตอบของปัญหานั้น

1.3 รวบรวมข้อมูล

- มอบหมายให้นักเรียนไปค้นคว้าหาข้อมูลจากเอกสารหรือแหล่งข้อมูลต่างๆ
- ให้นักเรียนวิเคราะห์และประเมินว่าข้อมูลเหล่านั้นมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาหรือไม่มีความถูกต้องน่าเชื่อถือเพียงไร

1.4 ทดสอบสมมติฐาน

- ให้นักเรียนนำข้อมูลที่ได้มาร่วมกันอภิปราย เพื่อสนับสนุนสมมติฐาน

1.5 สร้างข้อสรุป

- ให้นักเรียนสรุปว่า ปัญหานั้นมีคำตอบหรือข้อสรุปอย่างไร อาจสรุปในรูปของรายงานหรือเอกสาร

2. เมื่อใดที่จะใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบค้น

การสืบค้นสามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งของเทคนิควิธีการสอนเกือบทุกประเภทและจะเป็นประโยชน์มากเมื่อ

- ครูต้องการเน้นทักษะหรือกระบวนการทางด้านความรู้ ความคิดหรือเจตคติ
- การเรียนรู้กระบวนการสำคัญกว่าการเรียนรู้เนื้อหา
- ผู้เรียนต้องการ “ค้นพบ” หรือมีประสบการณ์กับบางเรื่องมากกว่าการฟัง การอ่าน
- เป้าหมายการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหรือการสร้างสรรค์
- คำตอบที่ “ถูกต้อง” มีหลายคำตอบ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์

2.1 การเรียนแบบค้นพบ (Discovery Learning) การจัดการเรียนการสอน

ทางอ้อมจะส่งเสริม “ การเรียนแบบค้นพบ ” ด้วยการฝึกทักษะและการสังเกต การสืบค้น การให้เหตุผล การอ้างอิง หรือการสร้างสมมติฐาน ซึ่งพัฒนาไปจากข้อมูลที่มีอยู่เดิม การค้นพบแบบมีการชี้นำ (Guided Discovery) ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนกำหนด หลักการและกระบวนการในการฝึกทักษะด้วยการให้ “ค้นหา” ขั้นตอนที่ประสบความสำเร็จด้วยตนเองวิธีการนี้เป็นประโยชน์ในการเพิ่มความเร็วของการเรียนรู้และส่งเสริมการถ่ายโอนความรู้ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบกระบวนการและสรุปขั้นตอนหรือหลักการที่เกี่ยวข้องกับทักษะก่อนที่จะแสดงหรือสาธิต

ขณะที่ผู้เรียนฝึกทักษะ ครูจะช่วยโดยถามสิ่งที่ผู้เรียนคิดว่าจะทำในขั้นต่อไป พร้อมด้วยเหตุผล เมื่อผู้เรียนได้ฝึกอย่างเป็นอิสระแล้วครูอาจทบทวนทักษะ โดยการถามทั้ง “ วิธีการ ” และ “ เหตุผล ” ของการปฏิบัติ

2.2 การจัดการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา (Problem – Solving)

เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียน ได้คิดแก้ปัญหาอย่างเป็นกระบวนการ โดยอาศัยแนวคิดแก้ปัญหาด้วยการนำเอาวิธีการสอนแบบนิรนัย (Deductive) ซึ่งเป็นการสอนจากกฎเกณฑ์ไปหาความจริงย่อยมาผสมผสานกับวิธีการสอนแบบอุปนัย (Inductive) ซึ่งเป็นการสอนจากตัวอย่างส่วนย่อยมาหากฎเกณฑ์ การรวมกระบวนการคิดทั้ง 2 แบบ เข้าด้วยกัน ทำให้เกิดรูปแบบวิธีสอนแบบแก้ปัญหา ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาและสรุปว่า “ปัญหา” คืออะไร
2. กำหนดขอบเขตของปัญหา
3. วิเคราะห์งานเพื่อแบ่งปัญหาเป็นเรื่องย่อยๆ สำหรับศึกษาค้นคว้า
4. รวบรวมข้อมูลสำหรับแต่ละเรื่อง
5. ประเมินข้อมูลเพื่อจัดความลำเอียง และข้อผิดพลาด
6. สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่มีความหมาย
7. หาข้อสรุปและเสนอแนะทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา
8. นำเสนอผลการศึกษาหรือการแก้ปัญหา

2.3 การใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนทางอ้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

ครูจะต้องวางแผนและลำดับกิจกรรมการเรียนรู้และประสบการณ์ที่จะส่งเสริมการสอนการพัฒนาทักษะเชิงกระบวนการ และเจตคติ อย่างระมัดระวัง ครูควร “ถาม” ข้อมูล โดยใช้คำถามปลายเปิด ชี้นำเข้าร่วม ให้ข้อมูลป้อนกลับ ให้ความช่วยเหลือ โดยบทบาทครูต้องปรับเปลี่ยนจากผู้สอนความรู้ หรือผู้กำกับชั้นเรียนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้สนับสนุนและผู้เป็นแหล่งความรู้ที่สามารถสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

2. การศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual Study)

2.1 แนวคิดและหลักการ

ความสำคัญของการศึกษาเป็นรายบุคคล การศึกษาเป็นรายบุคคล หรือที่รู้จักในชื่อการเรียนรู้แบบอิสระ (Independent learning) การเรียนรู้แบบกำกับตนเอง (Self-Directed learning) และการสอนตนเอง (Self-Teaching) เป็นแนวทางหนึ่งของการศึกษาที่ผู้เรียนแต่ละคนปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองจุดมุ่งหมายของการศึกษารายบุคคลคือ การพัฒนาตนเองและการฝึกทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผู้เรียนจะเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพและมีการฝึกทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการฝึกให้เรียนรู้และทำงานอย่างเป็นอิสระนั่นคือ ต้องเรียนรู้วิธีการสอนตนเองและนำการ

สอนนั้นไปสู่การปฏิบัติจริง เด็กจึงควรเรียนรู้และฝึกทักษะนี้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงในช่วงเรียนในสถาบันการศึกษาและตลอดชีวิต

วิธีการนี้อาจเริ่มต้นโดยครูหรือผู้เรียนเองเป็นผู้กำหนดหัวข้อปัญหา หรือโครงการ ซึ่งเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับรายวิชาหรือหลักสูตร ผู้เรียนต้องศึกษา วิเคราะห์ สรุปอ้างอิง และสรุปข้อความรู้บนพื้นฐานของการวิเคราะห์และประเมินผลกระบวนการ เทคนิคการประเมิน ในด้านการให้ข้อมูลป้อนกลับและการตรวจแก้งาน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครูอาจจัดให้โดยใส่ไว้ในสื่อที่ผู้เรียนใช้หรือใช้ร่วมกันไปกับกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน

บทบาทครู ครูมีบทบาทช่วยให้ผู้เรียน ได้พัฒนาทักษะและนิสัยการเรียนรู้อย่างอิสระโดยจัดสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน ให้ส่งเสริมความเป็นอิสระให้ผู้เรียนมั่นใจในตนเองอยากรู้ อยากเห็นและปรารถนาที่จะเรียนรู้ โดยครูอาจจัดชั้นเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ จัดชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activity Packages) หรือใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

การเลือกวิธีการเรียนเป็นรายบุคคลการศึกษาเป็นรายบุคคลสามารถปรับใช้ได้ ในหลายๆ สถานการณ์ ตั้งแต่การเรียนในชั้นที่มีครูคอยดูแลจนถึงการฝึกทักษะการศึกษาค้นคว้าในห้องสมุดที่ผู้เรียนต้องกำกับการเรียนรู้ของตน โดยหัวข้อที่ศึกษาจะเป็นไปตามข้อกำหนดของรายวิชาหรือไม่ก็ได้ครูอาจใช้วิธีนี้กับนักเรียนทั้งห้องเรียนกับกลุ่มหรือกับผู้เรียนแต่ละคนก็ได้

กิจกรรมที่ครูสามารถเลือกใช้ให้ผู้เรียนปฏิบัติในการศึกษาเป็นรายบุคคล มีดังนี้

รายงาน	การระดมพลังสมอง	การค้นคว้าอย่างอิสระ
เรียงความ	การแก้ปัญหา	การเรียนรู้เสริม
โครงงาน	การตัดสินใจ	ศูนย์การเรียนรู้
แบบจำลอง	คู่สัญญา	ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
นิตยสาร	การมอบหมายงานเป็นรายบุคคล	
เกม	ชุดการสอน	
การสืบค้น	คอมพิวเตอร์ช่วยสอน	

2.2 ทักษะการศึกษอย่างเป็นอิสระ (Independent Study Skills)

ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับ ศักยภาพทางด้านวิชาการ แรงจูงใจ ทักษะการเรียนรู้ และทักษะการจัดการของบุคคล คำว่า ทักษะการเรียนรู้ (learning Skills) จะสัมพันธ์กับวิธีการรวบรวมข้อมูลและความคิดใหม่ๆ และนำไปเชื่อมโยงกับข้อมูลความคิดเดิมที่มีอยู่ ส่วนคำว่า ทักษะการจัดการของบุคคล (Personal Management Skills) จะสัมพันธ์กับวิธีการจัดเวลาเรียน

อย่างไรก็ดี สิ่งเหล่านี้ไม่ควรเป็นเหตุผลให้ครูไม่ใช้เทคนิควิธีนี้ครูต้องพัฒนาความเชี่ยวชาญในทักษะการเรียนรู้แก่ผู้เรียน โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะดูแลและเลือกหัวข้อและโครงการที่จะให้ผู้เรียนศึกษาอย่างระมัดระวัง

3.การจัดการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กับเทคโนโลยี (Technology-Related Instruction)

3.1 แนวคิดและหลักการ

ปัจจุบันทรัพยากรการเรียนการสอนจำนวนมาก ได้เข้ามาเป็นส่วนเสริมของรูปแบบการเรียนและการสอนแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นการสอนที่ครูมักจะใช้การสอนและอธิบายในขณะที่ผู้เรียนจะตั้งคำถาม อ่านและเขียนทรัพยากรเหล่านี้ อาจจะเป็นคนหรือเครื่องช่วยสอนที่เป็นสิ่งพิมพ์หรือไม่เป็นก็ได้ เป็นเทคโนโลยีหรือเป็นสื่อการสอนสิ่งเหล่านี้จะพบได้ทั้งในและนอกห้องเรียนและโรงเรียน ทรัพยากรเหล่านี้รวมถึงบุคคล สิ่งอำนวยความสะดวกหรือเทคโนโลยี หรือสื่อการเรียนการสอนที่ใช้บรรจุข้อมูล กระตุ้นความคิด และทำให้ประสบการณ์ของผู้เรียนกว้างไกลขึ้น

เทคโนโลยี : สิ่งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน บางคนอาจเชื่อว่า เทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ใช้ทดแทนครูได้หรือครูกับเทคโนโลยีควรแข่งขันกันเพื่อให้ระบบโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หรืออาจมีข้อแนะนำว่า การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนสามารถทำให้ความต้องการครูหมดไปและการศึกษาทางไกลสามารถลดเวลาที่ครูกับผู้เรียนต้องใช้ในการติดต่อกัน

แต่ในความเป็นจริงแล้วนักการศึกษามืออาชีพทราบดีว่าเทคโนโลยีไม่เหมาะที่จะใช้กับทุกสถานการณ์เพราะแม้จะมีประโยชน์ในบางสถานการณ์การสอนแต่ก็อาจไม่เหมาะที่จะใช้ในบางสถานการณ์ตัวเทคโนโลยีเองไม่สามารถเพิ่มระดับการเรียนรู้ได้ สิ่งที่เทคโนโลยีทำได้คือการให้ทางเลือกแก่ครูในการนำเสนอข้อมูล และให้ทางเลือกแก่นักเรียนในการอ่าน “ นั่นคือ สิ่งที่ครูทำการสอน ที่มีอิทธิพลต่อการเรียน ” (Clark,1989) ครูมืออาชีพที่แท้จริงจึงใช้เทคโนโลยีในฐานะเครื่องช่วยสอน ไม่ได้ใช้แทนการสอน

3.2 เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3.2.1 สิ่งพิมพ์

3.2.2 แหล่งทรัพยากรในชุมชน

3.2.3 ศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center)

3.2.4 ชุดการสอน (Instruction Package)

ประเภทของชุดการสอน ชุดการสอนแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1.ชุดการสอนรายบุคคล สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Instruction Package) ประกอบด้วยบทเรียนสำเร็จรูป แบบประเมินผลและวัสดุอุปกรณ์การเรียน

2.ชุดการสอนสำหรับการเรียนเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งจะจัดประสบการณ์ต่างๆ ไว้ให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมเป็นกลุ่ม ตามคำสั่งที่ปรากฏอยู่ในบัตรโดยจัดเป็นลักษณะศูนย์การเรียน (Learning Center)

3.ชุดการสอนประกอบการบรรยายของครู (Instrucion Package) เป็นกิจกรรมที่ได้รับการออกแบบอย่างมีระบบ โดยจัดไว้ในกล่องสำหรับช่วยครูสอนผู้เรียนสามารถพัฒนาประสบการณ์พร้อมๆ กันตามเวลาที่กำหนด

3.2.5 คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assited Instruction : CAI)

คอมพิวเตอร์ คือ สื่อการสอนที่เป็นเทคโนโลยีระดับสูงที่นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีปฏิสัมพันธ์กันได้ระหว่างผู้เรียนกับคอมพิวเตอร์

1.ประเภทของคอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีหลายลักษณะ เช่น ใช้เพื่อการทดสอบการแก้ปัญหา การสนทนา การสาธิต การสืบค้น เป็นต้น แต่คอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีลักษณะการเสนอเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมได้เด่นชัด 4 รูปแบบ คือ

1.1 โปรแกรมการสอนเนื้อหารายละเอียด (Tutorial Instruction) ลักษณะกิจกรรม เป็นการเสนอเนื้อหา ผู้เรียนจะต้องตามเนื้อหา ตอบคำถาม ตัดสินใจ และรับคำตอบกลับจากโปรแกรมทันที

1.2 โปรแกรมแบบฝึกทักษะ (Drill and Practice) เนื้อหาจะมีลักษณะฝึกทักษะผู้เรียนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เริ่มจากบทนำ เลือกคำถาม ตอบคำถามและคำตอบ ตัดสินคำตอบ รู้ผลคำตอบ ผู้เรียนจะย้อนกลับมาฝึกจนถึงเกณฑ์ในระดับที่พึงพอใจได้

1.3 โปรแกรมจำลองสถานการณ์ (Simulation) เนื้อหามุ่งให้การฝึกทักษะและการเรียนรู้โดยไม่ต้องเสี่ยงภัย หรือเสียค่าใช้จ่ายมาก

1.4 โปรแกรมแบบเกมการศึกษา (Educational Game) เนื้อหาจะเริ่มจากบทนำ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการและกฎเกณฑ์แล้วจึงเสนอเหตุการณ์ให้ผู้เรียนได้เลือก เมื่อเลือกแล้วมี การแข่งขัน ผู้เรียนจะเล่นเกมมากกว่าหนึ่งคนก็ได้

3.2.6 บทเรียนสำเร็จรูป (Programmed Text) เป็นการจัดระบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถของตนด้วยการกระทำกิจกรรมอย่างกระตือรือร้นตามลำดับขั้นที่ละชั้น โดยได้รับผลติชมทันที ก้าวหน้าไปตามความสามารถและความสะดวกของแต่ละบุคคล

บทเรียนสำเร็จรูป บทเรียนที่เสนอเนื้อหาของวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นขั้นตอนย่อยๆ มักอยู่ในรูปของ “ กรอบ ” หรือ “ เฟรม ” (Frame) โดยการเสนอเนื้อหาทีละน้อย มีคำถามให้ผู้เรียนคิดและตอบแล้วเฉลยคำตอบให้ทราบทันทีโดยมากบทเรียนสำเร็จรูปมักอยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์ที่เสนอความคิดรวบยอดที่จัดลำดับไว้แล้วเป็นอย่างดี

3.3 ข้อดีและข้อจำกัดของการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน

ข้อดี

1.เทคโนโลยีช่วยให้การนำเสนอข้อมูลมีความหลากหลายน่าสนใจมากขึ้นครูสามารถนำเสนอข้อมูลด้วยเทคนิคภาพที่ซับซ้อน แต่ไม่เสียเวลาและสามารถสาธิตกระบวนการที่ซับซ้อนให้เห็นทีละขั้นตอนได้

2.เทคโนโลยีช่วยส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคล โดยสามารถลดเวลาสอนในสิ่งที่ไม่จำเป็นหรือสิ่งที่ผู้เรียนเข้าใจแล้วและเพิ่มการฝึกหรือการซ่อมเสริมที่จำเป็น สำหรับผู้เรียนเฉพาะรายได้

3.การใช้เทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์สามารถพัฒนา ทักษะการค้นคว้า ทักษะการเขียน และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

4.ผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ได้โดยตรง ด้วยวิธีการหลากหลาย และมีการให้ข้อมูลป้อนกลับทันที

5.เทคโนโลยีสามารถแสดงข้อมูลปริมาณมากด้วยเวลาอันรวดเร็ว

ข้อจำกัด

1.การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนมากเกินไปอาจเป็นการส่งเสริมการเน้นความรู้ความจำและฝึกกระทำซ้ำๆ ในบางเรื่องมากกว่าการใช้ฝึกลงข้อสรุปหรือสรุปความ

2.เทคโนโลยีช่วยส่งเสริมผลด้านเจตคติน้อยมาก

3.เทคโนโลยีไม่สามารถฝึกทักษะการสื่อสารทางวาจาได้

4.การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิสัมพันธ์ (Interactive Instruction)

4.1 แนวคิดและหลักการ

การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิสัมพันธ์ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางวิธีหนึ่ง ซึ่งเน้นอภิปรายการแบ่งปันความรู้ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การถาม-ตอบ และการทำงานกลุ่มย่อยแบบร่วมมือกัน การจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้เป็น

การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีปฏิริยาและตอบสนองต่อความรู้ ประสบการณ์ การหยั่งรู้ และความคิดเห็นของครูและเพื่อนๆ ผู้เรียนจะได้ฝึกการจัดระบบความคิด การโต้แย้งอย่างมีเหตุผลและการพัฒนาทักษะทางสังคม

กิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิสัมพันธ์

การโต้วาที	กลุ่ม Buzz	การอภิปราย
การระดมพลังสมอง	กลุ่ม 1-3-6	การเรียนรู้แบบร่วมมือ
กลุ่มแก้ปัญหา	กลุ่มตัว	การประชุมแบบต่างๆ
บทบาทสมมติ	กลุ่มสืบค้น	

4.2 การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิสัมพันธ์ของชั้นเรียน

(Whole – Class Interactive Instruction)

บ่อยครั้งที่ครูต้องสอนผู้เรียนทั้งชั้นเรียน โดยเฉพาะในช่วงการนำเสนอข้อมูลหรือทักษะที่ละขั้นตอนหรือเมื่อควบคุมการอภิปรายของชั้นเรียน ครูจะต้องฝึกทักษะการเข้าร่วมกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพของผู้เรียนโดยฝึกการเรียนรู้กระบวนการกลุ่มและทักษะในการอภิปรายให้กับผู้เรียน

1.การอภิปรายของชั้นเรียน (Whole – Class Discussion)

การอภิปรายของชั้นเรียนหรือการอภิปรายกลุ่มใหญ่เป็นไปเพื่อส่งเสริมและสร้างความแข็งแกร่งให้กับทักษะการวิเคราะห์ และการตีความของผู้เรียน ซึ่งต้องใช้การปฏิสัมพันธ์ทางวาจาระหว่างครูและผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของการแสดงความคิดเห็นและตระหนักในคุณค่าของบทบาทกลุ่มที่มีผลต่อประสบการณ์การเรียนรู้ของตนและผู้อื่น

การอภิปรายมี 2 แบบ คือ การอภิปรายแบบมีการชี้นำ (Guided Discussion) ซึ่งครูจะแนะนำกระบวนการที่ละขั้นตอนโดยใช้คำถามกระตุ้นความคิดและการอภิปรายแบบเปิด (Open Discussion) ซึ่งเป็นการอภิปรายที่ครูให้อิสระผู้เรียนในการแสดงความคิดเห็น โดยครูจะแทรกแซงเฉพาะเพื่อให้กำลังใจกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและให้ข้อมูลที่จำเป็นเท่านั้น

บทบาทครู ครูมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกการอภิปรายครูจึงต้องใช้ทักษะหลายด้านเพื่อให้การอภิปรายของชั้นเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครูต้องวางแผน จูงใจ รับฟังอย่างตั้งใจ กระตุ้นการมีส่วนร่วม เน้นการให้ข้อคิดเห็น วางกรอบการอภิปราย ถามตัวอย่างคั่นหาและตีความข้อมูลเพิ่มเติม ยินดีรับฟังความคิดที่แปลก แยกตรวจสอบความรู้ที่ผู้ฟังเพื่อให้ผู้เรียนค้นพบข้อสรุป ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ทางบวก กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ ดูแลให้การอภิปรายเป็นไปตามประเด็นและช่วยดึงข้อสรุปจากกลุ่ม

หัวข้อการอภิปรายควรเป็นประเด็นหรือปัญหาที่ไม่มีคำตอบที่ “ ถูกต้อง ” หรือเป็นปัญหาที่ผู้เรียนหวังจะค้นพบคำตอบ ทั้งนี้ ควรเป็นเรื่องที่ผู้เรียนสนใจและผู้เรียนเข้าใจคำศัพท์ หรือความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้อง

นักเรียนทุกคนในชั้นควรมีโอกาส แสดงความคิดเห็นและควรควรมีวิธีการกับผู้เรียนที่ผูกขาดการอภิปรายเพียงคนเดียว

4.3 การจัดการเรียนการสอนกลุ่มย่อย (Small Group Instruction)

กระบวนการของกลุ่มย่อยจะช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์ และความรู้ความคิดระดับสูงของผู้เรียน และจะช่วยเพิ่มความตระหนักในบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกกลุ่มและอิสระในการทำงาน นอกจากนี้การเรียนหรือการสอนทักษะกลุ่มที่ดีสามารถส่งเสริมวินัยในตนเองและลดปัญหาการจัดการในชั้นเรียนได้ด้วย

4.3.1 การอภิปรายกลุ่มย่อย

การอภิปรายในกลุ่มย่อยที่มีประสิทธิผลจะเกิดขึ้นจากการดูแลทักษะการสื่อสารที่เหมาะสมอย่างระมัดระวัง เงื่อนไขที่ซับซ้อนในสังคมทำให้โรงเรียนจำเป็นต้องสอนทักษะที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีชีวิตที่เป็นประโยชน์ รับผิดชอบและสร้างสรรค์

บทบาทครู

ในการกำหนดขนาดหรือจำนวนสมาชิกกลุ่มย่อย ครูต้องพิจารณาข้อมูลต่างๆ ประกอบ เช่น เนื้อหาของบทเรียน สื่อวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ และความต้องการของนักเรียนแต่ละคน โดยครูต้องจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการทำงานกลุ่ม จัดวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม จัดที่นั่งให้เอื้อต่อการสื่อสารและการทำงานร่วมกันของผู้เรียน

ก่อนที่ครูจะคาดหวังจะให้กลุ่มย่อยทำงานด้วยตัวเองอย่างมีประสิทธิภาพ ครูต้องเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานในการทำงานร่วมกันโดยการฝึกให้มีทักษะกลุ่ม รู้จักการปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในกลุ่ม การกำหนดเป้าหมาย และหาข้อสรุป ของกลุ่ม โดยครูจะทำหน้าที่เป็น

1. ผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด (Catalyst)
2. ผู้ให้การเสริมแรง (Reinforcer)
3. ผู้ให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback Action)
4. ผู้แนะนำและกำกับ (Guide and Director)
5. ผู้จัดระเบียบ (Organizer)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เพื่อให้ผู้เรียนค้นหาความรู้เอง

บทบาทผู้เรียน การทำงานของกลุ่มจะประสบผลสำเร็จหากผู้เรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่ตนเองไม่ว่าจะเป็นผู้นำกลุ่มหรือสมาชิกกลุ่ม

1. **ผู้นำกลุ่ม** ผู้นำ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มให้สามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายหรือความต้องการของกลุ่มได้ ส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำ หากกลุ่มใดมีผู้นำที่ดีกลุ่มนั้นย่อมมีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จมาก

2. **สมาชิกกลุ่ม** สมาชิกกลุ่มที่ดีนั้นจำเป็นต้องมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนโดยรู้ว่าตนควรทำอะไรที่จะช่วยเอื้ออำนวยให้การทำงานเป็นทีมบรรลุผลสำเร็จ

กระบวนการทำงาน คือ วิธีการกลุ่มใช้ในการทำงานด้วย ผลงานของกลุ่มจะออกมาดีมากน้อยเพียงใดจะขึ้นอยู่กับวิธีการ หรือขั้นตอนที่กลุ่มใช้ในการทำงาน หากกลุ่มใช้วิธีการขั้นตอนที่เหมาะสมกับลักษณะงาน ลักษณะกลุ่มแล้ว ผลงานก็มักจะมีคุณภาพตามไปด้วยกระบวนการทำงานหรือวิธีการทำงานที่ได้รับการยอมรับว่ามีส่วนช่วยให้การทำงานบรรลุผลอย่างมีคุณภาพนั้น มีลำดับที่สำคัญๆ ดังนี้

1. ทำความเข้าใจในเป้าหมาย จุดมุ่งหมายของงาน

2. วางแผนงานซึ่งหมายถึง

- หาวิธีการและกำหนดขั้นตอนในการทำงาน
- วางแผนปฏิบัติในรายละเอียด
- แบ่งงานและมอบหมายงาน

3. ปฏิบัติตามแผนงานและติดตามงาน

4. ประเมินผลและปรับปรุงงาน

บทบาทของผู้นำกลุ่ม บทบาทของสมาชิกกลุ่ม และวิธีการทำงานของกลุ่มนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกลุ่ม หากองค์ประกอบทั้งสาม มีความเหมาะสมก็จะช่วยให้กลุ่มเกิดกระบวนการที่ดีที่เอื้ออำนวยให้กลุ่มประสบความสำเร็จ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่ากระบวนการกลุ่มที่ดีจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อองค์ประกอบที่สำคัญทั้งสามนั้นแสดงบทบาทหน้าที่ของตนได้อย่างเหมาะสม

4.3.2 เทคนิควิธีการเรียนการสอนในลักษณะการอภิปรายกลุ่มย่อย

1. คู่คิด (Think – Pair – Share)
2. การเล่าเรื่องรอบวง (Roundrobin)
3. เพื่อนเรียน (Partners)
4. มุมสนทนา (Comers)
5. คู่ตรวจสอบ (Pairs Check)

6.การระดมพลังสมอง (Brainstorming)

7.Buzzing

8.การอภิปรายกลุ่มแบบต่างๆ

8.1 การอภิปรายเป็นคณะ (Panel Discussion)

8.2 การอภิปรายแบบ Forum

8.3 การอภิปรายแบบ Symposium

8.4 การประชุมสัมมนา Seminar

9.กระบวนการแก้ปัญหา

10.กลุ่มตัว

11.การฝึกปฏิบัติการ

12.กลุ่มเอกฉันท์ 1-3-6

4.3.3 ข้อดี-ข้อจำกัดของการจัดการสอนกลุ่มย่อย

ข้อดี

1.ผู้เรียนรู้จักกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มรู้จักบทบาทของหัวหน้า บทบาทที่เหมาะสม หรือการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2.ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้สามารถจำความรู้ได้นาน และเกิดความเข้าใจลึกซึ้ง

3.เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายผู้เรียนสามารถนำไปใช้ทั้งในเนื้อหาสาระ ความรู้เดียวกันและต่างกัน ตลอดจนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Instruction)

5.1 แนวคิดและหลักการ

การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์เป็นวิธีการส่งเสริมการรับความรู้จากประสบการณ์และการสะท้อนกลับ (Reflection) ความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งต่างๆ เป็นเทคนิควิธีการปฏิบัติของผู้เรียนแต่ละบุคคล เน้นที่กระบวนการเรียนรู้มากกว่าผลการปฏิบัติ ผู้เรียนจะได้กำกับการเรียนรู้ของตนและได้รับประสบการณ์ด้านอารมณ์ความรู้สึกที่จะนำมาปรับความรู้สึก เจตคติ และค่านิยมของตนประสบการณ์ที่ผู้เรียน ได้รับจากการเรียนอาจอยู่ในรูปของโครงงาน เกม สถานการณ์การทำงาน การทัศนศึกษา การสัมภาษณ์ สถานการณ์จำลอง บทบาทสมมติ เรื่องตลก เสียดสี ละคร และการสร้างหุ่นจำลองการจัดการศึกษาแบบเน้นประสบการณ์ มีลักษณะคล้ายกับ

การจัดการเรียนการสอนทางอ้อมหลายประการนั้นคือ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการบูรณาการทักษะ มีโครงสร้างการเรียนการสอนซับซ้อนน้อยกว่าการจัดการเรียนการสอนทางตรง

5.2 วงจรการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (The Experiential Learning Cycle)

- 1.การได้รับประสบการณ์ (Experiencing)
- 2.การแบ่งปัน (Sharing)
- 3.การวิเคราะห์ (Analysing)
- 4.การอ้างอิง (Inferring)
- 5.การประยุกต์ใช้ (Applying)

5.3 เทคนิควิธีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการสอน

- 1.เกม (Game)
- 2.กรณีตัวอย่าง (Case)
- 3.สถานการณ์จำลอง (Simulation)
- 4.ละคร (Acting or Dramatization)
- 5.บทบาทสมมติ (Role-Play)

5.4 ข้อดีและข้อจำกัดของการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

ข้อดี

การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์จะช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีต่อการพัฒนาตนเอง ผู้เรียนจะต้อง “ รับรู้ ” ประสบการณ์ต่างๆ ในฐานะสิ่งที่ “ เป็นจริง ” เพื่อที่จะได้เข้าใจว่าประสบการณ์นั้นมีความหมายเพียงใด ผู้เรียนจะรู้สึกพึงพอใจวิธีนี้ เพราะได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับเนื้อหาและได้สะท้อนประสบการณ์ของตนให้ผู้อื่นทราบวิธีการนี้จึงช่วยเพิ่มความเข้าใจและทักษะต่างๆของผู้เรียนรวมทั้งเปลี่ยนเจตคติของผู้เรียนได้ด้วย

ข้อจำกัด

บางครั้งการได้เข้าไปร่วมมีบทบาทหรือการรับรู้ด้วยสามัญสำนึก อาจทำให้ผู้เรียนมองไม่เห็นปัญหาที่แท้จริงและเกิดความเข้าใจที่ไม่สมบูรณ์หรือเกิดข้อผิดพลาดได้ เสี่ยง ภาพ การสัมผัสหรือการมีประสบการณ์ครั้งแรก อาจทำให้ได้ข้อมูลที่ผิดหรือเป็นข้อมูลที่ไม่เพียงพอสำหรับการลงข้อสรุป

6.การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

6.1 แนวคิดและหลักการ

ความหมาย การเรียนแบบร่วมมือเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียน ได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆแต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ และในความสำเร็จของกลุ่มทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือ ความสำเร็จของกลุ่ม

6.2 องค์ประกอบสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ

- 1.การพึ่งพาอาศัยกัน (Positive Interdependent)
- 2.การปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด (Face to Face Interaction)
- 3.หน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล (Individual Accountability)
- 4.ทักษะทางสังคม (Social Skills)
- 5.กระบวนการกลุ่ม (Group Processing)

การเรียนแบบร่วมมือสามารถนำมาใช้ได้กับการเรียนทุกวิชาและทุกระดับชั้นและจะมีประสิทธิผลยิ่งกับการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านต่อไปนี้

- 1.การแก้ปัญหา
- 2.การกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้
- 3.การคิดแบบหลากหลาย
- 4.การปฏิบัติการกิจที่ซับซ้อน
- 5.การเน้นคุณภาพงาน
- 6.การเสริมสร้างประชาธิปไตยในชั้นเรียน
- 7.ทักษะทางสังคม
- 8.การสร้างนิสัยความรับผิดชอบร่วมกัน
- 9.ความร่วมมือภายในกลุ่ม

6.3 บทบาทของครูและผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

บทบาทครู

1.กำหนดขนาดของกลุ่ม (โดยปกติประมาณ 2-6 คนต่อกลุ่ม) และลักษณะกลุ่มซึ่งควรเป็นกลุ่มที่ละความสามารถ (มีทั้งผู้ที่เรียนเก่ง การเรียนปานกลาง และเรียนอ่อน)

2.ดูแลการจัดลักษณะการนั่งของสมาชิกกลุ่มให้สะดวกที่จะทำงานร่วมกัน และง่ายต่อการสังเกตและติดตามความก้าวหน้าของกลุ่ม

3.ชี้แจงกรอบกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละคนเข้าใจวิธีการและกฎเกณฑ์การทำงาน

4.สร้างบรรยากาศ ที่เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิกกลุ่ม

5.เป็นที่ปรึกษาของทุกกลุ่มย่อยและคอยติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม

6.ยกย่องเมื่อนักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มให้รางวัลคำชมเชยในลักษณะกลุ่ม

7.กำหนดว่าผู้เรียนควรทำงานร่วมกันแบบกลุ่มนานเพียงใด

บทบาทผู้เรียน

1.ไว้ใจซึ่งกันและกันและพัฒนาทักษะการสื่อความหมาย

2.ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้ง สมาชิกคนหนึ่งจะทำหน้าที่ผู้ประสานงานคนหนึ่งทำหน้าที่เลขานุการกลุ่มส่วนสมาชิกที่เหลือทำหน้าที่เป็นผู้ร่วมทีม สมาชิกทุกคนต้องได้รับมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ

3.ให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกกลุ่มผู้เรียนจะร่วมกันทำกิจกรรมกำหนดเป้าหมายของกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้และอุปกรณ์ ให้กำลังใจซึ่งกันและกันดูแลกันให้ปฏิบัติงานตามหน้าที่และช่วยกันควบคุมเวลาในการทำงาน

ขั้นตอนของการเรียนแบบร่วมมือ

1.ขั้นเตรียม

2.ขั้นสอน

3.ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม

4.ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ

5.ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม

6.4 ข้อดีของการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและพิจารณาทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นกับแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ใหม่ และการยอมรับซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขพร้อมๆ กับพัฒนาความดีงาม และความรู้ความสามารถ การเรียนแบบร่วมมือจึงมีผลดีดังต่อไปนี้

1. ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนในกลุ่มทุกคนจะช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนและให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในบรรยากาศที่เป็นกันเองและเปิดเผย สมาชิกกลุ่มทุกคนกล้าถามคำถามที่ตนไม่เข้าใจบรรยากาศเช่นนี้นำไปสู่ การอภิปรายซักถามทั้งในและนอกชั้นเรียนอันจะนำไปสู่การเรียนรู้แบบไร้พรมแดน

2. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในกลุ่มย่อย การแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดคุย อภิปราย ซักถาม จนเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน คนที่เรียนเก่งสามารถช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่าให้ตามเพื่อนให้ทัน

3. ช่วยลดปัญหาวินัยในชั้นเรียน ผู้เรียนจะให้กำลังใจยอมรับและร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในกลุ่มทุกคนจะรับผิดชอบในความสำเร็จของกลุ่ม จึงจำเป็นต้องร่วมมือกันพัฒนาเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในกลุ่ม

4. ช่วยยกระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยของทั้งห้องเรียนเมื่อผู้เรียนเก่งจะช่วยเหลือผู้เรียนอ่อน เขาจะเรียนรู้ความคิดรวบยอดของสิ่งที่กำลังเรียนได้ชัดเจนขึ้น ขณะที่ ผู้ที่เรียนอ่อนสามารถเรียนรู้จากเพื่อนที่ใช้ภาษาใกล้เคียงกันได้ง่ายกว่าเรียนจากครู

5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ศึกษาค้นคว้าทำงานและแก้ปัญหาด้วยตนเอง และมีอิสระที่จะเลือกวิธีการเรียนรู้ของตน

6. ผู้เรียนที่มีประสบการณ์ ในการเรียนแบบร่วมมือจะมีทักษะในการบริหารจัดการการเป็นผู้นำการแก้ปัญหา มนุษยสัมพันธ์และการสื่อความหมาย

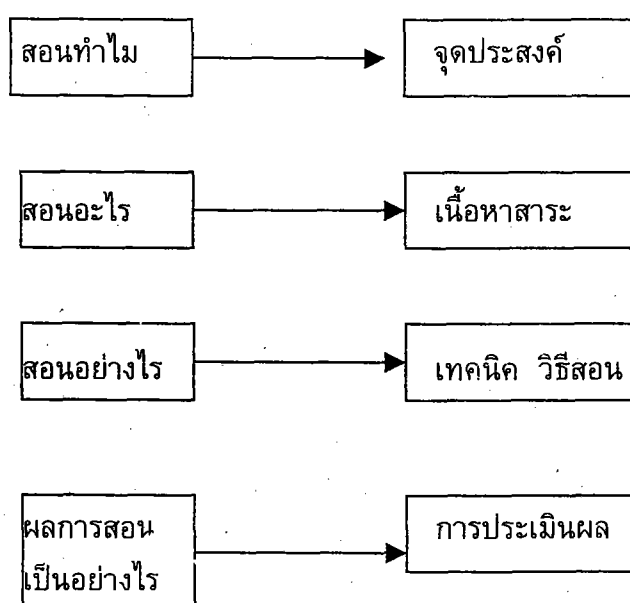
การเรียนแบบร่วมมือช่วยเตรียมผู้เรียนให้ออกไปใช้ชีวิตในโลกของความเป็นจริงซึ่งเป็นโลกที่ต้องอาศัยความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน

การพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน การเรียนการสอนจะส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพมาตรฐานคุณภาพนักเรียน ซึ่งได้กำหนดไว้ นั้น มีแนวทางหลากหลายในที่นี้จะนำเสนอเทคนิคหรือวิธีการที่บุคคลหรือสถาบันได้ศึกษาวิเคราะห์และทดลองใช้แล้วเกิดผลดีช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่พึงปรารถนาทั้งนี้จะนำเสนอเทคนิควิธีการที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเรียนรู้ด้วยความสุขการพัฒนาการเรียนการสอน ควรนำเอาวิธีและเทคนิคต่างๆ มาใช้ประกอบกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาคูณภาพนักเรียน เมื่อนักเรียนมีคุณภาพมาตรฐานแล้วก็อาจกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนการสอนได้มาตรฐานที่ต้องการด้วยการจัดการเรียนการสอนที่ดีและถูกต้อง ครูต้องมีการวางแผนการสอน ไว้ล่วงหน้าและมีการเตรียมตัวที่ดี ปัจจุบันวิธีการและเทคนิคการจัดการเรียนการสอนมีอยู่หลากหลายแต่ขอนำเสนอมาเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 30 – 31)

การวางแผนและเตรียมการสอน

การวางแผนการสอนข้อมูลที่สำคัญที่ครูผู้สอนต้องศึกษาทำความเข้าใจเพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม ประกอบด้วย การวางแผนการสอน องค์ประกอบของการเรียนการสอนและการเลือกเทคนิควิธีการสอน เพื่อนำไปสู่การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างมีประสิทธิภาพ (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2541 : 47 – 48)

ในการวางแผนการเรียนการสอนคำถามสำคัญที่ครูผู้สอนต้องหาคำตอบให้ได้ทุกครั้ง คือ

สอนทำไม หมายถึง จุดประสงค์ของการเรียนการสอนซึ่งในการสอนแต่ละครั้งจะต้องทราบจุดมุ่งหมายของการสอนเพื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ถูกต้องจุดประสงค์การเรียนรู้จะเป็นเครื่องบ่งชี้ ถึงกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งการประเมินผล

สอนอะไร หมายถึง เนื้อหาสาระที่กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญควบคู่กับจุดประสงค์การเรียนรู้ซึ่งมีความสอดคล้องกันเพื่อบ่งชี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สอนอย่างไร หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผล การพิจารณาเลือกเทคนิควิธีการสอนนั้น จะต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายกระบวนการเรียนการสอนและผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเทคนิควิธีการสอนต่างๆที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ยังไม่มีผล การวิจัยใดที่บ่งชี้ว่า วิธีใดดีที่สุดเพราะวิธีสอนแต่ละวิธีต่างก็มีลักษณะเด่นและข้อจำกัดในตัวเองซึ่ง

ครูจะต้องพิจารณาเลือกและนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหา รวมทั้งความสามารถ ความสนใจและวิธีเรียนของผู้เรียนด้วย

ผลการสอนเป็นอย่างไร หมายถึง การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ทราบว่าการเรียนรู้อาจตามที่พึงประสงค์หรือไม่การประเมินผลจึงเป็นการหาประสิทธิผลของการเรียนการสอนว่ามีจุดใดที่ต้องปรับปรุงหรือผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อาจสามารถเรียนเรื่องอื่นต่อไปได้มากน้อยเพียงใดผลการจัดประเมินจึงสามารถนำมาอธิบายประสิทธิผลของการเรียนการสอนในภาพรวมและบ่งชี้ว่าควรปรับปรุงในจุดใดบ้างการจัดการเรียนการสอนจึงจะเป็นไปตามความคาดหวังของหลักสูตร

การวางแผนการสอน ครูต้องศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรอื่นๆเพื่อวิเคราะห์ หลักสูตร ทำกำหนดการสอน วิเคราะห์เนื้อหาและทำแผนการสอนย่อยไว้ล่วงหน้าก่อนสอน การวางแผนการสอนนี้ช่วยให้ครูสอนได้ตรง ครบคลุมและถูกต้องตามที่หลักสูตรต้องการ ซึ่งมีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรอื่นๆ
2. วิเคราะห์หลักสูตรคือแยกแยะรายละเอียดของหลักสูตรออกมามันที่กลลงในตารางวิเคราะห์หลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์ กิจกรรมและเนื้อหา
3. ทำตารางกำหนดการสอน คือ การวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์และคาบเวลาจากคู่มือครูและเอกสารประกอบอื่นๆ แล้วกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้กิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหาหลักเนื้อหาย่อยและคาบเวลาเป็นรายภาคโดยทำไว้ตลอดปีการศึกษา
4. ทำตารางวิเคราะห์เนื้อหาย่อย คือ การนำจุดประสงค์การเรียนรู้กิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหาหลักและเนื้อหาย่อยมาแจกแจงเป็นราย 3 คาบ โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอนกับจุดประสงค์ใน ป.02 ด้วยทั้งนี้ให้เขียนอย่างกว้าง ทำแผนการสอน คือ การนำตารางวิเคราะห์เนื้อหาย่อยมาเขียนรายละเอียดในรูปของแผนการสอน ครั้งละ 3 คาบ ให้ครบถ้วนตามองค์ประกอบของแผนการสอน

การจัดทำแผนการสอน คือ การเตรียมการสอนให้เป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้าก่อนทำการสอนจริงเป็นการวางแผนการสอนในด้านผู้สอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อรวมทั้งวิธีวัดและประเมินผลและเครื่องมือในการวัดและประเมินผลด้วย โดยการนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่ต้องการสอนมาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการใช้สื่อและการวัดและประเมินผลสำหรับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้นั้นๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและสถานภาพของผู้เรียน

แผนการสอนที่ดีต้องสามารถตอบคำถามได้ว่า

สอนอะไร.....(เนื้อหา)

เพื่ออะไร.....(จุดประสงค์)

สอนอย่างไร.....(กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อ)

ทราบผลการสอนได้ด้วยวิธีใด...(การวัดและประเมินผล)

รายละเอียดของแผนการสอน แผนการสอนมีส่วนประกอบ ดังนี้

- 1.ชื่อแผนการสอน
- 2.สาระสำคัญ
- 3.จุดประสงค์การเรียนรู้
- 4.เนื้อหา
- 5.กิจกรรมการเรียนการสอน
- 6.สื่อการเรียนการสอน
- 7.การวัดและประเมินผล
- 8.กิจกรรมเสริมทักษะ
- 9.ความเห็นของผู้บริหารโรงเรียน
- 10.ผลการสอน

**ตาราง 2 แสดงจุดเด่นหรือคุณค่าของเทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการ
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้การเรียนของผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่
กำหนด**

เทคนิค/วิธีการสอน	ทักษะ/ พฤติกรรมที่มุ่งเน้น	บทบาทผู้เรียน
1.กระบวนการสืบค้น (Inquiry Process)	- การศึกษาค้นคว้า - การเรียนรู้กระบวนการ - การตัดสินใจ - ความคิดสร้างสรรค์	- ศึกษา ค้นคว้า เพื่อสืบค้นข้อ ความรู้ด้วยตนเอง
2.การเรียนรู้แบบค้นพบ (Discovery Learning)	- การสังเกต การสืบค้น - การให้เหตุผล การอ้างอิง - การสร้างสมมติฐาน	- ศึกษา ค้นพบข้อความรู้และ ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. การศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual Study)	- การศึกษาค้นคว้าข้อความรู้ - การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ - ความรับผิดชอบ	- เรียนรู้อย่างเป็นอิสระด้วย ตนเอง
4. การจัดการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยี (Technology – Related Instruction) ประกอบด้วย - ศูนย์การเรียนรู้ - ชุดการสอน - บทเรียนสำเร็จรูป - คอมพิวเตอร์ช่วยสอน	- การตอบคำถาม - การแก้ปัญหา - การนำความรู้ที่ต้องการผลการเรียนรู้ทันที - การเรียนรู้ตามลำดับขั้น	- เรียนรู้ด้วยตนเองตามระดับ ความรู้ความ สามารถของตนมีการแก้ไข ผิดซ้ำ เพื่อสร้าง ความรู้ความเข้าใจ และ ความเชี่ยวชาญ
5. การอภิปรายกลุ่มใหญ่ (Whole – Class Discussion)	- การแสดงความคิดเห็น - การวิเคราะห์ - การตีความ - การสื่อความหมาย - ความคิดสร้างสรรค์ - การสรุปความ	- มีอิสระในการแสดงความคิด เห็น มีบทบาทมีส่วนร่วมใน การสร้างข้อความรู้
6.การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small – Group Discussion)	- กระบวนการกลุ่ม - การวางแผน - การแก้ปัญหา - การตัดสินใจ - ความคิดระดับสูง	- รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ ของตนเองในฐานะผู้นำกลุ่ม หรือสมาชิกกลุ่มทั้งในบท บาทการทำงานและบทบาท เกี่ยวกับการรวมกลุ่มในการ

เทคนิค/วิธีการสอน	ทักษะ/พฤติกรรมที่มุ่งเน้น	บทบาทผู้เรียน
	- ความคิดสร้างสรรค์ - การแก้ไขข้อขัดแย้ง - การสื่อสาร - การประเมินผล - การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้	สร้างข้อความความรู้ หรือ ผลงานกลุ่ม
6.1 เทคนิคคู่คิด (Think – Pair - Share)	- การค้นคว้าหาคำตอบ - การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	- รับผิดชอบการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน
6.2 เทคนิคการระดมพลัง สมอง (Brainstorming)	- การมีส่วนร่วม - การแสดงความคิดเห็น - ความคิดสร้างสรรค์ - การแก้ปัญหา	- แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายใน เวลาอันรวดเร็ว
6.3 เทคนิค Buzzing	- การค้นคว้าหาคำตอบด้วย เวลาอันจำกัด	- แสดงความคิดเห็นเพื่อหา ข้อสรุปในเวลาอันจำกัด
6.4 การอภิปรายกลุ่มแบบ ต่าง ๆ (Panel, Forum, Symposium, Seminar)	- การสื่อสาร - การแลกเปลี่ยนความคิด เห็น - การสรุปข้อความรู้	- รับฟังข้อมูลความรู้เพื่อนำ มาสรุปหรืออภิปรายแสดง ความคิดเห็นต่อข้อมูลเหล่านั้น
6.5 กลุ่มตัว	- การฝึกซ้ำ - การสื่อสาร	- ทบทวนหรือเรียนเพิ่มเติม จากกลุ่มหรือเพื่อน
7. การฝึกปฏิบัติการ	- การค้นคว้าหาความรู้ - การรวบรวมข้อมูล - การแก้ปัญหา	- ศึกษาค้นคว้าข้อความรู้ใน ลักษณะกลุ่มปฏิบัติการ
8. เกม (Games)	- การคิดวิเคราะห์ - การตัดสินใจ - การแก้ปัญหา	- ได้เล่นเกมด้วยตนเองภายใต้กฎหรือ กติกาที่กำหนด ได้คิดวิเคราะห์พฤติกรรม และเกิดความสนุกสนานใน การ เรียน
9.กรณีศึกษา (Case Studies)		- ได้ฝึกคิดวิเคราะห์แล้ว อภิปรายเพื่อ สร้างความ เข้าใจ

เทคนิค/วิธีการสอน	ทักษะ/ พฤติกรรมที่มุ่งเน้น	บทบาทผู้เรียน
10. สถานการณ์จำลอง (Simulation)	- การค้นคว้าหาความรู้ - อภิปราย - การวิเคราะห์ - การแก้ปัญหา	- ได้ทดลองแสดงพฤติกรรมต่างๆในสถานการณ์ที่จำลองใกล้เคียงสถานการณ์จริง
11. ละคร (Dramatization)	- การแสดงความคิดเห็นความรู้สึก - การวิเคราะห์ - ความรับผิดชอบในบทบาท - การทำงานร่วมกัน - การวิเคราะห์ - กระบวนการกลุ่ม - การสื่อสาร	- ได้ทดลองแสดงบทบาทตามที่กำหนด เกิดประสบการณ์เข้าใจความรู้สึกเหตุผล และพฤติกรรมผู้อื่น
12. บทบาทสมมติ (Roleplay)	- มนุษย์สัมพันธ์ - การแก้ปัญหา - การวิเคราะห์	- ได้ลองสวมบทบาทต่างๆ และศึกษาวิเคราะห์ความรู้สึก และพฤติกรรมตน
13. การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ประกอบด้วย เทคนิค JIGSAW, JIGSAW IT, TGT, STAD, LT, Numbered, Head Together, Co-op, CIRC	- กระบวนการกลุ่ม - การสื่อสาร - ความรับผิดชอบร่วมกัน - ทักษะทางสังคม - การแก้ปัญหา - การคิดแบบหลากหลาย - การสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกัน	- ได้เรียนรู้บทบาทสมาชิกกลุ่ม มีบทบาทหน้าที่ รู้จักการไว้วางใจให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกกลุ่มและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนๆ ในกลุ่ม

การวิเคราะห์คุณลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอน

ในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาความต้องการความสามารถและวิธีการเรียนของผู้เรียน รวมถึงความสามารถความรู้ในเนื้อหาวิชาและความสนใจของครูเองแล้ว ครูจะต้องนำปัจจัยด้านเวลาและสถานที่วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมาพิจารณาด้วย เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมและมีประสิทธิผลมากที่สุด (วัฒนาพร ระบุว่าทุกข 2544 : 57)

จากหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สรุปได้ว่ากิจกรรมการเรียนการสอนควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียน **ค้นพบและสร้างความรู้** ด้วยตนเอง โดยค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ทำความเข้าใจสร้างความหมายของสาระข้อความรู้ให้แก่ตนเองและค้นพบข้อความรู้ด้วยตนเอง

2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรง ที่สัมพันธ์สอดคล้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียน **ค้น คิด ทำ และแสดงออก** เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์ผลงาน

4. ส่งเสริมให้ผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์ กับเพื่อนหรือกลุ่มได้เรียนรู้จากกันแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ความคิดและประสบการณ์แก่กันและกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

5. ส่งเสริมให้ผู้เรียน **เรียนรู้และปฏิบัติอย่างมีขั้นตอน** หรือเป็นกระบวนการหรือด้วยวิธีการของตนเอง

6. ส่งเสริมให้ผู้เรียน มีผลงาน จากการปฏิบัติและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ **ประเมินตนเองและเพื่อน** ยอมรับผู้อื่นและนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาตนเอง

8. ส่งเสริมให้ผู้เรียน มีวินัยและความรับผิดชอบ ในการเรียนและการปฏิบัติงาน

การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึงการสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมสอดคล้องกับการดำรงชีวิตเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 33)

หลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

1. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct) ดังนี้

1.1 แสวงหาข้อมูล

1.2 ศึกษาทำความเข้าใจ

1.3 คิดวิเคราะห์

1.4 ตีความ

1.5 แปลความ

1.6 สร้างความหมายแก่ตนเอง

1.7 สังเคราะห์ข้อมูล

1.8 สรุปข้อความรู้

2. ให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด (Participation)

3.ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันและได้เรียนรู้จากกันและกันได้แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ แก่กันและกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (Interaction)

4.ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ “ กระบวนการ ” ควบคู่ไปกับ “ ผลงาน/ข้อความที่สรุปได้ ”
(Process / Product)

5.ให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (Application)

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้เปรียบเทียบการเรียนรู้ระหว่างครูเป็นศูนย์กลางและนักเรียนเป็นศูนย์กลางไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 32)

รายการ	ครูเป็นศูนย์กลาง	นักเรียนเป็นศูนย์กลาง
1.บทบาทครู	ผู้ถ่ายทอดความรู้	ผู้จัดการให้เกิดการเรียนรู้
2.หน้าที่ครู	→ ครูพูดเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนพูดเป็นส่วนน้อย → ครูเตรียมสิ่งที่จะพูด → ครูสอนสิ่งที่ควรรู้	→ ครูพูดเป็นส่วนน้อย นักเรียนพูดเป็นส่วนมาก → ครูเตรียมกิจกรรมและคำถามกระตุ้นให้นักเรียนพูดและทำกิจกรรม → ครูสอนสิ่งที่ควรรู้หรือไม่รู้จักได้
3.จุดมุ่งหมาย	→ เนื้อหาความรู้ → ต่างคนต่างรับความรู้	→ เน้นให้นักเรียนคิด ทำและแสดงออกเพื่อแก้ปัญหา / สร้างสรรค์ → มุ่งการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นส่วนใหญ่
4.การวัดผล	→ สอบความรู้ความจำเป็นส่วนใหญ่	→ วัดผลหลายด้าน อาทิ ผลงาน ชิ้นสุดท้าย กระบวนการคิด กระบวนการทำงาน ความรับผิดชอบ เป็นต้น

ในฐานะที่ครูเป็นผู้จัดการให้เกิดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางจึงควรมีบทบาทดังนี้

- 1.วางแผนคิดกิจกรรม
- 2.เตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน
- 3.ควบคุมดูแลกระบวนการ
- 4.สังเกตกระบวนการเรียนรู้ กระตุ้นแนะนำ

- 5.นำอภิปรายช่วยผู้เรียนประมวลสรุปข้อเรียนรู้
- 6.เสริมความรู้
- 7.ส่งเสริมการนำความรู้ไปใช้
- 8.ประเมินผล

การเรียนรู้ที่มีความสุข

ความสุข คือ สิ่งที่ทุกคนปรารถนาครูอาจารย์ต่างก็อยากเห็นลูกศิษย์ของตน ร่าเริงแจ่มใสและมีความสุข องค์ประกอบที่ช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กดำเนินไปอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 34 – 35)

1.เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและมีสมอง

1.1 เด็กแต่ละคนมีความรู้สึก มีสมอง มีความสามารถเฉพาะตัว

1.2 เด็กไม่ใช่ทาสรองรับอารมณ์ของผู้ใหญ่

1.3 เด็กแต่ละคนมีสิทธิ์ได้รับการปฏิบัติอย่างมนุษย์คนหนึ่ง

1.4 เด็กแต่ละคนควรได้มีโอกาสเรียนตามความถนัดและความสนใจของตน

2.ครูมีความเมตตาจริงใจและอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนอย่างทั่วถึง ครูควรให้ความเอาใจใส่ต่อเด็กทุกคนเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรมสม่ำเสมอวางตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีอารมณ์มั่นคงสดชื่นแจ่มใส มีสำนึกในบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้ให้ มีความเสียสละอดทน

3.เด็กเกิดความรักและภูมิใจในตนเองรู้จักปรับตัวได้ทุกที่และทุกเวลา

3.1 ครูต้องช่วยให้เด็กได้ค้นพบความสามารถของเขาและเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความสามารถนั้นๆ ออกมา

3.2 ความภูมิใจในตนเองจะนำมาซึ่งความสุขมองเห็นสิ่งรอบตัวในทางที่สร้างสรรค์ เห็นคุณค่าของตน และพร้อมที่จะให้ความรักแก่คนอื่น ๆ ด้วย

3.3 การรู้จักตนเองรู้คุณค่าเห็นความสำคัญของตนเองจะนำมาซึ่งความสุขและความพอใจ เกิดความมุ่งมั่นที่จะทำทุกอย่างได้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

4.เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจของตนเอง

5.บทเรียนสนุกแปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเร้าใจให้อยากค้นหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง

6.สิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

กระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กเกิดความสุขในการเรียน

บทเรียนเริ่มจากง่ายไปหายาก คำนึงถึงวุฒิภาวะและความสามารถในการยอมรับของเด็กแต่ละวัย มีความต่อเนื่องในเนื้อหาวิชาและขยายวงไปสู่ความรู้แขนงอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจต่อชีวิตและโลกรอบตัว

วิธีการเรียนสนุกไม่น่าเบื่อและตอบสนองความสนใจ ใคร่รู้ของนักเรียนการนำเสนอเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ยัดเยียดหรือกดดันเนื้อหาที่เรียน ไม่มากเกินไปจนเกิดความล้าและไม่น้อยจนเกินไปจนเด็กหมดความสนใจ

ทุกขั้นตอนของการเรียนรู้มุ่งพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการคิด ในแนวต่างๆ ของเด็กทั้งความคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ จากการประมวลข้อมูลและเหตุผลต่างๆ คิดแก้ปัญหาอย่างมีระบบ

แนวการเรียนรู้สัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสความงามและความเป็นไปของสรรพสิ่งรอบตัว บทเรียนไม่จำกัดสถานที่หรือเวลาและทุกคนมีสิทธิ์เรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน

มีกิจกรรมหลากหลาย สนุก ชวนให้นักเรียนเกิดความสนใจบทเรียนนั้นๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ภาษาที่ใช้ในการจูงใจเด็ก นุ่มนวล ให้กำลังใจและเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์

สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนเร้าใจให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจตรงตามเป้าหมายซึ่งกำหนดไว้อย่างชัดเจน

การประเมินผลมุ่งเน้นเพื่อพัฒนาการของเด็ก โดยภาพรวมมากกว่าการพิจารณาจากผลการทดสอบทางวิชาการและเปิดโอกาสให้เด็กได้ประเมินตนเองด้วย

การใช้สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่จะทำให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสมากที่สุด โดยเฉพาะการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น สื่อการเรียนการสอนจะมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้หลายประการ ดังนี้

1. ประหยัดเวลาและคำอธิบายของครูผู้สอน
2. ดึงดูดความสนใจและกระตุ้นการเรียนรู้ได้ดี
3. นักเรียนจดจำและเก็บประสบการณ์ที่เกิดจากการเรียนรู้จากสื่อได้นานกว่าการฟังคำบรรยายโดยเฉพาะสื่อที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน
4. ปลูกฝังเจตคติและคุณลักษณะด้านจิตพิสัยได้ดี
5. สามารถใช้ซ้ำๆ เพื่อทบทวนบทเรียนได้เป็นอย่างดี

สื่อการเรียนการสอนมีหลายประเภท ทั้งสื่อประเภทวัสดุ (Audio Visual Materials) สื่อประเภทเครื่องมือ (Audio Visual Equipment) สื่อประเภทวิธีการ (Audio Visual Activity) นอกจากนี้ยังมีสื่อประเภทแหล่งความรู้ต่างๆ ที่หมายถึงบุคคลและสถานที่ทั้งในและนอกโรงเรียน แหล่งความรู้ที่เป็นบุคคลภายนอกโรงเรียน ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งความรู้ที่เป็นสถานที่ภายนอกโรงเรียน ได้แก่ สถานฝึกงานต่างๆ

ในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง สื่อที่นำมาใช้ควรเป็น สื่อที่นักเรียนใช้สำหรับปฏิบัติจริงอาจเป็นวัสดุอุปกรณ์หรือสื่อสำเร็จรูป ที่ครูจัดให้นักเรียนเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย เพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะฐานข้อมูลต่างๆเป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถสืบค้นได้อย่างรวดเร็วและมีข้อมูลต่างๆ อย่างหลากหลายก็เป็นสื่อที่ควรนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันด้วย

ครูมีบทบาทสำคัญในการใช้สื่อ ดังนี้

1.การวางแผนและการเลือกใช้สื่อก่อนที่จะวางแผนและเลือกใช้สื่อนั้นครูจะต้องวิเคราะห์หลักสูตรเนื้อหาวิชาที่ใช้สอนขั้นตอนการใช้สื่อลักษณะผู้เรียนที่ใช้สื่อนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาใช้ในการวางแผนและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม

2.การเตรียมการใช้สื่อการเรียนการสอน สิ่งที่ต้องพิจารณามี ดังนี้

2.1 การเตรียมตัวครูให้สามารถใช้สื่อได้ตามขั้นตอน

2.2 การเตรียมนักเรียน ให้รับบทบาทของตนเอง และรู้ถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สื่อบางประเภท

2.3 การเตรียมสื่อที่จะใช้ให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมทั้งเนื้อหาของสื่อที่ถูกต้อง ทันสมัย สภาพของสื่อไม่ชำรุด สีสดดึงดูดความสนใจได้ดี

3.การใช้สื่อการเรียนการสอนและการอำนวยความสะดวก ในระหว่างที่นักเรียนใช้สื่อในการเรียนรู้ ครูควรจะทำหน้าที่เพียงอำนวยความสะดวก ช่วยเหลือเพียงเล็กน้อยหรือกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากสื่ออย่างคุ้มค่า

การประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอนในการใช้สื่อการเรียนการสอนทุกครั้งและทุกชั้น ครูควรมีการประเมินผลการใช้สื่อในลักษณะผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการใช้สื่อความพอใจที่ได้จากการใช้สื่อและสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การวัดผลและประเมินผลการศึกษา

การวัดผล (Measurement) หมายถึง กระบวนการหาปริมาณหรือจำนวนสิ่งของต่างๆ โดยใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งมาวัดผลออกมาจะเป็นตัวเลขสัญลักษณ์หรือข้อมูลโดยทั่วไปการวัดออกเป็น 2 ด้าน คือ (สมนึก ภัททิยธนี. 2537 : 1 – 31) คือ

1.การวัดด้านกายภาพ ได้แก่ การวัดที่เกี่ยวกับรูปร่างลักษณะของวัตถุสิ่งของและสิ่งมีชีวิตต่างๆ ได้แก่ วัดน้ำหนักหรือมวล วัดระยะทาง วัดเวลา

2.การวัดด้านการศึกษาหรือด้านพฤติกรรมศาสตร์ ได้แก่ การวัดเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นนามธรรมไม่มีตัวตน โดยวัดพฤติกรรมของคนเท่านั้น ซึ่ง บลูม (Bloom) และคณะได้แบ่งพฤติกรรมที่วัดออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

2.1 วัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ การวัดเกี่ยวกับความรู้ความคิด (วัดด้านสมอง)

2.2 วัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย ได้แก่ การวัดเกี่ยวกับความรู้สึก นึกคิด (วัดด้านจิตใจ)

2.3 วัดพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย ได้แก่ การวัดเกี่ยวกับกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสส่วนต่างๆ ของร่างกาย

การประเมินผลการศึกษา หมายถึง การตัดสินหรือวินิจฉัยสิ่งต่างๆ ที่ได้จากการวัดผลการศึกษา โดยอาศัยเกณฑ์พิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่ง สำหรับเครื่องมือหรือเทคนิคที่ใช้ในการวัดผลการศึกษาที่ครอบคลุมพฤติกรรมทางการศึกษา (พุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย) มี 8 ชนิด คือ (สมนึก ภัททิยธนี. 2537 : 1– 3)

1. การสังเกต
2. การสัมภาษณ์
3. แบบสอบถาม
4. การประเมินผลจากสภาพจริง
5. การประเมินผลจากสภาพจริง
6. การวัดภาคปฏิบัติ
7. แฟ้มสะสมงาน
8. แบบทดสอบ

การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง (Authentic Assessment)

การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลในปัจจุบันจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงโดยเน้นการทดสอบความสามารถในการปฏิบัติงานของนักเรียน เป็นการประเมินการกระทำการแสดงออกหลายๆด้าน ตามสภาพความเป็นจริงทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งจะอยู่บนพื้นฐานของเหตุการณ์ในชีวิตจริง ยึดการปฏิบัติเป็นสำคัญและสัมพันธ์กับการเรียนการสอน เน้นการพัฒนาของนักเรียนและประสิทธิภาพการเรียนการสอน โดยเน้นการมีส่วนร่วมระหว่าง นักเรียน ครู ผู้ปกครอง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 94 – 98)

ลักษณะสำคัญของการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง

- 1.ต้องเสริมสร้างพัฒนาการและการเรียนรู้
- 2.เน้นให้เห็นการพัฒนาการอย่างเด่นชัด
- 3.ให้ความสำคัญกับจุดเด่นของนักเรียน
- 4.ต้องตอบสนองกับหลักสูตรที่เน้นผลการเรียนรู้ตามสภาพที่จริง
- 5.มีพื้นฐานของสถานการณ์ที่แสดงออกและเป็นชีวิตจริง
- 6.สอดคล้องกับการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริง
- 7.เน้นการเรียนรู้อย่างมีจุดหมาย
- 8.มีการจัดการเรียนการสอน โดยมีการวิจัยและพัฒนาที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก
- 9.ตอบสนองการเรียนรู้และความสามารถของนักเรียนอย่างกว้างขวาง
- 10.เกิดความร่วมมือกันระหว่าง ผู้ปกครอง ครู และนักเรียนรวมทั้งบุคคลในวิชาชีพอื่นๆ

กระบวนการหรือขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อการประเมินสภาพที่แท้จริงของนักเรียน

- 1.ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการ โดยวิเคราะห์จากหลักสูตรกลาง หลักสูตรท้องถิ่นการเรียน ฯลฯ
- 2.ทำความเข้าใจกับลักษณะ / ความหมายของผลสัมฤทธิ์เหล่านั้น
- 3.กำหนดแนวทางของงานที่จะต้องปฏิบัติเช่นงานที่ทุกคนต้องทำงานที่ทำตามความสนใจ
- 4.กำหนดรายละเอียดของงาน
- 5.กำหนดกรอบการประเมิน
- 6.กำหนดวิธีการประเมิน อาจใช้วิธีการ ดังนี้

6.1 การสังเกต

- 6.2 การสัมภาษณ์
- 6.3 การตรวจงาน
- 6.4 การรายงานตนเองของนักเรียน
- 6.5 การบันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง
- 6.6 การใช้ข้อสอบแบบเน้นการปฏิบัติจริง (Authentic Test)
- 6.7 การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio)
- 7.กำหนดผู้ประเมิน (ควรมีใครบ้าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง)
- 8.กำหนดเกณฑ์การประเมิน

การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio Assessment)

แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและตรงกับสภาพเป็นจริงการประเมินผลการเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานเป็นการประเมินผลงานที่ผู้เรียนแสดงกระทำผลิตหรือสร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตนเองเพื่อประเมินความก้าวหน้าของการเรียน และตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน (วัฒนาพร ระบุทุกข 2541 ; 67 – 68)

ความหมายของแฟ้มสะสมผลงาน

ความหมายของแฟ้มสะสมงานมีผู้ให้นิยามไว้มากมาย ดังนี้

สมชัย ละครองษ์ (2544 : 59) กล่าวว่า

- 1.เป็นการสะสมงานของนักเรียน
- 2.เป็นหลักฐานแสดงความสำเร็จทักษะที่ในปัจจุบันตามการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของผู้เป็นเจ้าของ

3.เป็นการสะสมงานของนักเรียน อย่างมีจุดประสงค์แสดงให้เห็นถึงความพยายาม ความก้าวหน้า หรือผลสัมฤทธิ์ในเรื่องที่เจาะจงและอย่างน้อยที่สุดต้องมีลักษณะต่อไปนี้

- 3.1 การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการเลือกเนื้อหาของแฟ้มสะสมงาน
- 3.2 เกณฑ์การเลือกผลงาน
- 3.3 เกณฑ์การตัดสินความสามารถหรือคุณสมบัติพื้นฐานการสะท้อนตนเองของนักเรียน

4.เป็นการสะสมงานอย่างมีจุดประสงค์ แสดงให้เห็นถึงความพยายามความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ในเรื่องหนึ่งๆ หรือหลายๆ เรื่องการสะสมนั้นนักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหาเกณฑ์การเลือกเกณฑ์ตัดสินความสามารถหรือคุณสมบัติพื้นฐานการสะท้อนตนเองแฟ้มสะสมงานต้องให้ภาพที่ชัดเจนในการแสดงออกของนักเรียนในบริบทต่างๆ นักเรียนต้องเป็นผู้ร่วมประเมินไม่ใช่เป็น

ผู้ถูกประเมินต้องมีการจัดประชุมสัมมนา เพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียนไปสู่ความเป็นผู้มี
ความคิดอิสระและเป็นผู้เรียนที่นำตนเองได้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2544 : 68) ได้กล่าวไว้ว่า

1.เป็นเอกสารรวบรวมข้อมูล รายงานการทำงานหรือผลการทำงานของผู้เรียนมีการจัดเก็บ
อย่างเป็นระบบ โดยอาจจะเก็บเป็นแฟ้มเป็นกล่องหรือกระเป๋าแฟ้มสะสมผลงานเป็นภาพสะท้อน
ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน จุดประสงค์ของการจัดทำจึงเป็นไปเพื่อนำเสนอผลงานที่
สอดคล้องตามสภาพความเป็นจริงหรืออย่างเป็นธรรมชาติ

2.เป็นการรวบรวมข้อมูล รายงานการทำงานเพื่อการประเมินความสำเร็จของผู้เรียนที่สูง
กว่าการเก็บเป็นคะแนน เพราะเป็นการนำความรู้มาใช้ในการสร้างงานหรือแก้ปัญหาจนได้ชิ้นงาน
เป็นการประเมินทั้งแบบประเมินผลย่อย (Formative) และประเมินผลรวม (Summative) ที่คำนึงถึง
การทำงาน (กระบวนการ) และผลงาน

ประโยชน์ของแฟ้มสะสมงาน

1.เพื่อเป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์การสอนกล่าวคือ นักเรียนได้แสดงความเป็นเจ้าของสร้าง
แรงจูงใจความรู้สึกระบบความสำเร็จการมีส่วนร่วม โดยใช้การประเมินตนเองครูและนักเรียน
สามารถร่วมกันกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ เปิดโอกาสและกระตุ้นให้สร้างงานได้มากขึ้นและเป็น
พื้นฐานการหาความถนัดทางอาชีพ

2.เพื่อพัฒนาความเป็นครูอาชีพ ครูมีโอกาสแสดงความคิดเห็น สร้างความต่อเนื่องทาง
การสอนสามารถนำหลักสูตรไปขยายผลประเมินความต้องการหลักสูตรส่งเสริมความเป็นวิชาชีพ
และความร่วมมือเป็นต้น

3.เพื่อการประเมินคือเป็นทางเลือกใหม่แทนการสอบวัดคะแนนการศึกษา

4.เพื่อประเมินผลปลายปีใช้คัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อใช้เป็นสื่อสารแทนการพูด

5.เพื่อการวิจัยใช้ในการสังเกตพัฒนาด้านต่างๆ ของนักเรียน

(อ้างใน สมชัย ละครองษ์ 2544 : 59)

ลักษณะของแฟ้มสะสมผลงาน มี 2 ระดับ

1. แฟ้มสะสมผลงานระหว่างดำเนินการ (Working Portfolio หรือ Wp) เป็น
แฟ้มที่อยู่ในระหว่างการสะสมรวบรวมชิ้นงานที่ผู้เรียนสร้างขึ้น จากการเรียนการสอนที่สอดคล้อง
กับสภาพการเรียนรู้จริง (Authentic Learning)

2.แฟ้มสะสมผลงานที่สมบูรณ์ (Final Portfolioหรือ FP บางแห่งเรียก Portfolio of
Evidence หรือPOE) ซึ่งเป็นแฟ้มที่ผู้เรียนคัดเลือกงานเพื่อวัตถุประสงค์หลายประการ เช่น เลือก
งานชิ้นที่ดีที่สุด งานแสดงความก้าวหน้า งานที่ตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้หรือตอบสนองความ

สามารถทางด้านสติปัญญาที่หลากหลายเป็นต้น ร่วมสะท้อนความคิดเห็นประเมินตนเองปรับปรุง
 ชิ้นงานที่ดีที่สุด รวมทั้งการเก็บรวบรวม การบันทึกและแบบสังเกตต่างๆ ของผู้เรียนด้วย
 (วัฒนาพร ระเบียบทุกข์ 2544 : 70)

ประเภทของแฟ้มสะสมผลงาน

1.แฟ้มสะสมผลงานส่วนบุคคล

1.1 แฟ้มสะสมงานรวม ซึ่งแสดงเรื่องราวของตนเอง

1.2 แฟ้มสะสมงานชิ้นที่ดีที่สุดเป็นชิ้นงานที่มีคุณภาพและเป็นตัวแทนพฤติกรรมที่

ควรพัฒนา

2.แฟ้มสะสมงานทางวิชาการ

2.1 แฟ้มสะสมงานเพื่อการให้ระดับคะแนน

2.2 แฟ้มสะสมงานแบบบูรณาการ

2.3 แฟ้มสะสมงานกลุ่มหรือชั้นเรียน

2.4 แฟ้มสะสมงานของโรงเรียน

2.5 แฟ้มสะสมงานของจังหวัด

3.แฟ้มสะสมงานเชิงวิชาชีพ

3.1 แฟ้มสะสมงานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสมัครเข้าเรียนมหาวิทยาลัย

3.2 แฟ้มสะสมงานครู / ผู้บริหาร

การพัฒนาแฟ้มสะสมงาน มีดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมงาน

ขั้นที่ 2 การเก็บรวบรวมงานหรือหลักฐาน

ขั้นที่ 3 คัดเลือกงานหรือหลักฐาน

ขั้นที่ 4 จัดระบบของแฟ้มสะสมงาน ควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. ส่วนนำประกอบด้วยปก ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน สารบัญ

2.ส่วนเนื้อหาของแฟ้มสะสมงาน เป็นส่วนที่รวบรวมหรือหลักฐานต่างๆ ที่ได้เลือก

ไว้ อาจจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

ขั้นที่ 5 สะท้อนความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่องานหรือหลักฐานการเขียนสะท้อน
 ความคิดเห็นออกมาตามตัวอย่างคำถาม ต่อไปนี้

5.1 ในการทำงานชิ้นนี้นักเรียนใช้เวลานานเท่าใด

5.2 ให้บรรยายกระบวนการในการทำงานนี้ เช่น ได้กระบวนการคิด

มาจากไหน

5.3 ในการวิจารณ์กลุ่มให้นักเรียนแสดงความรู้สึกต่อคำวิจารณ์ของกลุ่ม

5.4 อะไรเป็นจุดเด่นของผลงานนักเรียน

5.5 เมื่อส่งให้ครูประเมินนักเรียน นักเรียนต้องการให้ครูดูจุดใด

5.6 นักเรียนจะให้คะแนนชิ้นงานนี้

5.7 เหตุผลที่นักเรียนเลือกชิ้นงานนี้เพราะอะไร

ขั้นที่ 6 ตรวจสอบความสามารถของตนเอง

ขั้นที่ 7 ประเมินผลงานหรือหลักฐาน

ขั้นที่ 8 แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับงานหรือหลักฐาน

ขั้นที่ 9 ปรับเปลี่ยนงานหรือหลักฐาน

ขั้นที่ 10 จัดนิทรรศการผลงานนักเรียน

ดังนั้นการประเมินจากสภาพจริง

การประเมินภาคปฏิบัติและการประเมินจาก

แฟ้มสะสมงาน ล้วนมุ่งเน้นการประเมินที่กระบวนการทำงานและผลงานของผู้เรียนโดยให้ความสำคัญกับความสามารถของนักเรียน ที่แสดงลงมือทำตัดสินใจและแก้ปัญหาเองมากกว่าด้านความรู้ ความจำการประเมินทั้ง 3 ลักษณะ จึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันซ้อนกันแยกกันไม่ออกและเป็นแนวทางการประเมินที่สอดคล้องและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทั้งสิ้น

การนำแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไปใช้

1.บทบาทของโรงเรียนในการดำเนินการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ปัจจัยสำคัญที่จะนำแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไปสู่ความสำเร็จได้อย่างเป็นระบบ ชัดเจนและจริงจังเพราะเพียงลำพังครูผู้สอนถึงจะมีความรู้ความสามารถ และทักษะในการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากเพียงใดก็ยังไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ หากขาดระบบการสนับสนุนที่ดีและเพียงพอบทบาทของโรงเรียนในการดำเนิน ประกอบด้วย (วัฒนาพร ระบุทุกซ์ 2544 : 79)

1.1 การจัดทำแผนงานโครงการเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

1.1.1 การกำหนดนโยบายของโรงเรียน

1.1.2 การกำหนดความต้องการจำเป็นด้านต่าง ๆ

1.1.3 การจัดทำแผนงานโครงการ

- 1.2 การพัฒนาบุคลากร
- 1.2.1 การปรับกระบวนการทัศน์เกี่ยวกับ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น
ศูนย์กลาง
- 1.2.2 การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเทคนิควิธีการ
- 1.3 การเตรียมสิ่งสนับสนุน
- 1.3.1 การเตรียมแหล่งค้นคว้าสำหรับผู้เรียน
- 1.3.2 การเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์
- 1.4 การบริหารและบริหารหลักสูตรเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน
- 1.4.1 การจัดให้มีรายวิชาเลือกตามโครงสร้างหลักสูตรที่หลากหลาย
- 1.4.2 การจัดกิจกรรมให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน
- 1.4.3 การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการศึกษาค้นคว้าใฝ่รู้
- 1.4.4 การจัดบริการแนะแนวอย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.5 การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจ
- 1.6 การดำเนินการจัดการเรียนการสอน
- 1.6.1 จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียน
- 1.6.2 สนับสนุนให้ครูผู้สอนทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นคณะ
- 1.7 การจัดระบบนิเทศภายใน กำกับ ติดตาม
- 1.8 การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 1.9 การนำผลการประเมินเป็นข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน

2. ปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น จากการนำแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไปใช้และแนวทางแก้ไข

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไม่ใช่สิ่งที่จะกระทำได้สำเร็จได้โดยง่ายหรือในช่วงระยะเวลาอันสั้นการนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติในระดับห้องเรียนแม้โรงเรียนจะได้เข้ามามีบทบาทในการเตรียมการเพื่อสนับสนุนในด้านต่างๆ เป็นอย่างดีแล้วก็ตามก็มักจะมีปัญหาอุปสรรคต่างๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูผู้สอนที่ปฏิบัติโดยตรงไม่ตระหนักและรู้เท่าทันปัญหาแล้วพยายามหาทางป้องกันแก้ไขอย่างทันการณ์แล้วก็จะก่อให้เกิดความท้อแท้เหนื่อยหน่ายและหมดกำลังใจในที่สุด (วัฒนาพร ระบุทุกข 2544 : 79)

3.1 ปัญหาที่เกิดจากครูผู้สอน

3.1.1 ครูเคยชินกับวิธีการสอนแบบเดิม

3.1.2 ครูรู้สึกว่าถูกลดบทบาทและหมดอำนาจในห้องเรียน

3.1.3 ครูไม่มั่นใจในเทคนิค ทักษะและวิธีการสอนของตนว่า เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพียงพอ

3.1.4 ครูไม่เคยชินกับการทำงานเป็นทีมหรือรับการนิเทศ

3.1.5 ครูส่วนมากเห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทำให้ผู้เรียนเรียนได้ช้า

3.1.6 ครูส่วนมากมองว่า การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเห็นผลช้า

3.1.7 ครูส่วนมากรู้สึกว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไม่เหมาะสมที่จะใช้กับกลุ่มผู้เรียนที่มีระดับสติปัญญาหรือผลการเรียนต่ำ

3.2 ปัญหาที่เกิดจากโรงเรียน

3.2.1 การเตรียมการด้านต่างๆ ของโรงเรียนไม่จริงจังต่อเนื่อง

3.2.2 บุคลากรบางฝ่ายในโรงเรียนไม่เข้าใจแนวทางวิธีการจัดการเรียนการสอน

3.2.3 จำนวนผู้เรียนในแต่ละห้องเรียน มีมากเกินไป

3.2.4 ระบบการวัดประเมินผลยังไม่เอื้อต่อการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

3.3 ปัญหาที่เกิดจากผู้เรียน

3.3.1 ผู้เรียนส่วนมาก ขาดทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้การปฏิบัติ การอภิปราย

3.3.2 ผู้เรียนส่วนมากเคยชินกับการเป็นผู้รับความรู้ มากกว่าผู้ปฏิบัติเพื่อค้นหาความรู้เอง

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2544 : 88) กล่าวว่า แนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ การนำแนวคิดนี้สู่การปฏิบัติในห้องเรียนและในโรงเรียนจึงต้องกระทำอย่างเป็นขั้นตอนเป็นระบบชัดเจนรอบคอบ และเชื่อมั่นเพื่อให้เกิดผลในการปฏิบัติอย่างจริงจัง การยอมรับในแนวคิดและมีเจตคติที่ดีต่อแนวทางนี้ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน คือ ปัจจัยสำคัญที่จะเป็นพื้นฐานหลักสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ ความชัดเจนในหลักการ วิธีการ เทคนิคและทักษะต่างๆในการจัดการทั้งในและนอกชั้นเรียน คือ ข้อมูลสำคัญที่ทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนต้องเรียนรู้ฝึกฝน และปฏิบัติจนเชี่ยวชาญเพื่อให้ “ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ” คือ ทางเลือกใหม่ของการจัดการศึกษาซึ่งจะนำพาสังคมสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

วิวรรธน์ เทพรักษ์ (2534) ได้ศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การปฏิบัติงานวิชาการโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับการปฏิบัติงานจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้คืองานด้านการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานด้านวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงานงานด้านหลักสูตรและสื่อการสอนและงานประชุมอบรมทางวิชาการ

วิเลิศ เวียงแสง (2535) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางในรายด้าน พบว่า งานสร้างหลักสูตรท้องถิ่นมีปัญหาการปฏิบัติอยู่ในระดับมากส่วนงานด้านอื่นมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

จินตนา สวินทร (2536) ได้ทำการศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานด้านการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ปฏิบัติงานด้านการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนในระดับปานกลาง ยกเว้น การนิเทศงานจัดการเรียนการสอน และงานประเมินผลปฏิบัติในระดับสูง ครูผู้สอนได้รับการปฏิบัติการณ์เทศงานวิชาการภายในจากผู้บริหารอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนศึกษาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ งานกิจการนักเรียนงานธุรการและการเงินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานอาคารสถานที่ งานบุคลากร และงานวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย การประเมินโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาปีการศึกษา 2538 ผลการวิจัยพบว่า

1.ผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียนในภาพรวมระดับประเทศ โรงเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.42 ได้ระดับคุณภาพในเกณฑ์ พอใช้ได้ (ระดับ 2) และมีโรงเรียนได้มาตรฐานจำนวนทั้งสิ้น 1,568 โรงเรียนเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญหลายประการ คือ การที่เงื่อนไขการผ่านเกณฑ์มาตรฐานนั้นค่อนข้างสูง กล่าวคือโรงเรียนที่ได้มาตรฐานจะต้องได้รับการประเมินไม่ต่ำกว่าระดับ 3 ในทุกตัวบ่งชี้ทุกมาตรฐาน ภารกิจใน 6 งานหลักของโรงเรียนที่ผ่านมาตรฐานมากที่สุด คือ งานกิจการนักเรียน ส่วนงานวิชาการผ่านมาตรฐานน้อยที่สุด ถ้าพิจารณาตามประเภทของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนผ่านมาตรฐานในแต่ละงาน ในอัตราที่ใกล้เคียงกันและถ้าพิจารณาจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โรงเรียนประเภทที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

จะผ่านมาตรฐานระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษามากที่สุดส่วนโรงเรียนที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นผ่านมาตรฐานระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุดเมื่อพิจารณาจำแนกตามขนาดโรงเรียน 7 ผ่านมาตรฐานระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดอื่น เป็นสัดส่วนลงมาตามลำดับส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นผ่านมาตรฐานมากที่สุดโรงเรียนขนาดอื่น เป็นสัดส่วนลงมาตามลำดับส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นผ่านมาตรฐานมากที่สุดโรงเรียนขนาด 5 ระดับการศึกษาที่โรงเรียนผ่านมาตรฐานมากที่สุดคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาคือ ระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษาตามลำดับ

2.ผลการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมการพัฒนางานตามความต้องการจำเป็นของโรงเรียน ตามลำดับความสำคัญ 5 ลำดับแรก คือ (1) การให้ความรู้แก่บุคลากรเรื่องหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรและแผนการสอน(2) การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนก่อนประถมศึกษา และจัดให้มีเครื่องเล่นสนามครบตามเกณฑ์(3)การให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น (4) การจัดหาเอกสารสิ่งพิมพ์ คู่มือครู เอกสารประกอบหลักสูตรสื่อทุกกลุ่มประสบการณ์ที่ครูไม่สามารถผลิตเองได้ (5) การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่โรงเรียนพัฒนาขึ้น

สุรสิทธิ์ อศยาพร (2542) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานด้านกระบวนการตามมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ของโรงเรียนประถมสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น พบว่า

1.โรงเรียนมีปัญหาด้านกระบวนการเรียนการสอนมากกว่าด้านการบริหาร โดยประเด็นที่มีปัญหามีดังนี้ การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิดปฏิบัติจริงประเมินและปรับปรุงตนเอง การวางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่นและการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ

2.ผลการเปรียบเทียบ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาในการปฏิบัติงานน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก

3.ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน พบว่า โรงเรียนควรเร่งพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้มากขึ้นดังนี้(1)มุ่งพัฒนาครูให้เข้าใจและมีพฤติกรรมการสอนที่ให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกคิดปฏิบัติจริงสามารถประเมินและปรับปรุงตนเองได้(2)กระตุ้นและส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น(3)สนับสนุนให้มีการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จ

ทำเนียบ มหาพรหม (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การติดตามการปฏิบัติงานตามมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า

1.โรงเรียนได้ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เรียงลำดับคือ ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยและด้านผลผลิต

2.การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทุกด้าน เรียงลำดับคือด้านบริหารและการจัดการด้านหลักสูตรและการสอนด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร

3.เพื่อให้ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาดีขึ้นควรดำเนินการ ดังนี้

1.ให้อาจารย์ตระหนักในบทบาทหน้าที่และปฏิบัติงานให้ดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

2.ผู้บริหารจัดกิจกรรมที่ให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรักสามัคคีกันรักในเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นอาจารย์ มีจิตมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กรร่วมกัน

3.โรงเรียนจัดอบรมสัมมนาและประชุมชี้แจงเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา

4.โรงเรียนกำหนดและประกาศคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ได้รับทราบและร่วมกันปฏิบัติตามอย่างจริงจัง

5.โรงเรียนจัดประชุมวางแผนงานการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา

อุดร คงกันกง (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ พบว่า

1.โรงเรียนสามารถปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานได้อยู่ในระดับ “มาก” ทุกงาน ทั้งในงานการจัดการศึกษา งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงินและพัสดุและงานบริการทางการศึกษา

2.การปฏิบัติงานในแต่ละเกณฑ์มาตรฐานการบริหารโรงเรียนมีปัจจัยอยู่ในระดับน้อย ทุกงานทั้งในงานการจัดการศึกษา งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงินและพัสดุ และงานบริหารทางการศึกษา

3.ในการพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานควรพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนการมีส่วนร่วมของบุคลากร ในโรงเรียน และการแสวงหาความร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

บรอดฟุต (Broadfoot. 1994 : 4-8) ได้ศึกษาวิจัยการเข้าสู่การประกันคุณภาพและการควบคุมคุณภาพในประเทศต่างๆ เพื่อเป็นการเสนอภาพและเปรียบเทียบผลกระทบทางสังคม

ในการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษาและการควบคุมคุณภาพในประเทศเยอรมนี สวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย พบว่า ในประเทศเยอรมนีมีการเปลี่ยนแปลงจากจังหวัดหนึ่งไปสู่ที่อื่นๆ และการประกันคุณภาพและการควบคุมคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญในวิชาชีพครูแต่ทั้งนี้ การประกันคุณภาพและการควบคุม ต้องอาศัยความรู้ทางกฎหมายประกอบในประเทศสวีเดนมีการพิจารณาการประกันคุณภาพ โดยการพัฒนาความรู้และการควบคุมในประเทศฝรั่งเศส มีการให้ความเชื่อถือมากต่อการตรวจสอบภายนอก องค์กรและการควบคุมงานในการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษาและการควบคุมคุณภาพ

แอกเซอร์ (Acher. 1995 : 192-197) ได้วิจัยเกี่ยวกับบริบทที่เกี่ยวข้องกับระบบคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางให้โรงเรียนสามารถนำไปเปลี่ยนแปลงการพัฒนาต่างๆ ที่มีอยู่ให้ดีขึ้น ผลการวิจัย พบว่า ระบบคุณภาพการศึกษา (The Education Quality System: EQS) ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ รูปแบบของระบบประกันคุณภาพและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบประกันคุณภาพ จะต้องปรับเปลี่ยนลักษณะสังคม 3 ประการ คือ ความรอบรู้ การปรับเปลี่ยนและการปฏิรูป จึงจะทำให้องค์กรมีการพัฒนา ทั้งในด้านเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพการใช้ผลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ของ EQS แสดงให้เห็นว่าระบบคุณภาพการศึกษามีความสมบูรณ์ ชัดเจนสอดคล้อง และเป็นแนวทางสำคัญต่อองค์กรและการเปลี่ยนแปลงของนักวิชาการได้กรอบแนวคิดของการเปลี่ยนแปลงระบบงาน

✓ กอร์โรว์ (Gorow.1997:41-A) ได้ทำการวิจัยการลงความเห็นของครูในโรงเรียนประถมศึกษาเรื่อง บรรยากาศของโรงเรียนและความพึงพอใจในหน้าที่การงานที่มีผลต่อการปฏิบัติงานที่ได้ผลสูงและต่ำของโรงเรียน ผู้วิจัยพยายามสังเกตถึงความแตกต่างในเรื่องการตัดสินใจเกี่ยวกับบรรยากาศของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จสูงและต่ำในช่วง 3 ปี โดยศึกษาจากโรงเรียนประถมศึกษา 14 โรง พบว่า โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จสูงนั้นครูมีความพอใจในระดับหน้าที่การงาน และบรรยากาศในโรงเรียนมากกว่าอย่างไรก็ดีน่าจะมีการศึกษาต่อไปเพื่อให้เห็นข้อสรุปที่จะนำมาสนับสนุนผลการศึกษาข้างต้น

✓ มอร์ (Moor.1995 : 74-75) ได้ศึกษาการวางแผนกลยุทธ์การบริหารงานควบคุมคุณภาพ (TQM) และแนวคิดด้านคุณภาพในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษา เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์ในการวางแผนกับการบริหารงานควบคุมคุณภาพในระดับอุดมศึกษา โดยมีการนำแนวคิดด้านคุณภาพมาใช้ในการวางแผนกับการบริหารงานควบคุมคุณภาพ ในระดับอุดมศึกษาโดยมีการนำแนวคิดด้านคุณภาพมาใช้ในการการจัดตั้งเชิงคุณภาพ และสำรวจในสถาบันอุดมศึกษา 3 แห่ง มีการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ 52 รายการ และจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัย พบว่า การวางแผนกลยุทธ์และการบริหารควบคุมคุณภาพ มีความสัมพันธ์กันในการสร้างความอยู่รอดและ

การมีประสิทธิภาพขององค์กร เมื่อนำมาใช้ในองค์กรจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่งเมื่อมีการบูรณาการ
ดังนั้นการบูรณาการจึงต้องอาศัยแนวคิด ด้านคุณภาพที่ชัดเจนความไม่สัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆและ
องค์กรภายนอก เพื่อที่จะลดความขัดแย้งให้น้อยที่สุดและเกิดการยอมรับมากที่สุด เพื่อก่อให้เกิด
การเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อองค์กรต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Studies) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนจำนวน 443 คน ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 11 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนจำนวนทั้งหมด 210 คน โดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากสูตร Yamane, 1973 ดังนี้

การหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร

โดยใช้สูตรที่ใช้ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้ (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N หมายถึง จำนวนประชากร

e หมายถึง ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้มีได้ (.05)

แทนค่าในสูตรได้ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{443}{1 + (443) (0.05)^2} \\ &= \frac{443}{1 + 1.1075} \end{aligned}$$

ได้ n = 210 คน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งมีรายละเอียดในการสุ่มดังนี้

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของแต่ละเขตใช้วิธีการคำนวณโดยการเทียบสัดส่วนจำนวนประชากรทั้งหมดกับขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียน

โรงเรียน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
วัดไทร	65	30
วัดสี่สูก	58	30
วัดนาคนิมิตร	51	30
วัดนางนอง(พิพัฒน์)	42	20
วัดบางประทุนนอก	29	10
วัดโพธิ์ทอง	40	20
วัดมงคลวราราม	36	20
วัดยายร่ม	34	20
วัดบางขุนเทียนนอก	25	10
วัดโพธิ์แก้ว	26	10
วัดศาลาครีน	19	10
รวม	443	210

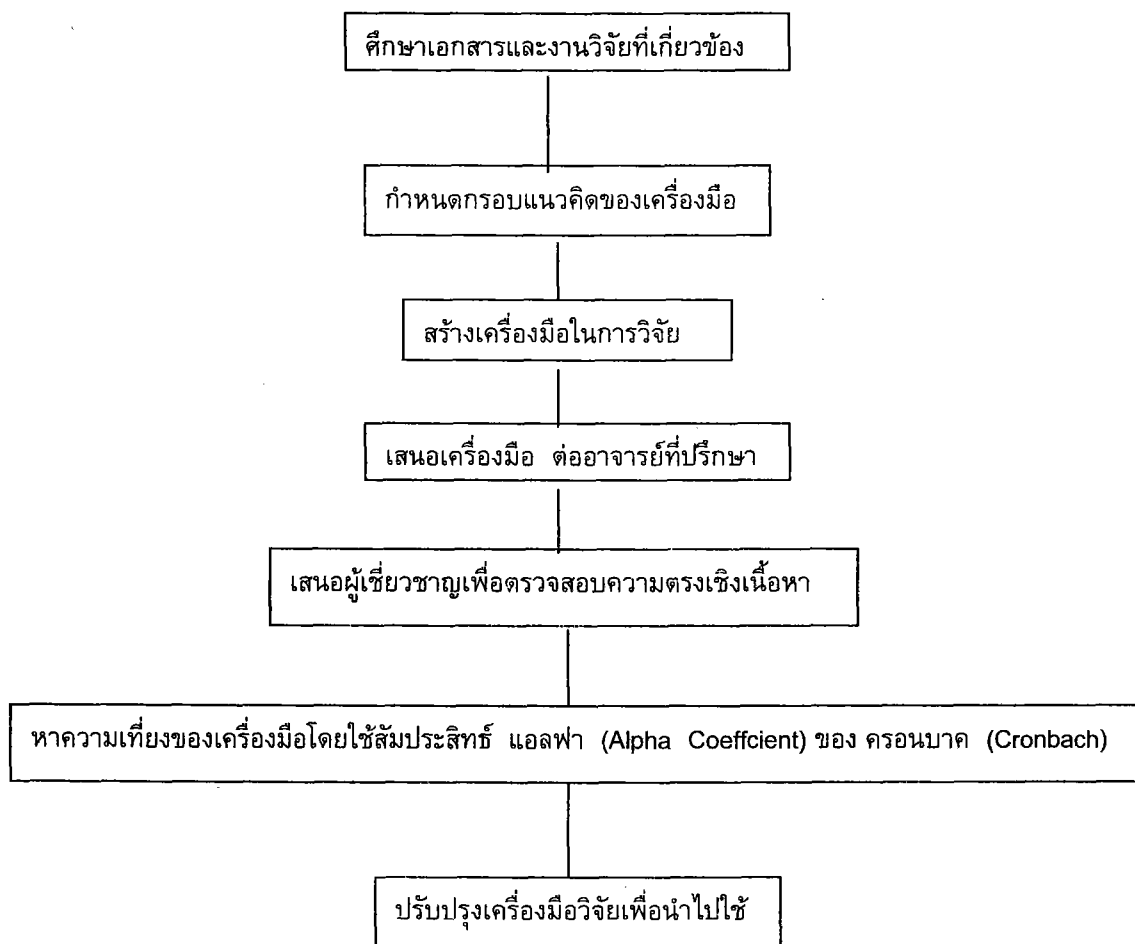
2. สุ่มครู ตามอัตราส่วนของประชากรกับขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยปรับปรุงจากกรอบแนวคิดเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลำดับขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

2.2 ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยยึดกรอบนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในด้านมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 มาตรฐานเป็นกรอบแนวคิดโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านมาตรฐานการเรียนการสอนทั้ง 2 มาตรฐาน ตามนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาโดยลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	อยู่ในระดับ	5
มาก	อยู่ในระดับ	4
ปานกลาง	อยู่ในระดับ	3
น้อย	อยู่ในระดับ	2
น้อยที่สุด	อยู่ในระดับ	1

ประสิทธิภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเองโดยยึดกรอบนโยบายการประกันคุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ พิจารณาแล้วนำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานการศึกษา เขตจอมทองซึ่งอยู่นอกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่น 0.97 จำแนกเป็นด้านความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านมาตรฐานการเรียนการสอนทั้ง 2 มาตรฐานตามนโยบายประกันคุณภาพการศึกษา

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ทำหนังสือจากอาจารย์ที่ปรึกษาถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตใช้แบบสอบถามในโรงเรียนประถมศึกษาเขตจอมทองที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตให้ดำเนินการได้

3.2 นำแบบสอบถามและหนังสือการขออนุญาตถึงโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมให้และผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตัวเองตามวันเวลาที่นัดหมาย โดยโทรศัพท์ไปก่อนล่วงหน้าผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปจำนวนทั้งสิ้น 210 ชุดซึ่งใช้เวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่ วันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2545 ถึง วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2545

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS For Window โดยคำนวณหาค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

- 1.ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ โดยการแจกแจง หาค่าร้อยละ (Percent)
- 2.การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คำนวณโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน ดังนี้

1.1 ค่าสถิติที (t – test) กรณีเปรียบเทียบระหว่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม

1.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Oneway ANOVA) กรณีเปรียบเทียบระหว่างค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป

กรณีพบความแตกต่างวิเคราะห์ต่อด้วยวิธีเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีของ ดูกี้ (Tukey's HSD test)

เกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ความรู้ ความเข้าใจและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายประกันคุณภาพการศึกษา ค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

ด้านความรู้ความเข้าใจ

4.51-5.00	หมายถึง	ความรู้ความเข้าใจ	อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50	หมายถึง	ความรู้ความเข้าใจ	อยู่ในระดับมาก
2.51-3.50	หมายถึง	ความรู้ความเข้าใจ	อยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	ความรู้ความเข้าใจ	อยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50	หมายถึง	ความรู้ความเข้าใจ	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ด้านการปฏิบัติงาน

4.51-5.00	หมายถึง	การปฏิบัติงาน	อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50	หมายถึง	การปฏิบัติงาน	อยู่ในระดับมาก
2.51-3.50	หมายถึง	การปฏิบัติงาน	อยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	การปฏิบัติงาน	อยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50	หมายถึง	การปฏิบัติงาน	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถานที่ทำการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างจากครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานตาม มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจ และการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านมาตรฐานการศึกษา 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 18 และ 22 โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา ศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ ด้วยตนเอง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน การฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพด้านดนตรี ศิลปะ กีฬา ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่องร่วมทั้งให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียนครูมีการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ เปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของโรงเรียนกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกกับข้อมูลส่วนตัวของครูผู้สอนได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ แยกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปร ในตอนนี้เป็นนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยาย และการแจกแจงความถี่ เพื่อศึกษาลักษณะการแจกแจงของตัวแปร

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานวิจัย

2.1 การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

2.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

เพื่อความสะดวกในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์แทนตัวแปรและความหมายดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลรวมกำลังสอง
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง
F	แทน	ค่าสถิติเอฟ
t	แทน	ค่าสถิติที
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา 2 มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูโรงเรียนประถมศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม และการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ
3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของผู้เรียน
6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา
7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน
8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

9.มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

- 1.ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา
- 2.ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 3.ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปร ในตอนนี้เป็นนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยาย และการแจกแจงความถี่ ผลปรากฏตามตาราง 1

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของสถานภาพส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

	สถานภาพส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	39	19.1
	หญิง	165	80.9
อายุ	18-28 ปี	43	21.1
	29-39 ปี	54	26.5
	40-50 ปี	76	37.3
	51 ปีขึ้นไป	31	15.2
วุฒิการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	5	2.5
	ปริญญาตรี	196	96.1
	ปริญญาโท	3	1.5
ประสบการณ์การทำงาน	1-5 ปี	62	30.4
	6-10 ปี	10	14.7
	11-15 ปี	34	16.7
	16-20 ปี	15	7.4

ตาราง 4 (ต่อ)

สถานภาพส่วนตัว	จำนวน	ร้อยละ
21-25 ปี	32	15.7
26 ปีขึ้นไป	31	15.2
รวม	204	100.00

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 80.9 เป็นครูหญิง โดยเป็นครูชายเพียงร้อยละ 19.1

อายุ ส่วนใหญ่ร้อยละ 37.3 มีอายุ 40-50 ปี รองลงมาคือ มีอายุ 29-39 ปี ร้อยละ 26.5 มีอายุ 18-28 ปี ร้อยละ 21.1 และมีอายุ 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 15.2

วุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 96.1 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาได้แก่ ต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 2.5 และปริญญาโท ร้อยละ 1.5

ประสบการณ์ทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี ร้อยละ 30.4 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ทำงาน 11-15 ปี ร้อยละ 16.7 มีประสบการณ์ทำงาน 21-25 ปี ร้อยละ 15.7 มีประสบการณ์ทำงาน 26 ปีขึ้นไป ร้อยละ 15.2 และมีประสบการณ์ทำงาน 6-10 ปี ร้อยละ 14.7

ตาราง 5 แสดงผล ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผล ความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร มาตรฐานที่ 18 โดยรวมและรายด้าน

มาตรฐานการศึกษา	ความรู้ความเข้าใจ			การปฏิบัติงาน		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ตัวบ่งชี้						
1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน	3.65	0.5103	มาก	3.55	0.6723	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษา	ความรู้ความเข้าใจ			การปฏิบัติงาน		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ตัวบ่งชี้						
2.มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ	3.60	0.5034	มาก	3.68	0.7678	มาก
3.มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	3.73	0.43	มาก	3.59	0.5832	มาก
4.มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการ เรียนการสอน	3.67	0.4754	มาก	3.46	0.7287	ปานกลาง
5.มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน	3.59	0.6709	มาก	3.60	0.6945	มาก
6.มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา	3.65	0.5585	มาก	3.62	0.6465	มาก
7.ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน	3.68	0.5421	มาก	3.67	0.5325	มาก
8.มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง	3.67	0.5261	มาก	3.62	0.5715	มาก
9.มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน	3.62	0.5188	มาก	3.56	0.5348	มาก
รวม	3.65	0.2245	มาก	3.59	0.3047	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 5 พบว่าครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าตนเองมีความรู้ความเข้าใจ ในระดับ มาก เรียงตามลำดับ ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (เฉลี่ย 3.73) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน (เฉลี่ย 3.68) มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน (เฉลี่ย 3.67) มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง (เฉลี่ย 3.67) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน (เฉลี่ย 3.65) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรีศิลปะ และกีฬา (เฉลี่ย 3.66) มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน (เฉลี่ย 3.62) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ (เฉลี่ย 3.60) มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน (เฉลี่ย 3.59)

ด้านการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก (เฉลี่ย 3.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้าน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ (เฉลี่ย 3.68) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน (เฉลี่ย 3.67) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้ง ด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา (เฉลี่ย 3.62) มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และต่อเนื่อง (เฉลี่ย 3.62) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (เฉลี่ย 3.59) มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน (เฉลี่ย 3.60) มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน (เฉลี่ย 3.56) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน (เฉลี่ย 3.55) นอกจากนี้ด้านมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับ ปานกลาง (เฉลี่ย 3.46)

ตาราง 6 แสดงผล ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษา ชั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร มาตรฐานที่ 22 โดยรวมและรายด้าน

มาตรฐานการศึกษา	ความรู้ความเข้าใจ			การปฏิบัติงาน		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ตัวบ่งชี้						
1.ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา	3.61	0.4977	มาก	3.58	0.5455	มาก
2.ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.59	0.4748	มาก	3.57	0.5143	มาก
3.ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ	3.69	0.5779	มาก	3.72	0.5720	มาก
รวม	3.63	0.3826	มาก	3.62	0.3976	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 6 พบว่าครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าตนเองมีความรู้ความเข้าใจ ในระดับ มาก เรียงตามลำดับ ได้แก่ ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.69) ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 3.61) ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ค่าเฉลี่ย 3.59)

ด้านการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก (เฉลี่ย 3.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ (เฉลี่ย 3.72)

ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 3.58) ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ (ค่าเฉลี่ย 3.57)

ตาราง 7 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกกระตบการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครจำแนกตามเพศ ด้านมาตรฐานที่ 18 โดยรวมและรายด้าน

มาตรฐานการศึกษา	ชาย (39)		หญิง (165)		t - test
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ตัวบ่งชี้					
ความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อ การประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน	3.69	0.2756	3.64	0.2104	1.144*
1.มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลาก หลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความ ต้องการของผู้เรียน	3.69	0.3863	3.64	0.5360	0.672*
2.มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้าง สรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ	3.71	0.4652	3.57	0.5097	1.562
3.มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้แสวงหาคำตอบและ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	3.71	0.4322	3.73	0.4307	- 0.200
4.มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเทคโนโลยีและสื่อที่ เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียน การสอน	3.59	0.4690	3.69	0.4765	- 1.135
5.มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของผู้เรียน	3.72	0.8190	3.56	0.6301	1.104*

ตาราง 7 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษา	ชาย (39)		หญิง (165)		t - test
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ตัวบ่งชี้					
6.มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา	3.67	0.5831	3.65	0.5543	1.97
7.ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน	3.72	0.5553	3.67	0.5401	0.586
8.มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง	3.76	0.4699	3.64	0.5376	1.223
9.มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน	3.67	0.5244	3.61	0.5184	0.661

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 7 พบว่า ครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครที่มีเพศต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน

สำหรับความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของครูเพศชายและเพศหญิง พบว่า มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่าง ครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกันมีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่องมีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 8 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ด้านมาตรฐานที่ 22 โดยรวมและรายด้าน

มาตรฐานการศึกษา	ชาย (39)		หญิง (165)		t - test
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D.	
ตัวบ่งชี้					
ความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อ การประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน	3.56	0.3879	3.65	0.3825	-1.3118
1.ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัด การศึกษา	3.57	0.5335	3.62	0.4900	- 0.617
2.ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้ เรียนเป็นสำคัญ	3.46	0.4239	3.62	0.4868	- 1.904
3.ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการ เรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้ พัฒนาคุณภาพ	3.65	0.5185	3.70	0.5921	- 0.514

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 8 พบว่า ครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน

สำหรับความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของครูเพศชายและเพศหญิง พบว่า ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตร และเป้าหมายการจัดการศึกษา ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 9 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ด้านมาตรฐานที่ 18 โดยรวมและรายด้าน

มาตรฐานการศึกษา	ชาย (39)		หญิง (165)		t - test
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D.	
ตัวบ่งชี้					
การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.64	0.2604	3.58	0.3139	1.140
1.มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน	3.51	0.6582	3.56	0.6772	- 0.393
2.มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ	3.72	0.7249	3.66	0.7749	0.421
3.มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	3.66	0.4859	3.58	0.6041	0.779
4.มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการ เรียนการสอน	3.47	0.7278	3.46	0.7311	0.107
5.มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน	3.78	0.6511	3.56	0.6997	1.777
6.มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา	3.62	0.6193	3.62	0.6545	- 0.030
7.ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยการทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน	3.78	0.5013	3.64	0.5375	1.479
8.มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง	3.67	0.5018	3.61	0.5875	0.612
9.มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนเองและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน	3.59	0.5380	3.56	0.5355	0.353

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 9 พบว่า ครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัด
สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา
เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน

สำหรับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของครูเพศชายและเพศหญิง พบว่า มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
อย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียนมีการจัดกิจกรรมการ
เรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและ
ตัดสินใจมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำ
ตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมา
ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรม
และจริยธรรมของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา
สุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย
การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน
ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่องมีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมี
ความกระตือรือร้นในการไปเรียน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 10 เปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ด้านมาตรฐานที่ 22 โดยรวมและรายด้าน

มาตรฐานการศึกษา	ชาย (39)		หญิง (165)		
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D.	t - test
ตัวบ่งชี้					
การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อ การประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.58	0.4399	3.63	0.3878	- 0.712
1.ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมาย การจัดการศึกษา	3.52	0.6831	3.59	0.5092	- 0.630*
2.ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลัก สูตรจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.57	0.5327	3.57	0.5115	0.027
3.ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผล การเรียนการสอนและการนำผลการประเมิน มาใช้พัฒนาคุณภาพ	3.65	0.5674	3.73	0.5737	- 0.790

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 10 พบว่า ครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน

สำหรับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของครูเพศชายและเพศหญิง พบว่า ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผล การเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 แสดงผล ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ความรู้ความเข้าใจตาม
มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถม
ศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของ
โรงเรียน มาตรฐานที่ 18 โดยรวมและรายด้าน

มาตรฐานการศึกษา	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ตัวบ่งชี้									
1.มีการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและ สนองความต้องการของผู้เรียน	3.65	.7192	มาก	3.63	.4624	มาก	3.68	.4397	มาก
2.มีการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนที่กระตุ้นให้ ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้าง สรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ	3.56	.5127	มาก	3.61	.4627	มาก	3.60	.5388	มาก
3.มีการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนที่กระตุ้นให้ ผู้เรียนรู้จักศึกษาหา ความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วย ตนเอง	3.62	.4396	มาก	3.69	.4400	มาก	3.81	.4038	มาก
4.มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่ เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการ จัดการเรียนการสอน	3.73	.3732	มาก	3.64	.5217	มาก	3.67	.4742	มาก

ตาราง 12 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษา	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ตัวบ่งชี้									
6.มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา	3.65	.6052	มาก	3.63	.5511	มาก	3.67	.5490	มาก
5.มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน	3.77	.5944	มาก	3.46	.7896	ปานกลาง	3.63	.5592	มาก
7.ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยการทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน	3.86	.5843	มาก	3.60	.5119	มาก	3.67	.5367	มาก
8.มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง	3.75	.4622	มาก	3.62	.5849	มาก	3.68	.4960	มาก
9.มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน	3.51	.5614	มาก	3.64	.4570	มาก	3.66	.5507	มาก
โดยรวม	3.68	.2149	มาก	3.61	.2161	มาก	3.67	.2337	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 11 พบว่า ความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.68) เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านมีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51 – 3.86 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้าน ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยการทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย 3.86) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้สถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียนมีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน

โรงเรียนขนาดกลางโดยรวมมีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับ มาก (เฉลี่ย 3.61) เมื่อพิจารณารายด้านความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับ ปานกลาง 1 ด้าน คือ มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน (เฉลี่ย 3.47) นอกนั้นมีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.60 – 3.69 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (เฉลี่ย 3.9) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยการทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย 3.60)

โรงเรียนขนาดใหญ่โดยรวม มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 3.61) เมื่อพิจารณารายด้าน ความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.81–3.60 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (เฉลี่ย 3.81) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ (เฉลี่ย 3.60)

ตาราง 12 แสดงผล ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล ความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน มาตรฐานที่ 22 โดยรวมและรายด้าน

มาตรฐานการศึกษา	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ตัวบ่งชี้									
1.ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา	3.59	.5721	มาก	3.68	.4703	มาก	3.56	.4856	มาก
2.ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.53	.5828	มาก	3.66	.3947	มาก	3.56	.4945	มาก
3.ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ	3.73	.6020	มาก	3.62	.5581	มาก	3.73	.5837	มาก
โดยรวม	3.62	.4612	มาก	3.65	.3153	มาก	3.62	.4029	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 12 พบว่า ความรู้ความเข้าใจ ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย3.62) เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านมีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับ มาก โดยมี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 12 พบว่า ความรู้ความเข้าใจ ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านมีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.53–3.73 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.73) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ค่าเฉลี่ย 3.73)

โรงเรียนขนาดกลางโดยรวม มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับ มาก (เฉลี่ย 3.66) เมื่อพิจารณารายด้าน ความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับ มาก ทุกด้าน โดยค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.62–3.68 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา (เฉลี่ย 3.68) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีความรู้ความสามารถ ในการประเมินผลการเรียนการสอน และการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.62)

โรงเรียนขนาดใหญ่โดยรวม มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับ มาก (เฉลี่ย 3.62) เมื่อพิจารณารายด้าน ความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับ มาก ทุกด้าน โดยค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.58–3.73 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีความรู้ความสามารถ ในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.73) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีความรู้ความสามารถ ในการพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ค่าเฉลี่ย 3.56)

ตาราง 13 แสดงผล ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน มาตรฐานที่ 18 โดยรวมและรายด้าน

มาตรฐานการศึกษา	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ตัวบ่งชี้									
1.มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน	3.75	.8843	มาก	3.51	.6956	มาก	3.49	.5122	มาก
2.มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ	3.74	.5711	มาก	3.81	.8793	มาก	3.52	.7143	มาก
3.มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้แสวงหาคำตอบ. และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	3.57	.6066	มาก	3.68	.5250	มาก	3.52	.6176	มาก
4.มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการ เรียนการสอน	3.26	.8263	ปานกลาง	3.62	.5826	มาก	3.41	.7794	ปานกลาง

ตาราง 13 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษา	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ตัวบ่งชี้									
5.มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน	3.43	.5504	ปานกลาง	3.53	.8526	มาก	3.75	.5562	มาก
6.มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา	3.47	.6996	ปานกลาง	3.63	.6507	มาก	3.73	.6044	มาก
7.ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน	3.68	.5540	มาก	3.62	.5141	มาก	3.70	.5425	มาก
8.มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง	3.68	.5744	มาก	3.61	.5921	มาก	3.61	.5559	มาก
9.มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความ	3.47	.5905	ปานกลาง	3.60	.4814	มาก	3.57	.5563	มาก

ตาราง 13 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษา	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ตัวบ่งชี้									
กระตือรือร้นในการไปเรียน									
โดยรวม	3.56	.2931	มาก	3.62	.2965	มาก	3.59	.3189	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 13 พบว่า การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) เมื่อพิจารณารายด้าน การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.53–3.73 รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน (เฉลี่ย 3.75) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก ศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (เฉลี่ย 3.58) นอกนั้นมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.27 – 3.48 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน (เฉลี่ย 3.48) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน (เฉลี่ย 3.27)

โรงเรียนขนาดกลาง โดยรวมมีความรู้ความเข้าใจ ตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 3.62) เมื่อพิจารณารายด้าน การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51–3.81 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ (เฉลี่ย 3.81) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน (เฉลี่ย 3.51)

โรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวมมีการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับ มาก (เฉลี่ย 3.60) เมื่อพิจารณารายด้าน การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้านคือ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน (เฉลี่ย 3.41) นอกนั้น มีการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับ มาก โดยค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50 – 3.75 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดกิจกรรม เพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน (เฉลี่ย 3.75) และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติ และสนองความต้องการของผู้เรียน (เฉลี่ย 3.50)

ตาราง 14 แสดงผล ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล การปฏิบัติงานตาม มาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครู ประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน มาตรฐานที่ 22 โดยรวมและรายด้าน

มาตรฐานการศึกษา	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ตัวบ่งชี้									
1.ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา	3.50	.6222	มาก	3.68	.4714	มาก	3.52	.5633	มาก
2.ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผน และกระบวนการเรียน การสอนที่เน้น ผู้เรียน เป็นสำคัญ	3.53	.5194	มาก	3.63	.4896	มาก	3.54	.5348	มาก
3.ครูมีความรู้ความสามารถในการ ประเมินผลการเรียน การสอนและการนำ ผลการประเมินมาใช้ พัฒนาคุณภาพ	3.71	.6709	มาก	3.76	.5085	มาก	3.68	.5824	มาก

ตาราง 14 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษา	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ตัวบ่งชี้									
1.ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา	3.50	.6222	มาก	3.68	.4714	มาก	3.52	.5633	มาก
โดยรวม	3.58	.5110	มาก	3.69	.3116	มาก	3.58	.4054	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 14 พบว่า การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) เมื่อพิจารณารายด้าน การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50–3.71 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ (เฉลี่ย 3.71) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา (เฉลี่ย 3.50)

โรงเรียนขนาดกลาง โดยรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.70) เมื่อพิจารณารายด้าน การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.63–3.77 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีความรู้ความสามารถ ในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ (เฉลี่ย 3.77) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ (เฉลี่ย 3.63)

โรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) เมื่อพิจารณารายด้าน การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.52 – 3.68 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีความรู้ความสามารถ ในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ (เฉลี่ย 3.68) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (เฉลี่ย 3.54)

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน ด้านมาตรฐานที่ 18 โดยรวมและรายด้าน

มาตรฐานการศึกษา	แหล่งของความแปรปรวน	ความรู้ความเข้าใจ			
		df	SS	MS	F
ตัวบ่งชี้					
ความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระหว่างกลุ่ม	2	.196	9.819E-02	1.966
	ภายในกลุ่ม	201	10.039	4.995E-02	
	รวม	203	10.235		
1.มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน					
	ระหว่างกลุ่ม	2	9.829E-02	4.915E-02	.187
	ภายในกลุ่ม	201	52.762	.262	
	รวม	203	52.860		
2.มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ					
	ระหว่างกลุ่ม	2	6.895E-02	3.447E-02	.135
	ภายในกลุ่ม	201	51.371	.256	
	รวม	203	51.440		
3.มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง					
	ระหว่างกลุ่ม	2	1.227	.613	3.397
	ภายในกลุ่ม	201	36.305	.181	
	รวม	203	37.532		
4.มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
	ระหว่างกลุ่ม	2	.251	.125	.577
	ภายในกลุ่ม	201	45.636	.227	
	รวม	203	45.886		
5.มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน					
	ระหว่างกลุ่ม	2	2.729	1.365	3.095
	ภายในกลุ่ม	201	88.630	.441	
	รวม	203	91.359		

ตาราง 15 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษา	แหล่งของความ		ความรู้ความเข้าใจ		
	แปรปรวน	df	SS	MS	F
ตัวบ่งชี้					
6.มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่าง ครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา	ระหว่างกลุ่ม	2	9.763E-02	4.881E-02	.155
	ภายในกลุ่ม	201	63.225	.315	
	รวม	203	63.323		
7.ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยการทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.761	.880	3.057
	ภายในกลุ่ม	201	57.896	.288	
	รวม	203	59.656		
8.มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง	ระหว่างกลุ่ม	2	.480	240	.866
	ภายในกลุ่ม	201	55.751	.277	
	รวม	203	56.195		
9.มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	.594	.297	1.105
	ภายในกลุ่ม	201	54.052	.269	
	รวม	203	54.646		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 15 พบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน และส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน ด้านมาตรฐานที่ 22 โดยรวมและรายด้าน

มาตรฐานการศึกษา	แหล่งของความแปรปรวน	ความรู้ความเข้าใจ			
		df	SS	MS	F
ตัวบ่งชี้					
ความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระหว่างกลุ่ม	2	7.009E-02	3.504E-02	.238
	ภายในกลุ่ม	201	29.639	.147	
	รวม	203	29.709		
1.ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตร และเป้าหมายการจัดการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	.560	.280	1.132
	ภายในกลุ่ม	201	49.729	.247	
	รวม	203	50.289		
2.ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผน และกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ระหว่างกลุ่ม	2	.675	.388	1.480
	ภายในกลุ่ม	201	45.843	.228	
	รวม	203	46.518		
3.ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ	ระหว่างกลุ่ม	2	.567	.283	.847
	ภายในกลุ่ม	201	67.226	.334	
	รวม	203	67.793		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 16 พบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน ด้านมาตรฐานที่ 18 โดยรวมและรายด้าน

มาตรฐานการศึกษา	แหล่งของความแปรปรวน	ความรู้ความเข้าใจ			
		df	SS	MS	F
ตัวบ่งชี้					
การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระหว่างกลุ่ม	2	8.641E-02	4.321E-02	.463
	ภายในกลุ่ม	201	18.765	9.336E-02	
	รวม	203	18.852		
1.มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน					
	ระหว่างกลุ่ม	2	1.995	.997	2.234
	ภายในกลุ่ม	201	89.755	.447	
	รวม	203	91.750		
2.มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ					
	ระหว่างกลุ่ม	2	3.606	1.803	3.122
	ภายในกลุ่ม	201	116.081	.578	
	รวม	203	119.687		
3.มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง					
	ระหว่างกลุ่ม	2	1.136	.568	1.682
	ภายในกลุ่ม	201	67.901	.338	
	รวม	203	69.037		
4.มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
	ระหว่างกลุ่ม	2	3.746	1.873	3.618
	ภายในกลุ่ม	201	104.054	.518	
	รวม	203	107.800		
5.มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน					
	ระหว่างกลุ่ม	2	3.406	1.703	3.622
	ภายในกลุ่ม	201	94.501	.470	
	รวม	203	97.907		

ตาราง 17 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษา	แหล่งของความแปรปรวน	ความรู้ความเข้าใจ			
		df	SS	MS	F
ตัวบ่งชี้					
6.มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา สุนทรียภาพอย่างครบอย่าง ครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา	ระหว่างกลุ่ม	2	2.169	.084	2.637
	ภายในกลุ่ม	201	82.666	.411	
	รวม	203	84.835		
7.ส่งเสริมความเป็น ประชาธิปไตย การทำงานร่วม กับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อ กลุ่มร่วมกัน	ระหว่างกลุ่ม	2	.255	.127	.447
	ภายในกลุ่ม	201	57.300	.285	
	รวม	203	57.555		
8.มีการประเมินพัฒนาการของผู้ เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และต่อเนื่อง	ระหว่างกลุ่ม	2	.149	7.474E-02	.227
	ภายในกลุ่ม	201	66.148	.329	
	รวม	203	66.297		
9.มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรัก สถานศึกษาของตนและมีความ กระตือรือร้นในการไปเรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	.436	.218	.760
	ภายในกลุ่ม	201	57.631	.287	
	รวม	203	58.066		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 17 พบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและมีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน ด้านมาตรฐานที่ 22 โดยรวมและรายด้าน

มาตรฐานการศึกษา	แหล่งของความแปรปรวน	ความรู้ความเข้าใจ			
		df	SS	MS	F
ตัวบ่งชี้					
การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระหว่างกลุ่ม	2	.631	.315	2.014
	ภายในกลุ่ม	201	31.464	.157	
	รวม	203	32.094		
1.ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2	1.399	.699	2.382
	ภายในกลุ่ม	201	59.018	.294	
	รวม	203	60.416		
2.ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ระหว่างกลุ่ม	2	.434	.217	.819
	ภายในกลุ่ม	201	53.262	.265	
	รวม	203	53.696		
3.ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ	ระหว่างกลุ่ม	2	.324	.162	.493
	ภายในกลุ่ม	201	66.101	.329	
	รวม	203	66.425		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 18 พบว่าครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน

เพื่อให้ทราบความแตกต่างรายคู่ ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการของตุ๊กกี (Tukey 's HSD test) ดังแสดงในตารางที่ 19

ตาราง 19 ตารางเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันด้านมาตรฐานที่ 18

มาตรฐานการศึกษา	ขนาดโรงเรียน	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
	$\bar{X}$	3.58	3.67	3.52
ตัวบ่งชี้				
1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ขนาดเล็ก	3.58	-7.06	- 0.20*
การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้	ขนาดกลาง	3.67		- 0.12
จักศึกษาหาความรู้แสวงหา	ขนาดใหญ่	3.52		
คำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง				
	$\bar{X}$	3.43	3.53	3.75
2. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึก	ขนาดเล็ก	3.43	0.311*	0.14
และส่งเสริมคุณธรรมและ	ขนาดกลาง	3.53		- 0.17
จริยธรรมของผู้เรียน	ขนาดใหญ่	3.75		
	$\bar{X}$	3.67	3.62	3.70
3. ส่งเสริมความเป็น	ขนาดเล็ก	3.67	0.26*	0.19
ประชาธิปไตย การทำงาน	ขนาดกลาง	3.62		- 7.19
ร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน	ขนาดใหญ่	3.70		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 19 พบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านมีการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร โรงเรียนขนาดใหญ่มีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนด้านมีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงเรียนขนาดกลางมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยการทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกันครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงเรียนขนาดกลางมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพื่อให้ทราบความแตกต่างรายคู่ด้านการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการของตุกี (Tukey ' s HSD test) ดังแสดงในตารางที่ 20

ตาราง 20 ตารางเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน ด้านมาตรฐานที่ 22

มาตรฐานการศึกษา	ขนาด โรงเรียน		ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		$\bar{X}$	3.74	3.81	3.52
ตัวบ่งชี้					
1.มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ขนาดเล็ก	3.74		- 6.65	0.22
การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้	ขนาดกลาง	3.81			0.29*
จักคิด วิเคราะห์ คิด	ขนาดใหญ่	3.52			
สังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิด					
แก้ปัญหาและตัดสินใจ					
		$\bar{X}$	3.74	3.81	3.52
2.มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น	ขนาดเล็ก	3.74		- 6.65	- 0.14
เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสม	ขนาดกลาง	3.81			0.21
มาประยุกต์ใช้ในการจัดการ	ขนาดใหญ่	3.52			
เรียนสอน					

ตาราง 20 (ต่อ)

มาตรฐานการศึกษา	ขนาด โรงเรียน	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
	$\bar{X}$	3.43	3.53	3.75
3. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึก	ขนาดเล็ก	3.43	- 9.82	- 0.31*
และส่งเสริมคุณธรรมและจริย	ขนาดกลาง	3.53		- 0.21
ธรรมของผู้เรียน	ขนาดใหญ่	3.75		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 20 พบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร โรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติงานสูงกว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เป็นโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านที่ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร โรงเรียนขนาดกลาง มีการปฏิบัติงานสูงกว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านมีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร โรงเรียนขนาดมีการปฏิบัติงานสูงกว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีความมุ่งหมายดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานของครูผู้สอนเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 11 โรงเรียน ประกอบด้วยครูผู้สอน จำนวน 443 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 11 โรงเรียน ประกอบด้วยครูผู้สอน จำนวนทั้งหมด 210 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณลักษณะส่วนตัวของครูในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก

ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยยึดกรอบนโยบาย การประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในด้านมาตรฐาน การศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 มาตรฐาน เป็นกรอบ แนวคิดโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านมาตรฐานการเรียนการสอนทั้ง 2 มาตรฐาน ตามนโยบายประกันคุณภาพการศึกษา ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง	มากที่สุด
4 หมายถึง	มาก
3 หมายถึง	ปานกลาง
2 หมายถึง	น้อย
1 หมายถึง	น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในการสอนระดับ ประถมศึกษาด้วยตนเอง โดยได้รับความร่วมมือจากครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในการสอนระดับประถม ศึกษา จำนวน 11 โรงเรียน สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 210 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์คืนทั้งสิ้น 204 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 97.14

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำเร็จรูป SPSS For Window โดยคำนวณหา ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S. D.)

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ โดยการแจกแจง หาค่าร้อยละ (Percent)

2.การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานคำนวณโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน ดังนี้

3.1 ค่าสถิติที (t – test) กรณีเปรียบเทียบของครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง ที่มีเพศต่างกัน

3.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Oneway ANOVA) กรณีเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างความแตกต่างของโรงเรียน

กรณีพบความแตกต่างวิเคราะห์ต่อด้วยวิธีเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีของตุกี (Tukey ' s HSD test)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 80.9 เป็นครูหญิง โดยเป็นครูชายเพียงร้อยละ 19.1 อายุ ส่วนใหญ่ร้อยละ 37.3 มีอายุ 40-50 ปีขึ้นไป รองลงมาคือ มีอายุ 40-50 ปี ร้อยละ 37.7 มีอายุ 29-39 ปี ร้อยละ 26.5 และมีอายุ 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 15.2

วุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 96.1 มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี รองลงมาได้แก่ต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 2.5 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 1.5

ประสบการณ์ทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 1–5 ปี ร้อยละ 30.4 รองลงมาคือ มีประสบการณ์ทำงาน 11–15 ปี ร้อยละ 16.7 มีประสบการณ์ทำงาน 21–25 ปี ร้อยละ 15.7 มีประสบการณ์ทำงาน 26 ปีขึ้นไป ร้อยละ 15.2 มีประสบการณ์ทำงาน 6–10 ปี ร้อยละ 14.7 และมีประสบการณ์ทำงาน 16– 20 ปี ร้อยละ 7.4

2. การศึกษาความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานของครูผู้สอน เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร มาตรฐานที่ 18 ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่า ครูส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าตนเองมีความรู้ความเข้าใจในระดับ มากเรียงตามลำดับได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 3 (เฉลี่ย 3.73) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ตัวบ่งชี้ที่ 7 (เฉลี่ย 3.68) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน ตัวบ่งชี้ที่ 4 (เฉลี่ย 3.67) มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเทคโนโลยีและสื่อที่

เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตัวบ่งชี้ที่ 8 (เฉลี่ย 3.67) มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง ตัวบ่งชี้ที่ 1 (เฉลี่ย 3.66) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน ตัวบ่งชี้ที่ 6 (เฉลี่ย 3.66) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา ตัวบ่งชี้ที่ 9 (เฉลี่ย 3.62) มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน ตัวบ่งชี้ที่ 2 (เฉลี่ย 3.60) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ ตัวบ่งชี้ที่ 5 (เฉลี่ย 3.60) มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน

ด้านการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก (เฉลี่ย 3.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่าตัวบ่งชี้ที่ 2 (เฉลี่ย 3.68) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ ตัวบ่งชี้ที่ 7 (เฉลี่ย 3.67) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบ ต่อกลุ่มร่วมกัน ตัวบ่งชี้ที่ 6 (เฉลี่ย 3.6) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้ง ด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา ตัวบ่งชี้ที่ 8 (เฉลี่ย 3.62) มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง ตัวบ่งชี้ที่ 3 (เฉลี่ย 3.60) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ตัวบ่งชี้ที่ 5 (เฉลี่ย 3.60) มีการจัดกิจกรรม เพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน ตัวบ่งชี้ที่ 9 (เฉลี่ย 3.57) มีการจัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน ตัวบ่งชี้ที่ 1 (เฉลี่ย 3.68) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียนและนอกจากนี้ ตัวบ่งชี้ที่ 4 อยู่ในระดับ ปานกลาง (เฉลี่ย 3.47) มีการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ด้านความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 22 ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจ ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่า ครูส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าตนเอง มีความรู้ความเข้าใจ ในระดับ มาก เรียงตามลำดับได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 3 (ค่าเฉลี่ย 3.70) ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการ ประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ ตัวบ่งชี้ที่ 1 (ค่าเฉลี่ย 3.61) ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและ เป้าหมายการจัดการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 2 (ค่าเฉลี่ย 3.60) ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนา หลักสูตรจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการปฏิบัติงาน

โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับ มาก (เฉลี่ย 3.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 3 (เฉลี่ย 3.72) ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ ตัวบ่งชี้ที่ 1 (ค่าเฉลี่ย 3.58)

ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 2 (ค่าเฉลี่ย 3.58) ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.การศึกษาเปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน ผลปรากฏดังนี้

ครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน สำหรับความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของครูเพศชายและเพศหญิง พบว่า มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และ กีฬา ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยการทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่ม ร่วมกันมีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่องมีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน ไม่แตกต่างกัน

สำหรับมาตรฐานที่ 22 พบว่า ครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน สำหรับความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของครูเพศชายและเพศหญิง พบว่า ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ ไม่แตกต่างกัน

ครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 18 ไม่แตกต่างกัน

สำหรับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของครูเพศชายและเพศหญิง พบว่า มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียนมีการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษา หาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการ เรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมเพื่อ ฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียน ได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้าน ดนตรี ศิลปะ และกีฬา ส่งเสริมความเป็น ประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกันมีการประเมิน พัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถาน ศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน ไม่แตกต่างกัน

ครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 22 ไม่แตกต่างกัน

สำหรับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของครูเพศชายและเพศหญิง พบว่า ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตร และเป้าหมายการจัดการศึกษา ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผน และกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมิน ผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณ ไม่แตกต่างกัน

ความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 18 ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน โรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ใน ระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย3.68) เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านมีความรู้ความเข้าใจ ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ใน ระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51-3.86 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือตัวบ่งชี้ที่ 7 ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย3.86) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 9 มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถาน ศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริม คุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน

โรงเรียนขนาดกลางโดยรวมมีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการ ประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ใน ระดับ มาก (เฉลี่ย 3.61) เมื่อ พิจารณารายด้านความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ใน ระดับ ปานกลาง 1 ด้าน คือ ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีการจัดกิจกรรม

เพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน (เฉลี่ย 3.47) นอกนั้นมีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.60 – 3.69 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (เฉลี่ย 3.9) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 7 ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยการทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย 3.60)

โรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวมมีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ใน ระดับ มาก (เฉลี่ย 3.61) เมื่อพิจารณารายด้าน ความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าอยู่ใน ระดับ มาก ทุกด้าน โดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.81– 3.60 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (เฉลี่ย 3.81) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ (เฉลี่ย 3.60)

ความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 22 ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน โรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ใน ระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านมีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ใน ระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.53–3.73 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 3 ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.73) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 2 ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ค่าเฉลี่ย 3.73)

โรงเรียนขนาดกลางโดยรวมมีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 3.66) เมื่อพิจารณารายด้านความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ใน ระดับ มาก ทุกด้าน โดยค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.62–3.68 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา (เฉลี่ย 3.68) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 3 ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.62)

โรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวม มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ใน ระดับ มาก (เฉลี่ย 3.62) เมื่อพิจารณารายด้านความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ใน ระดับ มาก ทุกด้าน โดยค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.58–3.73 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 3 ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียน การสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.73) และด้านที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 2 ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผนและกระบวนการ เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ค่าเฉลี่ย 3.56)

การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 18 ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน โรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ใน ระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.57) เมื่อพิจารณารายด้านการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน การศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ใน ระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.53–3.73 รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการ ของผู้เรียน (เฉลี่ย 3.75) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วย ตนเอง (เฉลี่ย 3.58) นอกนั้นมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพ ภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ใน ระดับ ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.27–3.48 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 9 มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษา ของตน และมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน (เฉลี่ย 3.48) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการ จัด การ เรียนการสอน (เฉลี่ย 3.27)

โรงเรียนขนาดกลาง โดยรวม มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการ ประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ใน ระดับ มาก (เฉลี่ย 3.62)

เมื่อพิจารณารายด้านการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพ ภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ใน ระดับ มาก ทุกด้าน โดยค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51– 3.81 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้น ให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ (เฉลี่ย 3.81) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่าง หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน (เฉลี่ย 3.51)

โรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวม มีความมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อ การประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ใน ระดับ มาก (เฉลี่ย 3.60) เมื่อพิจารณารายด้านการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ใน ระดับ ปานกลาง 1 ด้าน คือ ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีการนำภูมิปัญญา ท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการ เรียนการสอน (เฉลี่ย 3.41)

นอกนั้นมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ใน ระดับ มาก โดยค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50–3.75 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน (เฉลี่ย 3.75) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน (เฉลี่ย 3.50)

การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 22 ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน โรงเรียนขนาดเล็กโดยรวมอยู่ใน ระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) เมื่อพิจารณารายด้านการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50–3.71 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 3 ครุมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ (เฉลี่ย 3.71) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา (เฉลี่ย 3.50)

โรงเรียนขนาดกลาง โดยรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.70) เมื่อพิจารณารายด้านการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ใน ระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.63 – 3.77 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 3 ครุมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ (เฉลี่ย 3.77) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 2 ครุมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (เฉลี่ย 3.63)

โรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวม อยู่ใน ระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.58) เมื่อพิจารณารายด้านการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ใน ระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.52–3.68 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 3 ครุมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ (เฉลี่ย 3.68) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 2 ครุมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (เฉลี่ย 3.54)

ครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 18 ด้านตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทองสังกัด สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงเรียนขนาดใหญ่มีความรู้ความเข้าใจสูง

กว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ส่วนด้านตัวบ่งชี้ที่ 5 มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน ครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงเรียนขนาดกลางมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตัวบ่งชี้ที่ 7 ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน ครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงเรียนขนาดกลาง มีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 18 ด้านตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ ครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติงานสูงกว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เป็นโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงเรียนขนาดกลางมีการปฏิบัติงานสูงกว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงเรียนขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติงานสูงกว่าครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร อยู่ใน ระดับ มาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร อยู่ในหน่วยงานที่ให้บริการด้านการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง จึงต้องมีความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งที่ต้องปฏิบัติ

ความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 18 พบว่า ด้านมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้าน ดนตรี ศิลปะ และกีฬา มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนเอง และมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ได้จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นประจำในโรงเรียน ระดับเขต และในระดับของส่วนสำนักงานศึกษาก็ได้มีการ จัดเจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญมาอบรมเป็นประจำ

ด้านการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 18 นั้นอยู่ใน ระดับ มาก พบว่า ด้านที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้าน ดนตรี ศิลปะ และกีฬา มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและ

ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจากครูโรงเรียนประถม ศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร มีความรู้ความเข้าใจ กับมาตรฐานที่ 18 เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน จึงมีความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานในด้าน มาตรฐานที่ 18 คือ ให้สถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ยกเว้นการนำภูมิปัญญา ท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน อยู่ใน ระดับ ปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงาน การศึกษากรุงเทพมหานคร อยู่ในเขตพื้นที่ที่เป็นเมืองหลวงพื้นที่โดยส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะมีทรัพยากร ในท้องถิ่น ที่จะสามารถนำมาเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนการสอน ในด้านของอาชีพ นั้นก็จะมีหลากหลายอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นอาชีพรับจ้างในโรงงาน หรือทำงานบริษัทใน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการนำเทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียน การสอนนั้นก็ไม่ทำให้ครูผู้สอน ไม่สามารถที่จะจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานตัวนี้ได้เท่าที่ควร

ด้านความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมิน คุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 22 พบว่าครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจ ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ใน ระดับ มาก ด้านความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมิน คุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 22 พบว่า ครูมีความรู้ความสามารถ ในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ ครูรู้เป้า หมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลัก สูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ใน ระดับสูง ทั้งนี้ เนื่องจาก โรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ได้จัดให้มีการอบรมอย่างต่อเนื่องต่อครูผู้สอน ครูแกนนำไม่ว่าจะเป็นในโรงเรียน สำนักงาน เขต และสำนักงานศึกษาทำให้ครูมีความกระตือรือร้นและเกิดความรู้ความเข้าใจในการจัดการ เรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.เปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระหว่างโรงเรียน ที่มีความแตกต่างกัน ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ผลปรากฏ ดังนี้

ครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครที่มี เพศต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน สำหรับความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของครูเพศชายและเพศหญิง พบว่า มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้าน ดนตรี ศิลปะ และ กีฬา ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียน ประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครมีนโยบายให้บุคลากรทุกคนได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพ ภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยการจัดอบรมในเนื้อหาเดียวกันและวิทยากรที่ให้ความรู้ ชุติเดียวกันอย่างต่อเนื่องทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่เป็นประจำ

ครูประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครที่มี เพศต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 22 ไม่แตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจและ การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกัน สำหรับความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมิน คุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของครูเพศชายและเพศหญิง พบว่า ครูรู้ เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนา หลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมีความรู้ความ สามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ ไม่ แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงาน การศึกษา กรุงเทพมหานคร มีนโยบายให้บุคลากรทุกคนได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐาน การศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยการจัดอบรม ในเนื้อหาเดียวกันและวิทยากรที่ให้ความรู้ชุติเดียวกันอย่างต่อเนื่อง ทั้งในโรงเรียนและนอก โรงเรียน โดยหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่เป็นประจำ

ครูโรงเรียนประถม ศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐาน

การศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมาตรฐานที่ 18 พบว่า มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนขนาดใหญ่มีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ได้ขยายงานจาก การอบรมอย่างต่อเนื่องและมีการจัดอบรมเพิ่มเติมขึ้นจากวิทยากรภายนอกโดยการใช้งบนอก เหนือจากทางรัฐบาลให้จึงแตกต่างจากโรงเรียนขนาดเล็ก

ส่วนด้านที่มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน

โรงเรียนขนาดกลาง มีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนขนาดกลาง ได้ขยายงานจากการอบรมอย่าง ต่อเนื่องและมีการจัดอบรมเพิ่มเติมขึ้น จากวิทยากรภายนอกโดยการใช้งบนอกเหนือจากทาง รัฐบาลให้ ผู้บริหารมีเวลาในการเพิ่มเติมความรู้ นอกเหนือจากที่ได้รับจากการอบรมจึงแตกต่าง จากโรงเรียนขนาดเล็ก

ด้านการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบ ต่อกลุ่มร่วมกัน โรงเรียนขนาดกลาง มีความรู้ความเข้าใจ สูงกว่า โรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนขนาดกลางได้ขยายงานจากการอบรม อย่างต่อเนื่องและมีการจัดอบรมเพิ่มเติมขึ้นจากวิทยากรภายนอกโดยการใช้งบนอกเหนือจาก ทางรัฐบาลให้ ผู้บริหารมีเวลาในการเพิ่มเติมความรู้ นอกเหนือจากที่ได้รับจากการอบรมจึงต่าง ต่างจากโรงเรียนขนาดเล็ก

ครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการ ศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 18 มีการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ

โรงเรียนขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติงานสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการอบรม แหล่งวิทยากรและวิทยากรในการอบรม เทคนิคต่างๆในเนื้อหาในการอบรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมและการเรียน การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความกระตือรือร้นของบุคลากรในโรงเรียนที่มีความพร้อม การเอาใจใส่การกระตุ้นของผู้บริหารที่มีต่อบุคลากรของโรงเรียน และอีกด้านหนึ่งก็คือโรงเรียน ขนาดใหญ่เป็นโรงเรียนที่มีผู้สนใจและจับตามองเป็นอย่างมากจึงทำให้โรงเรียนขนาดใหญ่ต้องมึ การปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับแนวการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นโรงเรียน ขนาดใหญ่จึงมีการปฏิบัติงานสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

ด้านมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ใ้ นการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนขนาดกลางมีการปฏิบัติงานสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการอบรม แหล่งวิทยาการและวิทยาการในการอบรม เทคนิคต่างๆในเนื้อหาในการอบรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความกระตือรือร้นของบุคลากรในโรงเรียนที่มีความพร้อม การเอาใจใส่การกระตุ้นของผู้บริหารที่มีต่อบุคลากรของโรงเรียนและอีกด้านหนึ่งก็คือ โรงเรียนขนาดกลางส่วนมากจะมีเนื้อที่ในการตั้งโรงเรียนห่างจากชุมชนด้านอุตสาหกรรม แต่จะอยู่ใกล้กับบริเวณเนื้อที่ ที่ทำการเกษตรอย่าง เช่น เนื้อที่ที่ทำสวนจึงทำให้มีโอกาสได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ด้านมีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติงานสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ.05 ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการอบรม แหล่งวิทยาการและวิทยาการในการอบรม เทคนิคต่างๆในเนื้อหาในการอบรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความกระตือรือร้นของบุคลากรในโรงเรียนที่มีความพร้อม การเอาใจใส่การกระตุ้นของผู้บริหารที่มีต่อบุคลากรของโรงเรียน และอีกด้านหนึ่งก็คือโรงเรียนขนาดใหญ่เป็นโรงเรียนที่มีผู้สนใจและจับตามองเป็นอย่างมาก จึงทำให้โรงเรียนขนาดใหญ่ต้องมีการปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับแนวการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นโรงเรียนขนาดใหญ่จึงมีการปฏิบัติงานสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาสำนักงานเขตจอมทอง สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ยังมีความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกันบ้างผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อนำไปปรับเปลี่ยนแนวทางให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ควรมีการจัดอบรมสัมมนา ด้านความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปในทิศทางเดียวกัน

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาการศึกษาและเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและประเมินผลเป็นระยะ

3. ทุกโรงเรียนที่เตรียมพร้อมเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารต้องผลักดันให้ครูในโรงเรียนพร้อมที่จะพัฒนาตนเองและมีการแก้ไขปรับปรุงอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ กับกลุ่มตัวอย่างสังกัดเช่น โรงเรียนสังกัด สปช. โรงเรียนสังกัดเทศบาล โรงเรียนสังกัดเอกชน ฯลฯ เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษา
2. ควรมีการศึกษาค้นคว้าปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ควรมีการศึกษากับครูโรงเรียนในเขตอื่นที่สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กษมา วรวรรณ ณ ออยุธยา . (2541 กันยายน) “การประกันคุณภาพการศึกษา, ” การปฏิรูปการศึกษา. 1(1) : 16-18
- กระทรวงศึกษาธิการ.สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2541). การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไอดีเอสแควร์
- กระทรวงศึกษาธิการ.กรมวิชาการ.กองวิจัยทางการศึกษา. .(2542). แนวการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรุงเทพมหานคร.สำนักงานการศึกษา . กองวิชาการ. เอกสารเผยแพร่ ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2541). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กาญจนา เกียรติประวัติ. ม.ป.ป. วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช
- กรุงเทพมหานคร.สำนักงานการศึกษา. หน่วยศึกษานิเทศก์. (2542). สรุปรายงานผลการดำเนินงานของ โรงเรียนแกนนำ – นำร่อง 48 โรงเรียนในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนสังกัด กทม. ปีการศึกษา 2540 – 2542. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- กรุงเทพมหานคร.สำนักงานการศึกษา.หน่วยศึกษานิเทศก์. การประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. (2543). โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กองนโยบายและแผน. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). นโยบายและมาตรการในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 8 (2540-2544) ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กมล ภูประเสริฐ. (2540). ปฏิรูปการศึกษานโยบายสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :สำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร.
- กรมวิชาการ.กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา: การนิเทศ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

จินตนา สุขมาก. (2538). หลักการสอน. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครูสวนสุนันทา สหวิทยาลัย
รัตนโกสินทร์.

จำนง พรายแย้มแซ (2529). เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กับการสอนซ่อมเสริม.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ทิตนา แคมมณีและคณะ. (2545). กระบวนการเรียนรู้ ความหมายแนวทางการพัฒนาและ
ปัญหาข้อใจ. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.

ทำเนียบ มหาพรหม. (2543). การติดตามการปฏิบัติงานมาตรฐานการประกันคุณภาพ
การศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

ธวัชชัย ชัยจิรฉายกุล. (2537). จุดมุ่งหมายสำหรับการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร
แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

เนตร เตโช. (2542). การควบคุมคุณภาพการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยสารคาม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2525). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ: ชมรมเล็ก

----- (2535). การวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น,

ประจวบ จงปัดนา. (2528). ปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน
ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2524). ทศนคติ:การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย.
กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

----- (2526). ทศนคติ การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. พิมพ์ ครัง

ที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ประเวช บังสิ. (2542) การดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม:
มหาวิทยาลัย สารคาม

พนม พงษ์ไพบูลย์. (2543,พฤษภาคม) . “ เป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา ” ข้าราชการครู.
กรุงเทพฯ : 20 (4) : 14-15

มัทนา โชคตวัฒน์กร. (2545, มิถุนายน). “ แผนพัฒนาการศึกษา กรุงเทพมหานคร
ฉบับที่ 6 ”วารสารการศึกษา กทม. 255555(9) : 18-20

ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. พิมพ์
ครั้งที่ 5 ฉบับปรับปรุงแก้ไข กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2531). หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่
กรุงเทพฯ : ศึกษาพร จำกัด.

✓ วัฒนาพร ระบุทุภักข์. (2544). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. พิมพ์
ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ลิบเพรส จำกัด.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2542). แนวทางการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ :
คุรุสภาลาดพร้าว.

เศาวนิต เศาณนนท์. (2539, มิถุนายน). “การประกันคุณภาพการศึกษา”, สีมารจารย์.
10(20) : 43-44.

สถิต วงศ์ลา. (2542). ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดเลย.ราย
งานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยสารคาม

สงบ ลักษณะ. (2541). “ แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา ” ข้าราชการครู. 18(6) :2-3
สุชา จันทรเอม. (2542). จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
จำกัด.

- สุพัฒน์ พรหมวัง. (2542). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สมน อมรวิวัฒน์และคณะ. (2542, มกราคม). อ้างในสิปปนนท์ เกตุทัต. "หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโลกทัศน์ใหม่". วารสารวิชาการ 2(1): 12-18
- สุพันธ์ ดันศรีวงศ์. (2538). วิธีสอน. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สุรสิทธิ์ อัครยาพร. (2542). การศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานด้านกระบวนการตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดงานการประถมศึกษาอำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- สมคะเน พิสัยพันธ์. (2540). การศึกษาสภาพการสอบของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น . ถ่ายเอกสาร.
- สมชัย ละครวงศ์. (2544). การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสารคาม. ถ่ายเอกสาร
- สมนึก ภัททิยธนี. (2537). การวัดผลการศึกษา. กพลินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สมมาถ ห่องโสภา. (2538). การศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง วิทยานิพนธ์ กศ.ม มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2541, เมษายน). "การประกันคุณภาพการศึกษา ." วารสารวิชาการ. 1(11): 30-36.

----- (2541, พฤษภาคม)." การประกันคุณภาพการศึกษา," วารสารวิชาการ. 1(5): 27-40.

สำนักงานประสานการปฏิรูปการศึกษา. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2539). การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์สาธิตพัรว. .

สำนักนายกรัฐมนตรี. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กรุงเทพฯ : พรินทวอนกราฟฟิค จำกัด

สำนักนายกรัฐมนตรี. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). แนวทาง การประกันคุณภาพในสถานศึกษา: เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี จำกัด.

สำนักนายกรัฐมนตรี. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). มาตรฐานการ ศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ; ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ม.ป.พ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ศูนย์สาธิตพัรว. .

อุทุมพร จามรมาน. (2541). การประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษา. เอกสารประกอบ การสัมมนาทางวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อารีรัตน์ วัฒนสิน. (2540). การประกันคุณภาพการศึกษา. เอกสารประกอบการสัมมนาการ ประกันคุณภาพการศึกษา: กลยุทธ์การใช้ ISO 9000. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์.

อำนวย สารชาติ. (2543). ผลการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปทางการศึกษาโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ. รายงานการ ศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยสารคาม. ถ่ายเอกสาร

อำนวย สุทธิคุณ. (2543). การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม. รายงานการศึกษา ค้นคว้าอิสระ กศม มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยสารคาม . ถ่ายเอกสาร.

อเนก พ.อนุกุลบุตร. การวัดและประเมินทางการศึกษา. ม.ป.ป. ภาควิชาวัดผล.
มหาวิทยาลัยสารคาม

อัชชา แสงอัสนีย์, และคนอื่นๆ . ม.ป.ป. นวัตกรรมการสอนฝึกปฏิบัติออกแบบกลวิธีการสอน.
กรุงเทพฯ : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมนเนจเม้นท์ จำกัด.

Acher, Hocevar Michel. " The Education Quality System : A Content Validation
(Partnerships Organization Development)," Dissrtation Abstracts International.
56(1) : 192-197 ; June, 1995 .

Broadfoot, Patricia. " Approacher to Quality Asurance and Control in other
Countries," Paper Presented at The Annual Meeting of the Mid-South
Educational Reseach Association . 6 (15) : 4-8 ; April , 1994.

Gorrow, Teena Ruark . " Elementary School Teacher Judgments of School
Climate and Job Satisfaction in High-and-Performing School (High
Performing 7), " Dissertaton Abstracts International. 56 (1) ; 41-A ; July,
1997.

Mattox. Donald D. " A Study of In – service Needs of ILLinois Public School
Elementary Principals, " Dissertation Abstarcts International . V.19 : 2832-
2833 -A ; April , 1959 .

Moor, Sur Hodges. " Strategic Planning Total Quality Management and
QualityConceptions : An Exploratory Analysis," Dissertation Abstracts
International. 55(7) : 74-75 ; Jan, 1995 .

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. จดหมายขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ภาคผนวก ข. แบบสอบถาม

ภาคผนวก ก
จดหมายขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร แขวงวัฒนา เขตคลองเตย
กรุงเทพมหานคร 10110
โทร 2581901

1 ตุลาคม พ.ศ. 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสี่สุก

เนื่องด้วย นางวรางคณา ทุรินโธสง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จะทำสารนิพนธ์เรื่อง “ การศึกษาความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน การศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงาน เขตจอมทอง สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ” ในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการทำสารนิพนธ์ก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อทำสารนิพนธ์ ในการนี้ พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอแต่งตั้งเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ)

ประธานควบคุมสารนิพนธ์

คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร แขวงวัฒนา เขตคลองเตย
กรุงเทพมหานคร 10110
โทร 2581901

1 ตุลาคม พ.ศ. 2545

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์วิรัตน์ คุ่มคำ

เนื่องด้วย นางวรางคณา ทุรินโสง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จะทำสารนิพนธ์เรื่อง “ การศึกษาความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน การศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงาน เขตจอมทอง สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ” ในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการทำสารนิพนธ์ก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อทำสารนิพนธ์ ในการนี้ พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอแต่งตั้งเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ)

ประธานควบคุมสารนิพนธ์

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาความรู้ความเข้าใจและ การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมิน
คุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขต
จอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1.แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการ
ศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูโรงเรียนประถมศึกษา
สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครคำตอบของท่านจะเป็น
ประโยชน์อย่างมากต่อการวิจัยในครั้งนี้โปรดตอบแบบสอบถามด้วยตัวท่านเองจนครบทุกข้อ

2.ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะสงวนคำตอบและข้อมูลของท่านไว้เป็นความลับในการวิเคราะห์
ข้อมูล ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลเป็นภาพรวมของโรงเรียนประถมศึกษาทั้งเขต ดังนั้นจึงไม่กระทบ
กระเทือนต่อตัวท่านและโรงเรียนของท่านแต่อย่างใดข้อมูลนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการ
พัฒนาคุณภาพการศึกษาของระดับประถมศึกษา

3.แบบสอบถามมี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับมาตรฐานการ
ศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่งที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

นางวรางคณา ทุรินไธสง

นักศึกษาปริญญาโท สาขาการประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สถานภาพของผู้ตอบ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

( ) ชาย

( ) หญิง

2. อายุ

( ) 18 – 28 ปี ( ) 29 – 39 ปี ( ) 40 – 50 ปี ( ) 51 ปีขึ้นไป

3. อายุราชการ

( ) 1-5 ปี

( ) 6-10 ปี

( ) 11 – 15 ปี

( ) 16-20 ปี

( ) 21-25 ปี

( ) 26 ปีขึ้นไป

4. วุฒิการศึกษา

( ) ต่ำกว่าปริญญา

( ) ปริญญาตรี

( ) ปริญญาโท

( ) อื่น ๆ ระบุ .....

5.ขนาดของโรงเรียน

( ) ขนาดเล็ก (ต่ำกว่า 400 คน)

( ) ขนาดกลาง (401 – 800 คน)

( ) ขนาดใหญ่ (801 คน ขึ้นไป)

6.ระดับชั้นเรียนที่เปิดทำการสอน

( ) 1 ระดับ (ประถมศึกษา)

( ) 2 ระดับ (ก่อนประถมศึกษา – ประถมศึกษา)

( ) 3 ระดับ (ก่อนประถมศึกษา – ประถมศึกษา – มัธยมศึกษาตอนต้น)

7.ท่านเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากที่ได้

( ) สปช.

( ) ผู้บริหาร

( ) เพื่อนครู

( ) เอกสารการประกันคุณภาพทางการศึกษา

( ) โทรทัศน์

( ) สื่อสิ่งพิมพ์ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

ความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติงานเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการ ประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง

โปรดอ่านคำถามเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างละเอียด แล้วพิจารณาตอบคำถามแต่ละข้อตามความเป็นจริงที่ท่านมี ความรู้ความเข้าใจและได้มีการปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวอย่างไร

ความรู้ ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ด้านมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา

การปฏิบัติงาน หมายถึง การปฏิบัติงานของข้าราชการครูตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 มาตรฐานการศึกษา

มาตรฐานที่ 18 ข้อกำหนดลักษณะที่พึงประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของครูโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอนอย่างหลากหลาย การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา ศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบด้วยตนเอง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน การฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม การสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพด้าน ดนตรี ศิลปะ กีฬา ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง รวมทั้งให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความกระตือรือร้นในการไปเรียน

มาตรฐานที่ 22 ข้อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง กำหนด เป้าหมายการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประเมินผลการเรียนการสอนและก็นำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ

คำตอบมี 5 ระดับ ซึ่งมีความหมายดังนี้ คือ

มากที่สุด	อยู่ในระดับ	5
มาก	อยู่ในระดับ	4
ปานกลาง	อยู่ในระดับ	3
น้อย	อยู่ในระดับ	2
น้อยที่สุด	อยู่ในระดับ	1

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

มาตรฐานที่ 22

**ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**

[illegible]

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางวรางคณา ทูรินไธสง
วันเดือนปีเกิด	25 มิถุนายน 2515
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	124/22 ม.3 ซ.ประชาอุทิศ 76 ถ.ประชาอุทิศ แขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10140
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 4
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดสี่ลูก แขวงบางมด เขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2530	จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพุทไธสง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
พ.ศ. 2534	จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร
พ.ศ. 2536	จบอนุปริญญาศิลปศาสตร วิชาเอกการจัดการทั่วไป จากสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
พ.ศ. 2538	จบปริญญาตรีครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป จากสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
พ.ศ. 2545	จบปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) วิชาเอก การประถมศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร